

MISJONSHØGSKOLEN

MASTEROPPGAVE I TEOLOGI

30 - MOPG

HVILKEN Plass bør bønn for syke ha i kirken i dag?

EN UNDERSØKELSE AV HVILKE TEOLOGISKE MOTIV SOM
FINNES, HVILKEN TEOLOGISK BEGRUNNELSE SOM KAN GIS,
OG HVILKEN PRAKSIS KIRKEN BØR HA FOR BØNN FOR SYKE.

Av

HANNE THERESE CAVE

Veileder:

TORMOD ENGELSVIKEN

STAVANGER

DESEMBER 2011

0 Forord

Jeg har lyst til å takke noen av de som har inspirert meg og hjulpet meg i prosessen av å ferdigstille denne masteroppgaven:

- Professor i misjonsteologi, Tormod Engelsviken, for samtaler, konstruktiv kritikk og god veiledning.

- Sjur Atle Furali, som har vært til stor hjelp gjennom skriveprosessen. Takk!

-Mamma og pappa, Irene og Martin, mine evige forbilder. Takk for at dere lever for å gjøre Guds godhet tilgjengelig for alle rundt dere. Love you 4.

-Geir Loftesnes Nord-Varhaug, min forlovede, som har heiet på meg gjennom hele prosessen. Takk for all fantastisk hjelp og støtte. Du inspirerer meg, utfordrer meg og modellerer Jesuslivet for meg. Jeg elsker deg.

-Jesus, takk. Din godhet kan ikke overdrives!

Stavanger, Desember 2011

Hanne Therese Cave

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1	5
Innledning.....	5
1.1 Bakgrunn.....	5
1.2 Problemstilling og avgrensing.....	6
1.3 Metode.....	7
1.4 Kilder.....	9
1.5 Disposisjon	10
Kapittel 2	11
Helbredelse i Det nye testamente	11
2.1 Evangeliene	11
2.1.1 Teologiske motiv for helbredelse i evangeliene.....	12
2.2 Acta.....	19
2.2.1 Teologiske motiv for helbredelse i Acta.....	19
2.3 De paulinske brev	23
2.3.1 Teologiske motiv for helbredelse i de paulinske brev.....	24
Kapittel 3	27
Helbredelse gjennom kirkens historie.....	27
3.1 Fra den tidlige kristendom til reformasjonen	27
3.2 Den protestantiske reformasjonen (1500-tallet).....	30
3.3 Opplysningstiden frem mot 1900-tallet.....	30
3.4 Moderne tid.....	31
Kapittel 4	32
Bønn for syke hos Wagner og MacNutt	32
4.1 C. Peter Wagner:.....	32
4.1.1 Teologisk begrunnelse for helbredelse.....	33
4.1.2 Praksis for bønn for syke	35
4.1.3 Teologiske motiv for bønn for syke	36
4.2 Francis MacNutt.....	40
4.2.1 Teologisk begrunnelse for helbredelse.....	42
4.2.2 Praksis for bønn for syke	42
4.2.3 Teologiske motiv for bønn for syke	44
4.3 Komparativ analyse	52
4.3.1 Bakgrunn	52
4.3.2 Teologisk begrunnelse for helbredelse.....	52
4.3.3 Praksis for bønn før syke	53
4.3.4 Teologiske motiv for bønn for syke	55
Kapittel 5	59
Drøfting av bønn for syke.....	59
5.1 Teologisk begrunnelse for bønn for syke.....	59
5.2 Praksis for bønn for syke	60
5.3 Hvilke teologiske motiver finnes for bønn for syke?	63
5.3.1 Det kristologiske motivet.....	63
5.3.2 Det missiologiske motivet.....	68

5.3.3 Det diakonale motivet.....	70
5.3.4 Det ekklesiologiske motivet.....	73
5.3.5 Det pneumatologiske motivet.....	75
5.3.6 Det eskatologiske motivet	76
5.3.7 Erfaringsmotivet	77
Kapittel 6	79
Sammendrag og konklusjon	79
6.1 Helbredelse i Det nye testamentet.....	79
6.2 Helbredelse i kirkens historie	79
6.3 Teologene.....	80
6.4 Konklusjon.....	81

Kapittel 1

Innledning

1.1 Bakgrunn

Evangelienes bilde av Jesus preges av hans forkynnelse og helbredelsestjeneste. Samtidig ser vi at han var opptatt av at å bringe dette videre i verden gjennom sine etterfølgere. Ser vi derimot på norsk kirkeliv i dag, er det lett å se at Jesu virke med helbredelse av de syke i liten grad utøves her. Kirken har derimot hatt en sterk, og viktig, diakonal tjeneste i samfunnet vårt, blant annet uttrykt gjennom oppbygging av hospitaler, og gjennom dette vist stor omsorg for mennesker i nød.¹ Men helbredelse ved bønn er hovedsaklig ikke blitt gitt stor plass i dagens kirkeliv. Det er dette denne oppgaven vil handle om.

Det har vært en gradvis utvikling fra den aktive rollen helbredelsen hadde i den første kirken, til vår situasjon i dag. Helbredelsesdimensjon har fulgt kirken, i større eller mindre grad, gjennom hele dens historie, men i dag ser vi at helbredelsesrolle har blitt kraftig redusert.

Helbredelse er et vanskelig tema å forholde seg til. Noen er skeptiske til fenomenet helbredelse og betviler dens faktiske virkning, noen mener at helbredelser ikke lenger er nødvendig på grunn av moderne medisin. Andre igjen mener at bønn for syke burde ha en mye større plass i kirken i dag, mens andre ikke forholder seg til problemstillingen i det hele tatt. Dette er bare noen få eksempler på hvordan forskjellige mennesker i kirken forholder seg til helbredelse i dag. Samtidig er det tankevekkende at vi fra enkelte av våre tradisjonelle misjonsfelt har rapporter om at nettopp helbredelsene spilte en viktig rolle ved utbredelsen av evangeliet til nye folkegrupper.² Er det på tide at kirken tar helbredelsen mer på alvor? Kirken må ta stilling til hvorvidt bønn for syke skal være en sentral del av kirkens tjeneste i dag .

Opgaven har som mål å sette lys på helbredelsene som fulgte Jesu liv og den første kirke på en avgjørende måte, og drøfte hvorvidt bønn for syke har en plass i kirken i dag.

¹ Porterfield, *Healing in the History of Christianity* (2010): 116

² "Exorcism and healing in the evangelical churches in Ethiopia": *Journal of Mission Theology* nr.1, 1991, side 80-92

1.2 Problemstilling og avgrensning

Problemstillingen jeg har valgt for oppgaven lyder:

Hvilken plass bør bønn for syke ha i kirken i dag?

En undersøkelse av hvilke teologiske motiver som finnes, hvilken teologisk begrunnelse som kan gis, og hvilken praksis kirken bør ha for bønn for syke.

Jeg vil undersøke hvorvidt Jesu virke er retningsgivende for kirken i dag. Jeg vil også undersøke helbredelsens plass i kirkens historie, og helbredelsens aktualitet i dag. Gjennom normativ drøfting vil jeg prøve å finne ut hvilken praksis kirken bør ha for bønn for syke.

Da temaet om helbredelse er stort er det viktig med en tydelig avgrensning. Mange synspunkter og problemstillinger reises ved dette temaet, både innenfor teologiske rammer, men også ved andre akademiske retninger, for eksempel den naturvitenskapelige. Selv om mange av disse aspektene er relevante og aktuelle for temaet, må oppgaven begrenses. Det vil være de teologiske disiplinene som er basis for oppgaven, og her er det den misjonsteologiske disiplinen, den systematisk-teologiske, den praktisk-teologiske, den bibelteologiske og den kirkehistoriske som vil være mest vektlagt.

Helbredelse et omfattende tema, og må videre begrenses. I denne oppgaven kommer jeg ikke til å drøfte problemstillinger rundt den historiske Jesus, heller ikke gå særlig inn på forskjellige teologiske retningers forhold til helbredelse. Jeg vil heller ikke gjøre bibeleksegetisk arbeid i oppgaven, til det har oppgaven et for begrenset omfang.

Jeg har valgt å konsentrere oppgaven rundt bønn for syke i norsk kirkeliv, da særlig relatert til Den norske kirke. Det er klart at dette er et vidt begrep, og at det i flere menighets sammenhenger blir praktisert bønn for syke. Oppgaven skrives med tanke på menighetsliv hvor bønn for syke har liten plass.

Ordet helbredelse kan gi mange assosiasjoner, og det er viktig å definere hvordan ordet blir brukt i denne oppgaven. Fokuset for oppgaven er fysisk helbredelse. Selv om tema som indre helbredelse og demonbesettelse hadde vært relevante og nyttige for oppgaven, vil jeg på grunn av oppgavens størrelse, i liten grad berøre dem. Jeg vil heller ikke reise spørsmålet om hvorvidt tro er en nødvendighet for helbredelse, da det blir for omfattende å gå i dybden på dette. Helbredelse forstås da som Guds inngripen i en persons sykdomstilfelle, hvor Jesus handler gjennom den

som ber.

Terminologien for helbredelse er vid og har begrep som ”guddommelig helbredelse”, ”helbredelse ved bønn”, ”bønn som helbreder”, ”bønn for syke” og ”bønn om helbredelse”.³ Begrepene som blir brukt i denne oppgaven vil i hovedsak være ”helbredelse ved bønn” og ”bønn for syke”/”bønn om helbredelse”. ”Bønn for syke” brukes i oppgaven om bønn hvor man ber om at vedkommende skal bli frisk, altså bønn om helbredelse. Begrepet ”helbredelse ved bønn” brukes i kapittelet om helbredelser i evangeliene, da det her kommer frem at alle syke som kom til Jesus, gikk derifra friske. Jeg bruker begrepene ”bønn for syke”/”bønn om helbredelse” når det er snakk om praksis hvor helbredelser ikke alltid skjer.

1.3 Metode

I denne oppgaven vil jeg bruke en hermeneutisk metode, et litteraturstudium. Hermeneutisk metode omhandler tekstfortolkning. Den tyske filosofen Hans-Georg Gadamer, har vært viktig i hermeneutikkens utvikling og hans forståelse kan oppsummeres i dette: ”å være åpen over for den tekst, sag, person eller overlevering, som taler til os –og lytte til den andens meninger, uden at vi derfor behøver at glemme vore egne”.⁴

Jeg vil begynne med å foreta en bibelteologisk analyse, hvor jeg ønsker å få frem Det nye testamentes forståelse av helbredelse. Dette danner fortolkningsgrunnet. Da oppgaven er basert på en hermeneutisk episode, vil jeg derfor også trekke inn forståelsen og praksisen av helbredelse i kirkehistorien. Her vil jeg se på den apostoliske tiden, den etter-apostoliske tiden og frem mot vår tid. Etter dette vil jeg trekke frem to figuranter, Francis MacNutt og C. Peter Wagner. Disse har begge hatt sentrale og viktige roller i debatten rundt helbredelse, og kommer fra svært ulike bakgrunner. MacNutt er katolsk prest, mens Wagner tilhører den karismatiske evangelikale retningen. Jeg vil studere et utvalg av deres litteratur, beskrive deres forståelse av helbredelse og videre vurdere og drøfte motivene som jeg finner her.

Grunnet for disse refleksjonene vil altså være det bibelske materialet, hvor hovedlitteraturen hentes fra forfattere som Graham H. Twelftree, Gordon D. Fee,

³ Hejzlar, *Two paradigms for divine healing –Fred. F Bosworth, Kenneth E. Hagin, Agnes Sanford, and Francis MacNutt in Dialogue* (2010): 16-17

⁴ Gulddal og Møller, *Hermeneutikk –en antologi om forståelse* (1999): 37

Morris Maddock og Martin Synnes, og det kirkehistoriske materialet, hvor Amanda Porterfield og Francis MacNutt vil være hovedlitteraturen. Gjennom refleksjonen og drøftingen vil jeg se på temaet og hvordan dette kan gi normativ veiledning for kirken.

Opgaven min er altså todelt. Den første delen er en historisk del som vil ta for seg både bibelteologisk og kirkehistorisk tilnærming til temaet. Dette vil være viktig for å skjønne den teologiske relevansen, og hvilken plass helbredelsen har hatt i kirken gjennom tidene. I den andre delen vil jeg se på temaets aktualitet. Med bakgrunn i den historiske delen vil gamle og nye problemstillinger, aspekter og motforestillinger reises og vurderes. I drøftingsdelen vil jeg prøve å besvare disse spørsmålene på en normativ måte.

For å skape en oversikt og en hjelp til en systematisk gjennomgang, har jeg delt inn stoffet inn i forskjellige motiver. Dette er ikke motiver som finnes så systematisk hos figurantene, ei heller i den bibelteologiske delen, men for å skape en fruktbar drøfting og oversikt har jeg valgt å bruke denne type knagger. Jeg har funnet sentrale motiver i litteraturen, og har valgt å begrense meg til disse. Jeg er klar over at andre motiv også kunne blitt trukket frem. Allikevel mener jeg at de motivene jeg har funnet, gir en god oversikt av forståelsen av temaet. De fungerer som mitt analytiske verktøy i oppgaven, og bidrar til å klarlegge og opplyse problemstillingen. Jeg har valgt å trekke frem det (a) kristologiske motivet for å se om helbredelse understreker Jesu guddommelighet. Jesus som frelser er kjernen i evangeliet, og det bør være en sammenheng mellom evangeliets budskap og demonstrasjonen av dette. Et annet motiv er det (b) missiologiske motivet. Dette for å se om bønn for syke har noe å si for kirkas oppdrag.⁵ Det (c) pneumatologiske motivet er tatt med for å se på sammenhengen mellom Ånden og bønn for syke. Det (d) ekklesiologiske motivet er viktig å ta med fordi oppgaven har som mål å se på om bønn for syke er viktige for kirken. Det (e) diakonale motivet var en sentral del av Jesu virke, og har vært en stor del av kirkens tjeneste de siste årene. Jeg vil med dette se om bønn for syke burde forstås som et uttrykk for kirkens diakoni. Det (f) eskatologiske motivet er tatt med for å få klarhet i om helbredelsene er kommet med sin fylde her og nå, eller om det er et uttrykk for noe som skal komme. (G) Erfaringsmotiv er det siste motivet og er tatt

⁵ Her er det viktig å poengtere at misjon ikke bare handler om ytre misjon, men om det oppdrag som alle kristne er kalt til å være en del av, uavhengig av livssituasjon eller bosted.

med fordi det står sterkt hos den ene figuranten, men også for å se om erfaringen av helbredelse kan legge til rette for en ny praksis for kirken.

1.4 Kilder

Som tidligere nevnt er helbredelse ved bønn et tema med mange synsvinkler og aspekter. Allikevel er den litterære mengden som finnes liten i forhold til temaets sentralitet i Bibelen som er fundamentet for den kristne tro. Innenfor norsk litteratur er det noe litteratur om temaet, da særlig om nådegavene, men mye av det som eksisterer er eldre litteratur. Hovedvekten av kildene mine er hentet fra internasjonal litteratur. Francis MacNutt og C. Peter Wagner er to av kildene jeg vil bruke mest. Jeg har valgt disse to fordi de begge representerer viktige stemmer innenfor helbredelsesdebatten, samtidig som de har svært forskjellig bakgrunn, og derav forskjellig tilnærming til temaet. MacNutt er en katolsk prest, som har arbeidet i helseyrket, og har hatt stor innflytelse både i katolske sammenhenger, men også andre karismatiske sammenhenger. Han har skrevet flere bøker om helbredelse, og har en bred og lang erfaring på temaet. Wagner tilhører en evangelikal sammenheng, og var 16 år som misjonær i Bolivia. Han var professor i kirkevekst i 30 år på Fuller Theological Seminary, og har skrevet mange bøker som omhandler helbredelse, flere av disse i en kontekst av kirkevekst.

De har begge skrevet mange bøker, og naturlig nok må dette begrenses i oppgaven. Litteratur av MacNutt som vil brukes mest i oppgaven er *Helbredelse for hele mennesket* (1982), *The power to heal* (1977) og *The nearly perfect crime –how the church almost killed the ministry of healing* (2005). *How to have a healing ministry without making you church sick* (1988) og *Your spiritual gifts can help your church grow* (1979) er Wagners bøker som jeg vil bruke. Selv om noe av denne litteraturen er eldre, representerer og forklarer litteraturen hvilket forhold forfatterne har til temaet.

Da jeg ønsker å se på dette temaet inn i en norsk sammenheng, har også norske forfattere vært viktige å se på. Kjell-Petter Dahl og Arnfinn Engesets litteratur har blitt mest brukt i denne anledning. Også denne litteraturen er av eldre karakter, men er allikevel nyttig for oppgaven.

Bibelen er en sentral kilde for denne oppgaven, da denne boken representerer den viktigste autoritet for de fleste kirkesamfunn i Norge.⁶

1.5 Disposisjon

Det første kapitlet er et innledningskapittel. Her vil jeg gjøre rede for bakgrunnen for oppgaven, problemstillingen, metoden, kildene og disposisjonen. Etter dette vil jeg ta for meg det bibelske materialet. Her begynner den teoretiske delen, hvor jeg først tar for meg helbredelse i evangeliene og de teologiske motivene der, deretter Acta og de teologiske motivene, og til slutt de paulinske brevene og de teologiske motivene der. Deretter vil jeg gå igjennom kirkens historie i forhold til bønn for syke.

Så begynner oppgavens andre del, den aktuelle delen. Her vil jeg ta for meg de to figurantene, C.Peter Wagner og Francis MacNutt, og gjøre rede for deres teologiske begrunnelse for bønn for syke, deres praksis og til slutt de teologiske motivene som de fremhever. Avslutningsvis i dette kapitlet vil jeg foreta en komparativ analyse av de to. Deretter vil jeg foreta en drøfting av bønn for syke, som baseres på analysen av Wagner og MacNutt, men også det bibelske og kirkehistoriske materiale. Her vil jeg drøfte de teologiske motivene, praksisen og den teologiske begrunnelsen for bønn for syke

Til slutt vil jeg oppsummere kapittel 2-4, før jeg sammenfatter drøftingsdelen i en konklusjon.

⁶ <http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=229> dato: 22.11.11

Kapittel 2

Helbredelse i Det nye testamente

2.1 Evangeliene

Evangelietekstene er entydige. Helbredelser, tegn og under var en helt sentral del av Jesu liv og virke. Nært opp til en femtedel av evangeliene handler om Jesu helbredende tjeneste. Ca 700 vers, av 3779 i evangeliene, handler om helbredelser, oppvekkelse av de døde, utdrivelse av onde ånder eller diskusjoner rundt disse temaene.⁷ Minst en tredjedel av Markusevangeliet, som er det eldste evangelieskriftet, er underberetninger.⁸

En så tydelig vektlegging peker både på hva de oppfattet som grunnleggende i Jesu tjeneste og forkynnelse, men også hva som var en viktig nøkkel til å forstå Jesu karakter.

I tiden hvor evangeliene ble nedskrevet, var fokuset for biografien viktig. En persons gjerninger var en viktig del for å oppsummere denne personens karakter.⁹ At Jesus som helbreder har fått så stor plass sier oss en hel del om evangelieforfatternes forståelse av Jesus, men også hvilket bilde de ønsket å gi videre. Jesus var en mann som virket både i ord og gjerning. Det går ikke an å snakke om Jesus, uten også å ta helbredelsene i betraktning. I Markusevangeliet omtales Jesus som undergjøreren som er lærer, men som også må lide: Matteus beskriver Jesus som læreren som også gjør under. Lukas balanserer Jesu tjeneste i ord og gjerning, mens fokuset i Johannesevangeliet er litt annerledes. Her tegnes Jesus som en som har svært nært fellesskap, og må nært identifiseres med, Gud. Jesus blir først og fremst forfatteren av enorme under, som igjen er tegn på hans identitet, opphav og skjebne av død og oppstandelse.¹⁰ Selv om de fire har forskjellige bilder av Jesus, er nøkkelkomponentene i stor grad de samme. Jesus er en mann av stor kraft, og helbredelsene er sentrale i forståelsen av Jesus som person og hans oppdrag.

⁷ Rasmussen, *Jeg er Herren, din lege* (1989): 11-12

⁸ Haugstad, Wenaas, og Synnes, *Helse – Frelse. Om kirkens helbredende tjeneste* (1985): 24

⁹ Twelftree, *Jesus – the miracle worker* (1999): 19

¹⁰ Twelftree (1999): 343

2.1.1 Teologiske motiv for helbredelse i evangeliene

Det kristologiske motivet:

Kristus er gresk og betyr den salvede. Dette er det samme ordet som jødene brukte på hebraisk om sin frelser; Messias. Han som var salvet av Gud, Guds Ånd, han som skulle komme. I Det gamle testamente er det flere tekstavsnitt som gjenspeiler det messianske håpet, hvorav flere av disse omhandler Messias som en som kommer med helbredelse.¹¹

Jesu helbredelser innebefattet både fysiske helbredelser, oppvekkelse av de døde og utdrivelse av urene ånder. Selv om mennesker i Jesu samtid trolig hadde erfart eller hørt om andre som drev med helbredelse, gir evangelietekstene uttrykk for at folk forstår Jesu undergjerninger som noe annerledes.¹² Et eksempel på dette finner man i Markus 1,27:

"Alle ble forferdet; de snakket i munnen på hverandre og sa: 'Hva er dette? En ny lære –og med myndighet! Han befaler til og med de urene åndene, og de adlyder ham.'"

Her ser det ut for at selv om de kan ha vært vitne til helbredelser tidligere, fremstår Jesu virke som en "ny lære og myndighet".¹³ Det han forkynner og gjør er annerledes enn det de er vant til. Flere steder ser vi at Jesus gir uttrykk for at han har autoritet til å tilgi synder.¹⁴ Syndsforlatelse var en autoritet som bare Gud hadde, og at Jesus stiller seg i denne posisjonen, taler tydelig om hans selvforståelse, men også hvilket bilde han gir til omgivelsene. Ikke bare helbreder han de syke, han tilgir dem også syndene sine, noe som taler mye tydeligere om frelsesaspektet ved gjerningene han gjør. De ordene han taler ut, syndsforlatelsen, bekrefter han ved den helbredende gjerningen. Ved å holde disse to sammen, skaper han troverdighet ved ord og handling.

I tillegg til å påta seg myndigheten til å tilgi synder, er det flere ting i vitnesbyrdet om Jesus som kan gi oss et bilde av hans selvforståelse, både gjennom ord og gjerning. Dette bildet sier noe om hvem han forstår seg til å være, hvilken kraft han handler med, og med hvilken autoritet. Flere steder i evangeliene kommer dette til uttrykk. Eksempler på dette er for eksempel Jesu programerklæring i Lukas

¹¹ Jesaja 32,3-4 og Jesaja 35,5-6.

¹² Kuranstalter og helbredelseskulter var ikke et ukjent fenomen. Se Martin Synnes forelesningsnotater.

¹³ Maddocks, *The Christian healing ministry* (1995): 36

¹⁴ Matt 9,2 og Lukas 7,48 som eksempler på dette.

4,18-19. Her begynner teksten han leser for folket med: *“Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg(...)”*. Denne teksten er hentet fra Messiasprofetiene i Jesajaboka. Ved å bruke nettopp denne teksten, plasserer han seg selv i rollen som han de har ventet på. Desto tydeligere blir det når han følger opp tekstlesingen ved å si: *“I dag er dette skriftordet blitt oppfylt mens dere hørte på”*.¹⁵ Han ser ut for å være helt tydelig på hvem han er, og hvilket oppdrag han har fått. Videre ser vi i Matteus 12:28 er et annet eksempel: *“Men er det ved Guds Ånd jeg driver ut de onde åndene, da har jo Guds rike nådd fram til dere.”*. Ved å påstå at Guds rike har kommet nær ved de gjerninger han gjør, sier han indirekte at han er den som de har ventet på, han som bringer Guds rike nær. Den messianske tiden har begynt, og hans undergjerninger understreker dette.¹⁶ Det tredje eksempelet er hentet fra Jesu respons til Johannes, når Johannes lurte på om Jesus virkelig er Messias i Matteus 11, 3-5:

“Gå og fortell Johannes hva dere hører og ser: Blinde ser, og lamme går, spedalske renses, og døve hører, døde står opp, og evangeliet forkynnes for fattige. Og salig er den som ikke faller fra på grunn av meg.”

Her sier Jesus igjen tydelig at undergjerningene er tegn på at Messias har kommet, og at Guds rike er nær. Selv om det ikke sies direkte i evangeliene, kan det ikke herske noen tvil om at Jesus forstår seg selv som en som går inn i Guds egen rolle.¹⁷ Han fremstår som den salvede, Messias. Dette spesielt i lys av undergjerningene, hvor han uttrykker at Guds herredømme tar plass i disse hendelsene.¹⁸ Han er den som bringer Guds helbredende nærvær. For jødene var Guds nærvær knyttet til tempelet, Guds hus. Dette var stedet for syndsforlatelse, men også den helbredende tjenesten. Evangeliene ser ut for å vektlegge at Jesus bærer Guds manifesterte nærvær, og bringer helbredelse gjennom dette.¹⁹ Jesu helbredende gjerning sier altså ikke bare noe om hans egen selvforståelse, men også hvilket bilde store deler av omgivelsene hadde av ham.

Som tidligere nevnt ventet jødene på Messias, Guds salvede.²⁰ Flere steder i Det gamle testamente finner vi vers som uttrykker dette håpet, og hvordan tiden rundt Messias' komme ville se ut. Jesajaboken gir oss flest av disse versene, et eksempel er:

¹⁵ Lukas 4, 21

¹⁶ Se forklaringen om Guds styre på side 9 under punktet: Jesu helbredelser – det eskatologiske motivet.

¹⁷ Rasmussen (1989): 27

¹⁸ Twelftree (1999): 346-347

¹⁹ Gaiser, *Healing in the Bible* (2010): 244

²⁰ I katolsk tradisjon er det syvende sakrament salving av syke, etter hvert kalt ”den siste olje”.

”Da skal blindes øyne åpnes og døves ører lukkes opp. Da skal den lamme springe som hjorten, og den stumme skal juble med sin tunge.” (Jesaja 35,5-6). Messias tjeneste ser altså ut til å være nært knyttet til en frelsetjeneste, hvor også helbredelse stod tydelig. Det gammeltestamentlige, og Jesu samtidige, menneskesyn var et holistisk menneskesyn, hvor ånd, sjel og legeme ikke fremsto som separate deler.²¹ Gjennomgående i Det gamle, men også i Det nye, testamente, betraktes mennesket som en enhet. Å forstå frelse bare som frelse av sjelen blir en ukjent tanke i forhold til bibelsk syn. En frelsetjeneste omfattet hele mennesket, ånd, sjel og legeme.

Går en til grunnteksten for Det nye testamente finner man konkrete eksempler på hvordan frelsesbegrepet forstås. I Det nye testamente er det greske verbet (sozein) og substantivet (soterie) for frelse er brukt 152 ganger.²² Betydningen av ordet er ”deliverance, preservation, with focus on physical aspect”.²³ Her ser man at dette ordet ikke bare handler om en sjelelig frelse, men om en frelse av hele kroppen. Denne termen brukes flere steder i klassisk gresk som en medisinsk term for helbredelse, i lys av å redde en person fra sykdom eller død.²⁴ Det er dette ordet Jesus bruker når han forkynner at menneskes tro har blitt dem til frelse. Eksempelvis i Matteus 9,21-22:

”For hun sa til seg selv: ‘Om jeg bare får røre ved kappen hans, blir jeg frisk’. Jesus snudde seg, og da han fikk øye på henne, sa han: ‘Vær frimodig, datter! Din tro har frelst deg’. Og kvinnen ble frisk fra samme stund.”

Her er det samme ord (sozo) som brukes i vers 21: ”blir jeg frisk”, som i vers 22 når Jesus sier ”din tro har frelst deg”. Grammatisk kan man si at oversettelsen også kunne vært: ”din tro har gjort deg frisk”.²⁵

Forståelsen av Messias som frelseren for hele mennesket går altså igjen flere steder i Det gamle testamente, og dette messianske håpet stod sterkt i den jødiske forståelsen. Jesu helbredelse av de syke skapte et bilde av ham som en

²¹ Vår tids forståelse av mennesket er svært fragmentert., som en konsekvens av det dualistiske menneskesynet som fikk prege kirka fra ca år 200 e.Kr. Her ser man et klart skille mellom kropp og sjel, hvor kropp fremstilles som noe negativt, som sjelen vil befris fra. Dette er i strid med Bibelens, og Jesu, forståelse av mennesket.

²² A.L. Matres upubliserte artikkel om frelse.

²³ Danker, *A greek-english lexicon of the New Testament and other early christian literature* (2000): 985

²⁴ Maddocks (1995): 32

²⁵ Vil allikevel kommentere at 05-oversettelsen av NT har gjort et godt valg, da ved å bruke frelse i vers 22 kan hjelpe oss til å se også helbredelsen i en større sammenheng. Guds rike har kommet den syke kvinnen nær.

frelserkikkelse. Hadde Jesus undergjerning bare vært utdrivelse av urene ånder, er det mindre sannsynlig at dette hadde blitt sett på som et tegn på Messias, da disse ikke så tydelig inngår i beskrivelsen av Messias i Det gamle testamente. Derimot taler helbredelsen av de forkrøplede og de lamme som en tydelig oppfyllelse av det messianske håpet, en tydeliggjøring av Guds rikes nedslag.²⁶

Flere steder i evangeliene beskrives Jesu gjerning som en oppfyllelse av det messianske håpet. Matteus 8, 16-17 er et eksempel på dette, hvor teksten er hentet fra Jesaja 53,4:

*“Da det ble kveld, brakte de til ham mange som hadde onde ånder. Han drev åndene ut med et ord, og helbredet alle som var syke. Slik skulle det ordet oppfylles som er talt gjennom profeten Jesaja:
Han tok bort våre plager
og bar våre sykdommer.”*

Sammenhengen mellom Jesu helbredende gjerning og Jesus som frelserperson og hans frelsergjerning er altså sentral²⁷ Jesu mirakler åpenbarer hans identitet som Gud selv som handler. Mennesker får et møte med Gud igjennom miraklene.²⁸ I tillegg er det interessant å se at det viktigste ordet som er brukt om Jesu under i de synoptiske evangelier er det greske ordet ”dunamis” som betyr mektig gjerning eller kraft.²⁹ Det er fra dette ordet vi har vårt ord ”dynamitt”, som jo omhandler en eksplosiv styrke.³⁰ At det er dette ordet som brukes, knytter kraftaspektet ved Jesu gjerning enda tettere, da dette er et sentralt motiv i det bibelske gudsbildet. Disse kraftgjerningene uttrykker at han med myndighet og fullmakt utfører den kraft som Gud selv har.³¹

Det missiologiske motivet:

I tillegg til en hel del andre motiver, kan det heller ikke underslås at Jesu undergjerninger virket tiltrekkende på folkemassene. Evangeliene vektlegger undergjerningene som en helt sentral karakteristikk ved Jesu virke. Flere steder i evangeliene beskrives sammenhengen mellom Jesu helbredelser og ryktet om ham som sprer seg. Et eksempel er fra Matteus 4,23-24:

²⁶ Twelfthree (1999): 347

²⁷ Rasmussen (1989): 10

²⁸ Twelfthree (1999): 343

²⁹ Danker (2000): 262

³⁰ Maddocks (1995): 30

³¹ Haugstad, Wenaas og Synnes (1985): 27

“Siden dro Jesus omkring i hele Galilea; han underviste i synagogene deres, forkynte evangeliet om riket og helbredet all sykdom og plage hos folket. Ryktet om ham spredte seg over hele Syria, og de kom til ham med alle som hadde vondt og led av forskjellige sykdommer og plager, både de som hadde onde ånder, de månesyke og de lamme – og han helbredet dem.”

Her beskrives Jesu gjerning av to faktorer: forkynnelsen av evangeliet og undergjerningene. Tydelig beskrives det at ryktet spres i hele området, og at folk strømmer til ham. De har hørt hva han kan gjøre, og tiltrekkes av dette. Det er interessant å se at det ikke finnes eksempler i evangeliene på at Jesus forkynte ordet, uten at helbredelser eller undergjerninger fant sted like før, eller like etter. Det kan se ut som om gjerningene altså fremstår som en slags validering av budskapet som Jesus kommer med.³² Jesu virke var båret av to uadskillelige faktorer: forkynnelsen av ordet og undergjerningene.³³ Senere beskriver evangeliene at det nettopp er denne fremgangsmetoden han gir disiplene når han sender dem ut: *“Gå og forkynn: ‘Himmelriket er kommet nær!’ Helbred syke, vekk opp døde, gjør spedalske rene og driv ut onde ånder! Gi som gave det dere fikk som gave.”* (Matteus 10,7-8)³⁴ I det som regnes som misjonsbefalingen i Johannesevangeliet, sier Jesus til disiplene: *“Fred være med dere! Som Far har sendt meg, sender jeg dere.”* (Johannes 20,21). Her ser det ut for at Jesus lar sin jordiske tjeneste stå som modell for disiplenes misjon. Han har demonstrert hvordan denne jordiske tjenesten ser ut, ved forkynning og undergjerninger.

Det diakonale motivet:

I evangelietekstene som beskriver Jesu undergjerninger, fremstilles Jesus som Gud selv som gjør mektige gjerninger blant folket, på grunn av hvem han er. Samtidig skapes ikke et bilde av Jesus som en selvsentret, triumferende undergjører. Han beskrives som en ydmyk tjener som handler ut fra medlidenhet, og som assosierer seg med de utstøtte og marginaliserte.³⁵

Evangelietekstene gir et bilde av Jesus som en som er opptatt av enkeltmennesker. Flere steder i evangeliene nevnes det at Jesus hadde omsorg for mennesker han møtte. Et eksempel er finnes i Markus 1,40-42:

³² Vi kan se en liknende validering i Acta 14,3: *“Likevel ble de der en tid og forkynte med frimodig tillit til Herren, som selv vitnet for sitt nådeord ved de tegn og under han lot skje ved deres hender.”*

³³ Maddocks (1995): 44

³⁴ Vi ser videre i Acta at det er denne fremgangsmåten de fremholder etter Jesu himmelfart. Dette kommer jeg tilbake til.

³⁵ Twelfthree (1999): 337

“En mann som var spedalsk, kom til ham, falt på kne og ba om hjelp: ‘Om du vil, kan du gjøre meg ren!’ Jesus fikk inderlig medfølelse med ham, rakte ut hånden og rørte ved ham. ‘Jeg vil’, sa han, ‘bli ren!’”

Det understrekes at Jesus møter ham med en sterk medfølelse, og responderer med å helbrede mannen.

Helbredelsen er altså en konkretisering av Jesu tydelige oppfordring: *“Det er barmhjertighet jeg vil ha, ikke offer”*.³⁶ Her gir Jesus uttrykk for at barmhjertighet er en kjerneverdi, og ved å se Jesu respons til den spedalske mannen i Markus 1,41, må hendelsesforløpet forstås som en tydelig intensjon fra Jesus, barmhjertigheten konkretiseres gjennom helbredelsen.

Med bakgrunn i dette kan Jesu helbredelser også kalles barmhjertighetsgjerninger. Det er denne barmhjertigheten som er det spesielt karakteristiske ved Jesu gjerning. I motsetning til noen av hans samtidige som praktiserte legevitenskap og helbredelse, er han tydelig på at dette er noe som ska gjøres uten betaling.³⁷ Blant annet ser vi dette i utsendelsen av apostilene. Her er oppdraget forkynnelsen og undergjerningene, men han poengterer: *“Gi som gave det dere fikk som gave”*.³⁸

Jesu tydeliggjør at helbredelser ikke er noe som det skal lages profitt av, da det er en gave, basert på omsorg for mennesker som trenger det. Hans motivasjon ser ut til å være barmhjertighet, og han er raus med å gi den bort. Jesus hadde stor kjærlighet for mennesker i nød. Evangelietekstene om helbredelse viser, noen underforstått, andre tydeligere presisert, at den helbredende tjenesten var motivert av omsorg for mennesker, og en helt sentral del av Jesu diakoni.³⁹ Det viser oss igjen hvordan Jesus beskrives som en som har omsorg for mennesker som hele sjelsvesener, og at han ikke modellerer en fragmentert forståelse av mennesket.⁴⁰

Det er også et poeng å se at ett av ordene som er flittigst brukt for *“helbredelse”* i både Matteus og Lukas, er det greske ordet *“Therapeuo”*. Dette ordet betyr blant annet *“å helbrede”* og *“gjenopprette”*, og det er fra dette ordet vi har vårt

³⁶ Matt 9,13

³⁷ I Mark 5,26 fortelles det om en dame som hadde brukt alt hun eide på å bli frisk.

³⁸ Matt 10,8

³⁹ Det greske ordet *“diakoneo”* betyr blant annet *“å være til tjeneste”* eller *“ha omsorg for”*. Danker (2000): 229-230

⁴⁰ Rasmussen (1989): 37.

ord ”terapi”.⁴¹ Den originale betydningen og bruken av ordet ”therapeuo”, handler om å gi tjenester av forskjellig slag. Det er dette ordet som brukes om Moses i LXX i Numeri 12,7, der Moses beskrives som en Herrens tjener.⁴² Gjennom Det nye testamente beskrives Jesus som en som kom for å tjene, og helbredelse ser ut for å være en av de måtene som han utøvde tjeneste på.⁴³

Det eskatologiske motivet:

I jødisk tankegang var Guds styre knyttet til to forskjellige tidsepoker, nåtiden og fremtiden. Guds styre over nåtiden var knyttet til hans kongelige styre over Israel i samtiden, mens det fremtidige styre skulle innebefatte alle nasjoner. Jesu liv ryster denne forståelsen. Ved Jesu liv, og de messianske tegn som fulgte ham, fremstår det som om Guds fremtidige styre allerede begynner å slå gjennom i nåtiden. Jesus forkynte ikke Guds rike som en enestående futuristisk hendelse, heller ikke bare som en nåværende realitet.⁴⁴

Jesu fremste budskap var: ”Himmelriket er nær”. Dette går igjen, om enn med forskjellige begreper, i alle evangeliene. Helbredelsene blir en realisering av Guds rike, og en ødeleggelse av djevelens rike.⁴⁵

Ødeleggelsen av djevelens verk på jorden er Guds rikes fremste oppgave. Konflikten mellom Jesus og djevelen kommer til syne flere ganger, både gjennom fristelsen i ødemarken, men også Jesu interaksjon med de onde åndene. Flere steder kan vi finne tekstavsnitt i evangeliene som uttrykker Jesu sinne mot deformasjonen av Faderens perfekte skapning.⁴⁶ Helbredelsen blir da både et uttrykk for Guds rike som bryter igjennom til nåtiden, men også at Guds rike nedslag gjør at djevelens krefter mister taket.

Det eskatologiske perspektivet ved Jesu helbredelser forstås ved at underne både er manifestering av Guds rike tilstede her og nå, som Jesus selv sier: “*Men er det ved Guds Ånd jeg driver ut de onde åndene, da har jo Guds rike nådd fram til dere*”(Matteus 12,28), men det fremstår også en forsmak på hva som skal komme

⁴¹ Danker (2000): 453

⁴² LXX eller Septuaginta er den første greske oversettelsen av Det gamle testamente.

⁴³ Maddocks (1995): 31-32

⁴⁴ Maddocks (1995): 18

⁴⁵ Twelfthree (1999): 335

⁴⁶ Maddocks (1995): 37

etter Jesu gjenkomst og hvor Guds rike er fullendt. Da vil Gudsrikets gaver entydig tre frem i synlig kraft og herlighet.⁴⁷

2.2 Acta

Acta er den andre boken i et tobindsverk, skrevet av Lukas, forfatter av Lukasevangeliet.⁴⁸ I Acta videreføres Lukas sitt budskap og fokuset snus fra Jesu gjerning til apostlenes gjerninger. Første vers i Acta binder sammen de to bøkene: ”*I min første bok, gode Teofilos, skrev jeg om alt det Jesus gjorde og lærte(...)*”.⁴⁹ Deretter beskrives historien om apostlenes virke. Acta forteller vitnesbyrdet om den første kirke, disiplenes utførelse av oppdraget som Jesus hadde gitt dem og den første misjonsbevegelsen. Det er denne boken som danner informasjonsgrunnlaget om den tidlige kirkens liv og lære. Den forteller oss disiplenes respons på oppdraget de ble gitt av Jesus, og hvordan de gikk frem for å se dette oppdraget fullført.

I likhet med evangeliene, er undergjerningene et viktig fokus i Acta. En finner 25 tekster om under av ulik art og omfang, som fordeler seg forholdsvis jevnt over hele skriftet.⁵⁰ Helbredelse av syke og utdrivelser av onde ånder teller flest av disse undergjerningene.

2.2.1 Teologiske motiv for helbredelse i Acta

Acta er i hovedsak en bok som forteller om disiplenes respons på oppdraget de ble gitt av Jesus. Misjon er det tydeligste fokuset i dette verket, og det vil også bli tyngst vektlagt i denne delen ved det missiologiske motivet. Først blir det viktig å se på hvilket oppdrag disiplenes virke faktisk er en respons på. Deretter hvordan dette fikk utslag for det missiologiske motivet bak helbredelsene. Til slutt vil jeg på andre teologiske motiv for helbredelse som finnes i Acta.

Det missiologiske motivet:

Acta som er kirkens første misjonshistoriske bok, gir oss en viktig peker på hvordan misjonstanken så ut i den tidlige kirken. Tydeligst i boken er viktigheten av å ta videre det oppdraget disiplene har fått av Jesus. Dette oppdraget er gitt i litt ulike

⁴⁷ Rasmussen (1989): 21

⁴⁸ Lukas 1,1-4

⁴⁹ Acta 1,1

⁵⁰ Forelesningsnotater fra Martin Synnes, *Betydningen av "tegn og under" i den tidlige misjon*. Underberetningene er fraværende i Pauli taler i siste del av boken.

varianter, men finnes i alle evangeliene.⁵¹

For å forstå grunnlaget for det missiologiske motivet for helbredelse i Acta, er det viktig å få klarhet i hvorvidt de så på under og tegn som en del av oppdraget Jesus gav dem. Utenom misjonsbefalingen i Markus, er det ingen av evangelistene som helt konkret nevner helbredelse som en del av misjonsoppdraget. I tillegg har avsnittet i Markus blitt kraftig problematisert, da denne teksten ikke er en del av del eldste tekstene, og derav kan fastslås som et tillegg. Enkelte forskere vil derav mene at undergjerninger ikke er en naturlig del av det oppdraget som Jesus gir disiplene.⁵²

Allikevel er det interessant å se Acta med bakgrunn i dette skriftavsnittet. Flere tekster i Acta gir autensitet til det som er beskrevet i Markus 16,17-18:

”Og disse tegn skal følge dem som tror: I mitt navn skal de drive ut onde ånder, de skal tale nye tungemål, og de skal ta slanger i hendene. Om de drikker dødelig gift, skal det ikke skade dem, og når de legger hendene på syke, skal de blir friske.”

Eksempelvis taler Acta 16,16-18 om utdrivelse av onde ånder, Acta 28,3-6 beskriver hvordan Paulus blir bitt av en slange, men ikke tar skade av det, og Acta 14,3; 19,11 og 28,8 er bare noen få av de mange versene i Acta om mennesker som blir helbredet ved håndspåleggelse. Det kan derfor virke som om de som på et senere tidspunkt har føyd avsnittet til, selv har opplevd disse tegn og under, og at de derav gir et bilde av urkirkens praksis. I tillegg vil det være problematisk å si at misjonsbefalingene i de andre evangeliene ikke omhandler oppfordring til å gjøre tegn og under, selv om dette ikke står nevnt spesifikt. I Matteus 28,20 sier Jesus til disiplene: *”og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere”*. En gjennomlesing av evangeliene vil gi et klart bilde av at bønn for syke er en sentral del av det som Jesus lærer og befaler disiplene å gjøre.⁵³

Det fjerde evangeliet skiller seg fra synoptikerne på flere måter, også på misjonsoppdraget som gis. Oppdraget gis i en enkel setning, men ser ut til å romme den befaling disiplene trenger: *”Fred være med dere! Som Far har sendt meg, sender jeg dere”*.⁵⁴ Jesus ser her ut til å sette sitt eget virke som modell for disiplenes virke, at han gir sin metode videre til dem. Jesu embete gis videre til disiplene.

Frelsesgjerningen er gjort, uten hjelp fra deres side, men deres ansvar ligger i å gi

⁵¹ Misjonsbefalingen i Johannesevangeliet er i kap. 20,19-23.

⁵² Dette avsnittet er kjent av enkelte kirkefedre i siste halvdel av det andre århundre etter Kristus, men finnes bare bevart i yngre håndskrifter. Jfr bibelselskapets kommentar til tekstavsnittet i NT -05.

⁵³ Matt 10,7-8 og Luk 9,1-2 er eksempler på dette.

⁵⁴ Joh 20,21

videre det som Jesus har demonstrert for dem og gitt til dem. Slik er de en del av den sendelsen som Jesus var en del av. Som tidligere nevnt ser helbredelse av syke ut til å være en helt sentral del av dette oppdraget. Det gis også autenistet ved å se kjennetegn ved disiplenes virke. Her demonstreres dette tydelig. Ut i fra beskrivelsene i Acta ser det ikke på noe punkt ut som om disiplene regner helbredelsens tid for avsluttet med Jesus.

Et viktig moment i Acta er at undergjerningene heller ikke bare utføres av apostlene. I Matteus 10,7-8 sender Jesus apostlene ut, med oppdrag om å forkynne evangeliet og helbrede. Noen vil mene at dette oppdraget bare var gitt for en spesifikk epoke til apostlene. Dette poengteres særlig siden helbredelser ikke er nevnt like klart i alle misjonsbefalingene. Når en leser i Acta er det derfor med en viss interesse at undergjerningene utføres av mennesker som ikke var tilstede da Jesus sendte apostlene, men at disse andre likevel er opptatt av å helbrede de syke. Eksempler på dette er Stefanus, Ananias og Paulus.⁵⁵ Det gir en indikasjon av at oppdraget fra Matteus 10 ikke bare var for den ene misjonsturen, men ble oppfattet av de troende som en naturlig del av det generelle oppdraget fra Jesus. Folk som slutter seg til den kristne tro etter Jesu himmelfart, tar også tydelig del i denne befalingen. Det vil med andre ord være vanskelig å si at Jesu oppdrag gitt i misjonsbefalingen er for alle kristne, mens Jesu sendelse av apostlene bare var gitt for en spesifikk tid.⁵⁶ Beskrivelsene i Acta vitner annerledes.

Det kan altså slås fast at under og tegn var av stor betydning for den tidlige misjon. Helbredelser og eksorsismer går sammen med evangeliet om Jesus, fra Jerusalem til Rom.⁵⁷ På samme måte som i Jesu liv, viser Acta at ord og gjerning går hånd i hånd i den første kirkes liv og misjon, og det tydeliggjøres at disse to er de to stolpene i "misjonsstrategien" for den tidlige kirken.

Det kristologiske motivet:

Det er en tydelig rød tråd at helbredelsene blir brukt for å validere de ordene som har blitt sagt, og på den måten understreke det kristologiske motiv. Et eksempel på dette er Acta 14,3. Her poengteres det at Gud bekrefter deres ord ved de tegn og under som de gjorde. Undergjerningene har altså en bekræftelsesfunksjon i forhold til Ordet, og

⁵⁵ Acta 6,8, Acta 9,17-18 og Acta 19,11.

⁵⁶ Gaiser (2010): 223

⁵⁷ Forelesningsnotater fra Martin Synnes om tegn og under i Acta.

det gjør budskapet om Jesus mer troverdig. Ordet demonstreres i handling. Helbredelsene validerer utsagnet om at Jesus var den salvede, den han sa at han var. Dette ser vi blant annet ved at helbredelsene i Acta skjer i Jesu navn. Et eksempel på dette er Acta 3,1-10. I helbredelsen av den lamme mannen påberoper Peter seg den autoritet og makt som fins "I Jesu navn". Når han like etter blir arrestert og står foran Synedriet, ser vi hans teologiske struktur og fokus: det Navn som garanterer den fulle og hele frelse.⁵⁸ Peter knytter både frelsen og helbredelsen til Jesu navn, og viser slik hvordan Jesus er virkekraftig også etter sin påståtte død. Slik legitimerer han at Jesus faktisk var den han gav uttrykk for at han var.

Et annet aspekt ved det kristologiske motivet i Acta, er at Jesus fortsatt fremstår som subjekt for helbredelsene. I evangeliene beskrives det at Jesus helbreder i kraft av seg selv.⁵⁹ I historien fra Acta 3 poengterer Peter at det er ved Jesu navn at helbredelsen skjer. Det er Jesus som er subjektet for frelsen, men også helbredelsen. Jesus selv helbreder ved Jesu navn.

Det diakonale motivet:

Jesu fokus på barmhjertighet og enkeltmennesket ser også ut til å videreføres i Acta. Disiplene viderefører Jesu praksis ved å helbrede uten å ta betalt for det. Helbredelsen er en gave som gis, ingen inntektskilde for apostlene.⁶⁰

En stadig tilbakevendende omtale i Acta er "mange under og tegn skjedde gjennom apostlene".⁶¹ I tillegg til disse samleavsnittene, finnes skriftavsnitt hvor enkelttilfeller av helbredelse forklares mer grundig.⁶² Gjennomgående i Det nye testamente skjer helbredelsene i ytterkantene av samfunnet, hos mennesker som er marginaliserte, enten sosialt eller økonomisk.⁶³ Acta 3,1-10 er et slikt eksempel. Den lamme mannen ved Fagerporten er svært fattig. Hans levebrød er tigging, og det gir slutningen at han ikke har penger til medisinsk hjelp. Uten midler må han altså søke hjelp et annet sted. Som så mange andre steder i Det nye testamente skjer helbredelsene blant samfunnets marginaliserte.⁶⁴

⁵⁸ Forelesningsnotater fra Martin Synnes. Merk her at frelse også innebefatter helbredelse, grunnet det holistiske menneskesynet.

⁵⁹ Han helbreder med ord som f.eks; "Jeg vil, bli ren" i Matt 8,3.

⁶⁰ Acta 3,6

⁶¹ Acta 2,43; 5,12; 6,8; 14,3; 28,9 er bare noen av skriftstedene som forteller om dette.

⁶² Acta 3,1-10

⁶³ Gaiser (2010): 212

⁶⁴ Gaiser (2010): 212

I tillegg beskrives helbredelsene som et generelt trekk ved apostlenes gjerning, tilgjengelig for dem som måtte ville ha tak i det.⁶⁵

Andre motiv:

Det ekklesiologiske motivet med helbredelsene kommer tydeligst til uttrykk ved å se sammenhengene som det beskrives i. Helbredelser beskrives som en vanlig del av kirkelivet i urkirken. Dette kommer blant annet frem igjennom vitnesbyrdet om disiplene. Når fellesskapet mellom de troende beskrives, er under og tegn en naturlig faktor som beskrives.⁶⁶

Det eskatologiske motivet med helbredelsene gis ved fokuset på at Jesus enda ikke er kommet tilbake med hele sin fylde. Noe av dette ser vi i Peter sin tale til Synedriet: *"Han må være i himmelen til tiden kommer da alt blir gjenopprettet som Gud har talt om (...)"*.⁶⁷ Peter gir her uttrykk for at selv om Jesu helbredende nærvær er tilstede nå i disiplenes proklamasjon, er hele fylden frelsen og helbredelsen, som er lovet ved Messias, enda ikke tilstede. Peter proklamerer gjenopprettelsens håp, men hele fylden vil ikke komme før Gud selv gjenoppretter alt.⁶⁸ Helbredelse i Jesu navn er altså gitt og tilstede, men den fullkomne helbredelsen av hele verden er fortsatt et fremtidig håp.

Det pneumatologiske motivet for helbredelsen er et annet teologisk motiv i Acta. Disiplenes oppdrag begynner ikke før de har mottatt Den Hellige Ånd, og blitt fylt. Helbredelsene i Acta tilskrives ikke Åndens gjerning direkte, da disse settes i forbindelse med Jesu navn, men det er tydelig at de som står i denne tjenesten er menn fylt av Den Hellige Ånd.⁶⁹

2.3 De paulinske brev

De paulinske brevene teller 13 av Det nye testamentets bøker, og Paulus referer ikke direkte til Jesu undere i noen av dem. Dette har ført til spørsmålsstillinger om hvorvidt Paulus var underkritisk, fordi det kan forstås som om han distanserer seg fra vektleggingen som evangelieforfatterne har. Det medfører riktighet at den paulinske brevlitteraturen har et annet fokus på helbredelse enn det evangelietekstene og Acta har, men å trekke linjen til en underkritisk holdning hos Paulus blir for bastant.

⁶⁵ Acta 5,15-16

⁶⁶ Acta 2,42-43

⁶⁷ Acta 3,21

⁶⁸ Gaiser (2010): 224-225

⁶⁹ Engelsviken, *Ånden i Ordet* (1977): 138

Fokuset på Jesu undergjerninger er ikke tydelig tilstede, men fokuset på nye karismatiske erfaringer i forhold til misjon og kirkeetablering er grunnleggende i mange av brevene.⁷⁰ I tillegg vitner flere tekster om at under og tegn ikke er ukjent for Paulus, og at han ser på Jesus som en som utfører tegn og under.⁷¹ Et eksempel på dette finnes i Romerne 15, 18-19.

På samme måte som med Acta, finner man flere ulike motiv for helbredelse også igjen i de paulinske brevene. Likevel er det to teologisk motiv som ser ut til å vektlegges sterkere. Det er det ekklesiologiske og det pneumatologiske motivet.

2.3.1 Teologiske motiv for helbredelse i de paulinske brev

Det ekklesiologiske og det pneumatologiske motivet:

Den paulinske brevlitteraturen er skrevet til menigheter for å forklare, undervise, rettlede og utfolde viktige spørsmål i kirkens liv.⁷² Med bakgrunn i dette er det heller ikke unaturlig at også helbredelse stilles i et ekklesiologisk lys i de paulinske brevene. Foruten vitnesbyrdene om sine egne erfaringer med under og tegn, setter han først og fremst helbredelse inn i en nådegavekontekst. Nådegavene er Åndens utrustning av de troende, så de settes i stand til å tjene hverandre og fellesskapet, og disse nevnes i 1.Korinterbrev 12, 8-10. 27-28. Mellom disse to tekstene i 1.Korinterbrev 12 sammenlikner Paulus menigheten med en kropp, hvor alle lemmene er viktige, for at kroppen skal fungere.⁷³ Han ser altså ut for å gjøre et poeng av at det er viktig at alle disse gavene er i funksjon for at menigheten skal være hel og fungere slik som den var tenkt av Gud. Denne måten å tenke nådegave og tjeneste på, er spesiell for den paulinske brevlitteraturen, men gir en tydelig fremstilling av forståelsen av menigheten som et helbredende fellesskap. Ikke bare handler helbredelse om validering av forkynnelsen, men det fremstår som en viktig faktor i menighetens liv. Det kan altså se ut som om Pauli beskrivelse igjen gir uttrykk for at helbredelse var, og var tenkt til å være, en naturlig del av urkirkens liv.

Videre gir versene om helbredelse som nådegave et innblikk i det pneumatologiske motivet bak helbredelsene. Nådegavene er gitt ved Den Hellige Ånd, og disse ulike gavene ble regnet som et uttrykk for at Ånden var tilstede blant de

⁷⁰ Haugstad, Synnes, Wenaas (1985): 24

⁷¹ Twelftree (1999): 344

⁷² Sannes, *I tidens fylde* (1996): 35

⁷³ 1. Kor 12,12-27

kristne og virket i menighetens midte.⁷⁴ I de paulinske brevene kan det se ut som om under og tegn er et tegn på Åndens nærvær. I Galaterne 3,5 presiserer Paulus at undergjerningene er et uttrykk for åndens gave og gjerning. Dette aspektet kan likne det som finnes hos Lukas og i Acta: Åndens kraft fører til undergjerninger. En presisering av dette i Paulus sin egen tjeneste forklares i Romerne 15,18-19.

Andre motiv:

Det missiologiske motivet ved helbredelse i de paulinske brevene kommer til uttrykk på flere vis. På den ene siden forteller Paulus vitnesbyrdet om hva han selv har utøvd for å spre evangeliet om Kristus. Her forklarer han hvordan tegn og under har vært en viktig del av fullførelsen av dette. Et eksempel er hentet fra Romerne 15,18-19. Her beskriver Paulus sin gjerning på denne måten:

“Og jeg våger bare å tale om det Kristus har gjort gjennom meg for å lede folkeslagene til lydighet. Dette har jeg fått gjøre i ord og handling, ved mektige tegn og under og ved Åndens kraft, slik at jeg nå har fullført forkynnelsen av Kristi evangelium vidt omkring, fra Jerusalem og helt til Illyria.”

Her ser det ut for at under og tegn var en viktig del av Paulus sin forkynnelse om Jesus, og i måten han selv gikk frem.⁷⁵ Forkynnelsen om Kristus er fullført fordi Kristus har gjort under og tegn gjennom ham.⁷⁶ Det kan se ut for at helbredelsene, på samme måte som i evangeliene og i Acta, har en validerings funksjon. Ordet og gjerningen sammen vitner om hvem Jesus er. Det gir også et bilde av at Paulus holder frem samme metode som Jesus og disiplene, misjonen skjer ved ord og undergjerninger.

Med bakgrunn i dette, er det også interessant å se at Paulus ser ut til å ikke bare fortelle om hva han har opplevd, men også forklare og lære bort hvorfor det ser slik ut. I 1.Korinterbrev 4,20 skriver Paulus: *“For Guds rike består ikke i ord, men i kraft”*. Ordet som brukes for ”kraft” i dette verset er ”dunamis”. Ordet betyr ”mektig gjerning eller kraft” og er det viktigste ordet i de synoptiske evangeliene for ”mirakel”.⁷⁷ Ved å bruke dette ordet blir det missiologiske motivet poengtert: Å vitne om Jesus er ikke bare ordene, men undergjerningene. Igjen ser vi hvordan under og

⁷⁴ Gaiser (2010): 248

⁷⁵ Twelftree (1999): 344

⁷⁶ Maddocks (1995): 91

⁷⁷ Maddocks (1995): 30

tegn validerer vitnesbyrdet om hvem Jesus er.

Dette vil også gi en forståelse av det kristologiske motivet ved helbredelsene. Valideringen ved undergjerningene poengterer at Jesus var den han sa han var, ved oppfyllelsen av det messianske håpet. Dette gir belegg for å vitne om Jesus, og forkynne hans frelse av hele mennesket.

Kapittel 3

Helbredelse gjennom kirkens historie

3.1 Fra den tidlige kristendom til reformasjonen

Kristne i den tidlige kirken trodde at når de ba, ville Ånden komme og manifestere seg med sin kraft.⁷⁸ Både jøder og hedninger ble åndsdøpt, og synlige og hørbare tegn på Åndens nærvær blant dem var viktig. Denne forståelsen holdt seg i kirken frem til 300-tallet. I det tredje århundre var det vanlig at man forventet at voksne som var blitt døpt skulle profetere eller tale i tunger idet de kom opp av vannet.⁷⁹ Kirkefedrene trodde alle at de som akkurat var blitt døpt skulle be om å motta nådegavene.⁸⁰ På samme måte som at åndsdaopen stod sterkt i den tidlige kirken, fortsatte de også med helbredelse og utdrivelse av urene ånder. Dette var fordi det ble forstått som en naturlig del av Guds rikes komme. Her var det ikke bare noen få som ba for syke, alle ble oppmuntret til å være aktive, kvinner som menn, uansett samfunnslag.⁸¹ Helbredelser og åndsutdrivelser ble forstått som tegn på sant disippelskap.⁸² Tertullian mente at den mest noble form for å leve et kristent liv var: ”å drive ut onde ånder – å utføre helbredelser – å leve til Gud”.⁸³

Dr. MacMullen hevder at hovedårsaken til at Rom ble konvertert til kristendommen var på grunn av helbredelsene, og da spesielt åndeutdrivelsene.⁸⁴ Disse var altså kjennetegnende på den tidlige kirken.

I år 312 e.Kr ble kristendommen tolerert i Romerriket, og en endring begynte å skje. Forfølgelsene av de kristne sluttet, og mange sluttet seg til troen for å vinne favor hos styresmaktene. Etter hvert som kirken ble større, bød nye problemer seg for kristendommen. Med politisk legitimitet, demografisk vekst og en institusjonalisert organisasjon førte veksten til en medlemsmasse som verken hadde med seg den filosofiske arven fra kirkefedrene, eller de jødiske røttene.⁸⁵ Kirkelederne ble nødt til å fokusere på det administrative, behovet for å bygge kirker, for å veilede og

⁷⁸ MacNutt, *The nearly perfect crime .how the church almost killed the ministry of healing* (2005): 79

⁷⁹ Her ser vi koblingen mellom åndsdåp og vanndåp, begge to gis samtidig. Den tidlige kirken brukte terminologien som om disse to var det samme. Se MacNutt (2005): 81

⁸⁰ MacNutt (2005): 81. Eksempler på disse er Tertullian, St Hilary av Potiers og St. John Chrysostom.

⁸¹ MacNutt (2005): 83

⁸² Porterfield (2005): 63

⁸³ MacNutt (2005): 83

⁸⁴ MacNutt (2005): 87

⁸⁵ Porterfield (2005): 64

organisere tusenvis av nye konvertitter, for å administrere og skape orden. I flere romerske provinser ble offentlige tjenestemenn satt inn som biskoper, fordi de hadde forretnings erfaring. De skarpeste hjernene blant kirkelederne var opptatt i de store spørsmålene om Kristi natur, om hvem som var vranglærer og hvem som ikke var det⁸⁶.

Kirkelederne ble klar over den stadig minkende lidenskapen, og for å motvirke denne, ble det markert ut noen troshelter, helgenene, som skulle oppmuntre vanlige kristne til å imitere deres liv.⁸⁷ De offisielle reglene for kanonisering handlet om å ha levd et heroisk dydig liv, og at mirakler hadde hendt etter helgenens død. Relikvier, bilder og historier om disse helgenene fornyet og gav nytt liv til tradisjonen om de mirakuløse helbredelsene som skjedde rundt Jesus og disiplene. Samtidig skapte de et skille mellom helgenene som helbredet og de vanlige kristne som ikke gjorde det.⁸⁸ Den allmenne praksisen om at alle kristne ba for syke, ble kraftig redusert. Sykdomsbildet ble snudd opp ned, og sykdom ble sett på som en velsignelse, en test Gud gav for å hjelpe deg å vokse inn i helliggjørelsen.⁸⁹

I denne tiden var det også mange sofistikerte intellektuelle, som var preget av den platonske tankegangen, som sluttet seg til troen. Platon så på kroppen som et fengsel som sjelen måtte befri seg fra. Her passet tanken om å la kroppen sin lide, for sjelens helliggjørelse og ble sterkt forøket. En stadig større dualisme fikk inntog i kirkens liv og lære.⁹⁰ I denne tiden var fortsatt forståelsen av helbredelse av sjelen et tema, som syndsforlatelse, men kroppslig helbredelse var en annen sak. Helbredelser var ikke lenger et uttrykk for Guds kjærlighet og medlidenhet, men først og fremst et bevis på helgenstatus. Hvis behovet for helbredelse kom, ble man sendt til et hellig sted med helgenstatuer og relikvier i. Det finnes mange historier om mennesker som ble helbredet på denne måten, men et viktig moment at man mistet den personlige kontakten. Det var få mennesker som ba for, eller la hendene sine på, den syke.⁹¹ Hvis

⁸⁶ MacNutt (2005): 103-104

⁸⁷ De første av disse kanoniserte helgenene var martyrene som hadde mistet livet, fordi de ikke ville frasi seg troen sin.

⁸⁸ Porterfield (2005): 65

⁸⁹ MacNutt (2005): 105

⁹⁰ Mye av dette var forsterket hos gruppen som ble kalt for manikeerne. Denne gruppen lærte at all materie var ond. Kirkefaderen Augustin var manikeer før han ble kristen, og denne læren preget nok også hans menneskesyn. MacNutt (2005): 108

⁹¹ Augustin var en av dem som helt på slutten av sitt liv selv ba for syke. Hans utvikling, og da også hans teologi, gikk fra å tro at miraklenes tid mest sannsynlig var forbi med apostlene, til å selv sende

det var noen som gjorde det, var det prester som utførte forbønnen. Lekfolk hadde ikke samme autoritet til å utføre forbønnshandlingen.

De bønnene som ble brukt var helst nedskrevne bønner som man fant i liturgiske bøker.⁹² Salvingen av de syke ble etter hvert forstått som et sakrament, noe som gjorde at helbredelse ble høyt verdsatt og forstått som en offisiell tjeneste. Samtidig ble det vanskeligere og vanskeligere å få del i. En kunne ikke lenger ta med salveflasken hjem og salve familien sin. Retningslinjer ble gitt, og bare presten skulle foreta salvingen.⁹³ Først ble altså helbredelse redusert til at bare prestene kunne be, så til at forbønnen for syke bare skulle skje i sakramentale settinger. I det niende århundre ble dette i enda større grad redusert. "Salvelsen av de syke" ble til "den siste olje" og handlet om å forberede en dødende åndelig, på komme til himmelen. Sakramentet ble nå altså bare brukt hvis et menneske stod i fare for å dø.⁹⁴

Det skal nevnes at det var noen som nektet å la seg binde av disse reglene, og valgte å be for syke til tross for kirkens retningslinjer.⁹⁵ Et eksempel er St. Bernard (1091-1153) som fikk rykte på seg som helbreder. Hans enkle metode var å gjøre korstegnet over syke, og han så både blinde, døve, stumme og lamme bli helbredet. Et annet eksempel er St. Dominic, som grunnla den dominikanske ordenen, som vekket en ung gutt opp fra de døde.⁹⁶ Dette er bare to av mange eksempler på mennesker som opplevde helbredelser. Mange munk og nonner ba for syke, og mange syke trakk til klostrene. Dette også fordi munkene bidro med medisinsk hjelp.⁹⁷

Den generelle kulturen i middelalderen var allikevel at lekfolk ikke ba for syke, fordi helbredelse var så sterkt knyttet til helgenene og helliggjørelsen. Pilegrimsvandring til helgenhelligdommene var det eneste håpet om helbredelse.

Det skal nevnes at forståelsen av helgenenes helbredende kraft fortsatt eksisterer i katolsk tradisjon. Lourdes i Frankrike er et eksempel på et slikt sted. I over hundre år har mennesker valfartet til Lourdes for å bli helbredet.⁹⁸ Dette stedet er

folk til gravsteder for helgener. Her hørte han flere vitnesbyrd om mennesker som ble helbredet. Så, helt på slutten av sitt liv ba han for en mann som var syk og som ble helbredet.

⁹² MacNutt (2005): 124

⁹³ Da det skjedde at syke ble salvet, men ikke ble friske, begynte ideen om at sykesalving handlet om helbredelse av sjelen, å slå rot.

⁹⁴ MacNutt (2005): 127

⁹⁵ MacNutt (2005): 129

⁹⁶ MacNutt (2005): 157

⁹⁷ Porterfield (2005): 79

⁹⁸ <http://sacredsites.com/europe/france/lourdes.html> Dato: 28.11.11

spesielt knyttet til Maria. I tillegg er den helbredende kraften fortsatt et kriterium for helgenkåringer i den katolske tradisjonen.⁹⁹

3.2 Den protestantiske reformasjonen (1500-tallet)

Martin Luther tok ikke opp noen nye problemstillinger ved spørsmålet om bønn for syke, han lærte bare videre det han selv hadde lært om dette temaet. Likevel ba han for Melanchton da han ble veldig syk, og Melanchton ble helbredet.¹⁰⁰ John Calvin derimot, tok et tydelig oppgjør med helbredelsen. Han problematiserte henvendelsen til helgenene kraftig, og lærte at tilbedelse av helgenene var avgudsdyrkelse. Han ville ødelegge de gamle helbredelseshelligdommene, da disse for ham ble sett på som et sted for overtro, hvor mennesker ble fralurt penger. "Den siste olje" gjorde han narr av, og kalte det et ubrukelig, menneskeskapt ritual.¹⁰¹ Calvin trodde at helbredelse hadde skjedd på Jesu tid, men at de opphørte med den siste apostel.¹⁰²

3.3 Opplysningstiden frem mot 1900-tallet

Med opplysningstiden ble Calvins sessasjonisme trukket enda mer i tvil. Ikke bare ble det proklamert at miraklenes tid var forbi, nå ble det stilt spørsmål ved om miraklenes tid noen gang hadde vært.¹⁰³ Religion og vitenskap ble sett på som motsetninger, og rasjonalismen gjorde sitt inntog for fullt. Teorien om at miraklene i evangeliene bare var myter ble utviklet, de skulle ikke tolkes bokstavelig, men hadde en dypere åndelig mening. Rudolf Bultmann (1884-1976) var en av de tydeligste innenfor denne retningen i senere tid, men sin teologi om demytologisering. Her hevdet han at helbredelser var umulige og at Jesu oppstandelse ikke var en bokstavelig oppstandelse.¹⁰⁴ Det skal samtidig være nevnt at det er flere historier om helbredelser som har skjedd i løpet av disse årene. Et eksempel er Irvingittene, en pentakostal gruppe i England, som opplevde å få mange av de åndelige gavene, og så mange

⁹⁹ MacNutt (2005): 105

¹⁰⁰ MacNutt (2005): 139

¹⁰¹ MacNutt (2005): 143

¹⁰² Porterfield(2005): 95 (denne teologien kalles sessasjonisme)

¹⁰³ David Hume var en av de som hevdet dette. Han mente at hvis miraklene ikke skjedde i dag, hvorfor skulle man tro at de noen gang hadde skjedd? MacNutt(2005): 145

¹⁰⁴ Ifra opplysningstiden frem mot vår tid har søket etter den historiske Jesus vokst frem, sammen med andre mer kritiserte metoder som "Jesus Seminar".

helbredelser skje.¹⁰⁵ Et annet eksempel er St. Padre Pio av Petrelcina (1887-1968) som det er rapportert at gjorde tusenvis av mirakler i sin levetid.¹⁰⁶

3.4 Moderne tid

Frem mot den moderne tid, hadde helbredelser og fokuset på åndens nådegaver dukket opp, både hos enkeltpersoner som vist, men også som bevegelser og i trossamfunn. Et eksempel er John Wesley (1704-1791) og Charles Wesley (1707-1788) som grunnla metodistbevegelsen (som igjen gav liv til den pentekostale bevegelsen, og den karismatiske bevegelsen). George Whitefield som arbeidet med Wesley i England tok med seg dette til Amerika, noe som resulterte i en av de store religiøse vekkelsene i USA: The First Great Awakening.¹⁰⁷ Helt i starten av 1800-tallet kom "The Second Great Awakening", en ny stor vekkelse i USA, preget av fokus på Den Hellige Ånd. Allikevel kom ikke de store helbredelsesvekkelsene før i det tyvende århundre. Et eksempel på disse vekkelsene er Azusa Street (1906). Denne vekkelsen som ble kjennetegnet av usedvanlige helbredelser, markerer begynnelsen på den pentekostale bevegelsen.¹⁰⁸ Etter Azusa Street, og med den pentekostale bevegelsen, kom flere bølger av helbredelsesvekkelser, ved mennesker som for eksempel Amiee Semple McPherson.

I fra midten av det tyvende århundre ble fokuset på Den Hellige Ånd og nådegavene, der iblant også helbredelse, stadig sterkere.¹⁰⁹ Med den karismatiske fornyelsen og "the third wave"-bevegelsen, ble dette fokuset tydelig i mange av de tradisjonelle trossamfunnene, og mange av disse har igjen tatt opp, og tror på at Gud kan helbrede, ved Den Hellige Ånd som virker gjennom kristne, i dag.¹¹⁰ C. Peter Wagner var den første til å introdusere "third wave"-teorien, og han representerer en tydelig røst i debatten om helbredelse. En annen viktig røst i denne debatten er den katolske presten Francis MacNutt. Jeg vil nå presentere disse to, og se på deres forståelse av helbredelse.

¹⁰⁵ Dessverre ble de merket som kjettere av svært mange i sin samtid, grunnet noen utskielser, og hadde derfor liten innflytelse. MacNutt (2005): 149

¹⁰⁶ MacNutt (2005): 160. Både Peder Olsen og Geir Lie trekker frem mange flere eksempler i sine bøker. Olsen, *Helbredelse ved bønn* (1947): 34-38 og Lie, *Fra amerikansk hellighetsbevegelse til moderne norsk karismatikk – et historisk overblikk* (2011): 461-478.

¹⁰⁷ MacNutt (2005): 172

¹⁰⁸ MacNutt (2005): 191-194

¹⁰⁹ MacNutt (2005): 199-201

¹¹⁰ Third Wave er en fornyelse blant de evangelikale,. Betegnelsen ble først brukt av C. Peter Wagner.

Kapittel 4

Bønn for syke hos Wagner og MacNutt

I denne delen ønsker jeg å presentere C. Peter Wagner og Francis MacNutt for forståelse av bønn for syke. Her bruker jeg termen ”bønn for syke” fremfor ”helbredelse ved bønn”, da begge figurantene er tydelige på at ikke alle som de ber for blir helbredet. Derav vil det skape et mer riktig bilde å omtale det som bønn for syke. Jeg vil først presentere hver av figurantene og deres begrunnelse for bønn for syke i dag, og til slutt foreta en komparativ analyse av de to.

4.1 C. Peter Wagner:

Charles Peter Wagner ble født i 1930. Han ble som spedbarn døpt i en episkopal kirke, men vokste opp uten annen tilknytning til kirke eller kristen tro. 19 år gammel valgte han å bli kristen. Hans eget utsagn er at denne avgjørelsen helst ble tatt fordi jenta han var forelsket i, Doris, ikke ville gifte seg med en som ikke var kristen. Disse to giftet seg samme året. Etter kort tid som gift engasjerte de seg i den lokale menigheten, og begynte på denne menighetens kurs for misjonærer. Etter hvert begynte de å reagere på menighetens, og prestens, forkynnelse og liberale teologi og valgte seg til en mer konservativ menighet, samme menighet hvor senere Wagner ble ordinert.

Ekteparet Wagner hadde bestemt seg for fulltidstjeneste som misjonærer, og for å forberede seg for dette, reiste de til California. Her studerte C. Peter ved Fuller Seminary, mens Doris studerte ved det som nå heter Biola University. De reiste ut som misjonærer til Bolivia, utsendt fra South America Mission og SIM International. Her ble de værende som misjonærer i 16 år. I løpet av tiden i Boliva var helbredelse ikke en del av tjenesten deres.

Da ekteparet Wagner kom tilbake til USA i 1971, ble Wagner ansatt ved Fuller Theological Seminary som professor i kirkevekst. Her ble han værende i 30 år, til han gikk av med pensjon i 2001.

På midten av 60-tallet opplevde C. Peter Wagner selv å bli helbredet, og denne opplevelsen var begynnelsen på det han selv kaller et ”paradigmeskifte”, som skulle vare i ca 15 år. I løpet av disse 15 årene befant seg i omgivelser og mennesker som ved sine liv utfordret hans tankemåte, og åpnet opp for forståelsen av at nådegavene fortsatt var i virke i dag. Hans vennskap og nære samarbeid med John Wimber var en

viktig faktor i denne utviklingen.¹¹¹ I 1982 startet Wagner og Wimber opp faget ”Signs, Wonders and Church Growth” på Fuller Theological Seminary.

Etter hvert som Wagner ble mer og mer opptatt av fokuset på nådegavene og helbredelse i dag, ble dette mer og mer en del av hans liv. I den tradisjonelle evangelikale menigheten han gikk i, hadde han en undervisningsserie på søndagskurs for voksne, med fokus på Åndens virke i Acta og hvordan dette kunne se ut i dag. Wagner var bestemt på å ikke kalle det for en karismatisk gruppe, eller åndsfylt gruppe, men etter hvert gav han gruppen tilnavnet ”third wave”, den tredje bølgen, et navn som skulle følge Wagners teologiske lære videre.

Wagner har i dag skrevet over 70 bøker, hvorav mange av disse tar opp temaet helbredelse. Han var president av Global Harvest Ministries i perioden 1993-2011, grunnla i 1998 Wagner Leadership Institute, en skole som vil utruste ledere til å være en del av the ”New Apostolic Reformation”, en organisasjon som Wagner var med å starte, som lærer at Den Hellige Ånd vil i en person gjøre vedkommende i stand til å gjøre tegn og under.

4.1.1 Teologisk begrunnelse for helbredelse

C. Peter Wagners teologiske begrunnelse for bønn for syke i dag, er hovedsakelig forklart ut i fra den teologiske teori som kalles ”third wave”. Wagner var den første til å bruke denne betegnelsen. Han mener at der har vært tre historiske perioder fra det tyvende århundre, hvor Den Hellige Ånd har virket på en spesiell måte. Den første bølgen var den pentekostale bølgen. Den hadde først og fremst sitt startsted i vekkelsen i Azusa Street i 1906-1909, det som regnes som starten på pinsebevegelsen. Et av de viktigste budskapene handlet om åndsdåp og tungetale.

Den andre bølgen, den karismatiske, begynte i April 1960, og spredte seg i hele USA på 1960 og 70-tallet. Karismatiske fornyelsesbevegelser ble etablert i de fleste tradisjonelle denominasjoner, og etter hvert oppstod også flere og flere uavhengige karismatiske forsamlinger. Hovedfokuset i den karismatiske bølgen var Den Hellige Ånds person og gaver, gitt gjennom åndsdåpen.

Den tredje bølgen skiller seg fra de to første på tre måter:

¹¹¹ John Wimber (1934-1997) er grunnleggeren av Vineyard-bevegelsen, en karismatisk bevegelse med tydelig fokus på Guds undergjerninger i dag.

1. Doktrine: Fokuset er ikke så tydelig på åndsåpen eller på tungetale, men på alle åndsgavene.
2. Ekklesiologi: Folk som knytter seg til den tredje bølgen oppfordres til å bli i sine respektive menigheter. De to andre bølgene ble begge kjennetegnet av mye splittelse, dette ønsker "third wave" å unngå. Kompromiss blir ikke sett på som noe farlig, ønsket om ikke å forstyrre tjenestefilosofien som allerede finnes i forsamlingen. "third wave"-kristne ønsker heller ikke å bli omtalte som "åndsfylte", da dette kan skape en følelse av a-kristne og b-kristne. Av samme årsak ønsker de heller ikke å bli omtalte som karismatikere, da dette bærer med seg en del historisk bagasje som er negativ.
3. Erfaring: "Third wave" vektlegger ikke en "en-gang-for-alle"-opplevelse, som kan skape skille mellom å tilhøre og å ikke tilhøre. Hovedkarakteristikken ved erfaring i den tredje bølgen er tjenestegjøring, og da spesielt å helbrede syke og kaste ut demoner. Dette handler om hva fellesskapet gjør, Kristi legeme, mer enn hva individet gjør.¹¹²

Den teologiske begrunnelsen for bønn for syke knyttes også opp til forståelsen av Guds rike som både er futuristisk og at Gud er allmektig, men også at Guds rike er tilstede nå.¹¹³ Vi lever "med fremtiden i blant oss", da vi er midt i mellom to tidsaldre. Opprettelsen og den endelige oppfyllelsen av Guds rike.¹¹⁴ Dette er forklaringen på mønsteret i Jesu tjeneste: *proklamasjonen* av Guds rike, og *demonstrasjonen* av Guds rike ved helbredelsen av syke, oppvekkelsen av de døde og utdrivelsen av de urene åndende. Det var dette mønsteret den første menigheten tok videre, ved disiplene. Fader Vår, bønnen i Matteus 6, 9-13, brukes som argument. Her er bønnen i vers 10: "*La riket ditt komme*". Å be om at Guds rike skal komme, betyr å se at djevelen mister sin kraft i denne verden. Bønnen i Matteus 6,10 fortsetter: "*La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.*" Dette indikerer hva vår tjeneste er tenkt til å se ut som. Himmelen som karakteriseres som et sted uten fattige, krig, undertrykkelse, demonbesettelse, syke eller fortapte.¹¹⁵ Ved å be bønnen, ber vi altså Gud bruke oss som representanter for Guds rike. All sykdom forstås direkte

¹¹² Wagner, *How to have a healing ministry without making your church sick* (1988): 23

¹¹³ Denne "Guds rike"-teologien hentes fra John Wimbers undervisning, som igjen fikk mye inspirasjon fra George Ladd og James Kallas.

¹¹⁴ Wimber, *Evangolisering i ånd og kraft* (1985): 23

¹¹⁵ Wagner (1988): 100-101

eller indirekte som Satans verk.¹¹⁶ Hans rike er ikke forenelig med Guds rike, og helbredelse er en tydelig måte å se hans rike miste sin kraft.

4.1.2 Praksis for bønn for syke

Wagners praksis for bønn fra syke, har han hentet fra John Wimbers femtrinnsmodell.¹¹⁷ Det første trinnet (1) er å intervju den syke. Her er det ikke et poeng å få den fullstendige sykdomshistorien, men et innblikk i situasjonen. Her er det viktig å lytte både til personen, men også til Gud. Ofte viser Gud spesiell informasjon gjennom dette intervjuet. Det andre trinnet (2) er å prøve å bestemme seg for diagnosen. Av og til kan sykdommen skyldes emosjonelle eller åndelige problemer, hvor indre helbredelse trengs, for at den fysiske helbredelsen kan finne sted. Dette trinnet kan falle lettere for dem som enten har en nådegave for det pastorale eller å skille ånder. Andre kan synes at dette er vanskelig, og bruker da den informasjonen som er innhentet gjennom intervjuet i trinn 1. Det tredje trinnet (3) handler om å bestemme hvordan du skal be. Her holdes forbønn frem som den vanligste formen for bønn. En annen type er å befale sykdommen å forsvinne, en tredje er hvis du opplever at en uren ånd kanskje er involvert, og bønningen inneholder irettesettelsen og utkastelsen av den ånden. Noen vil kanskje også her bruke olje til å salve den syke og lignende. Det fjerde trinnet (4) er selve bønningen. Her oppfordres den som ber til å holde øyene åpne, slik at vedkommende kan følge med på hva som skjer, og hvordan den som blir bedt for blir berørt. Selve bønningen oppfordres også til å være aktiv, til å be med mot og autoritet. Det siste trinnet (5) er handlingen som skjer etter forbønningen. Her oppfordrer Wagner til å få personen som har blitt bedt for til å sjekke ut om noe har skjedd. Hvis vedkommende er symptomfrie, oppfordrer Wagner de involverte til å glede seg prise Gud sammen. Hvis symptomene ennå er der, vil du noen ganger be igjen umiddelbart, andre ganger vil du invitere dem til å komme tilbake senere. Wagner sier at han selv av og til finner noen andre i teamet sitt som kan be mer for den syke. Uansett resultat av forbønningen forsikrer han dem om at Gud elsker dem, og at Gud vil være med dem uansett helsetilstand. Det er viktig at de som opplever at helbredelsen uteblir ikke går derifra med en følelse av mislykkethet eller skyld.¹¹⁸ Ærlighet er viktig for Wagner, og at den som blir bedt for skal kunne være

¹¹⁶ Wagner (1988): 109-110

¹¹⁷ Wagner (1988): 224-230

¹¹⁸ Wagner (1988): 269

helt oppriktig om symptomene forsvinner eller ikke. Noen trosevangelister oppfordrer folk til å ”gjøre krav på sin helbredelse”, ved å hevde at de er helbredet, selv om symptomene er der. Dette sier Wagner at han ikke ser noen verdi i å gjøre.

Wagner holder ikke store helbredelsesmøter, men foretrekker å møte enkeltmennesker sammen med små forbønnsteam. Dette er av tre grunner: (1) Dette gjør at en enklere klarer å overholde en konfidensiell setting, hvor enkeltmenneskets privatliv enklere kan bevares, (2) små forbønnsteam er som regel flinkere på å oppmuntre til tjenestegjøring ”på dypet”, i forhold til personlige forhold, og (3) små forbønnsteam har en større bredde av nådegaver og erfaringer enn det som er tilstedet i bare et enkelt individ.

Noe av Wagners forståelse av nådegaver og bruken av disse, ser vi i hans praksis. Han uttrykker at han selv har nådegaven til å helbrede, men ikke har nådegaven for det pastorale eller veiledning. Det gjør at når han ber for noen, foretrekker han å bare be en gang. Hvis de som blir bedt for, trenger mer forbønn (for eksempel ”soaking prayer”, indre helbredelse eller pastoral veiledning), får han enten forbønnsteamet eller det teamet som er spesialisert på indre helbredelse til å komme og overta.¹¹⁹

Vanligvis ser helbredelsene de erfarer ut til å skje over tid, litt etter litt, men ved mange anledninger ser de også umiddelbare helbredelser.¹²⁰

4.1.3 Teologiske motiv for bønn for syke

Det missiologiske motivet:

Wagner fungerte i 30 år som professor i kirkevekst ved Fuller Theological Seminary, og dette gjenspeiles i hans litteratur. I flere av hans bøker (og også titler f.eks: ”*Your spiritual gifts can help your church grow*”) forklares kirkevekst og undergjæringer som noe som hører sammen. Wagner understreker at kirkevekst ikke skal handle om at kristne fra andre menigheter flytter over til din menighet, men som en konsekvens av at folk som tidligere ikke kjente Jesus nå kommer til tro.¹²¹ Det missiologiske perspektivet er altså et sentralt punkt for Wagner i møte med bønn for syke.

Jesus kom for å bringe Guds rike til jorden. Han kalte til seg disiplene, trente dem og lovet dem at de ville ha adgang til den samme kraft som arbeidet gjennom

¹¹⁹ Wagner (1988): 214-215

¹²⁰ Wagner (1988): 268

¹²¹ Wagner (1988): 23

ham i hans virke. Det var den kraften de fikk ved Den Hellige Ånd på pinsedag. De fikk Den Hellige Ånd for å bringe Guds rike ut til hele verden. Det var dette som var Jesu befalingen til dem.¹²² Guds kraft må fokuseres på evangelisering av hele verden. Videre holder Wagner frem misjonsbefalingene i Markus 16 og Matt 28, begge som har et fokus på Guds kraft. Spesielt forklarer Wagner skriftstedet 28,20: ”og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere” i sammenheng med Matt 10,7-8, utsendelsen av de tolv, hvor oppdraget var klart. Forkynne Guds rike, helbrede de syke og gjøre undergjerninger. Dette oppdraget her var noe som skulle læres videre til andre, og sammen med oppdraget fikk de kraften til å gå med det.¹²³ Acta er vitnesbyrdet på at Jesu kraft virkelig ble gitt videre til hans etterfølgere.

Wagner fokuserer også på at Jesus ikke bare var hundre prosent Gud, han var også hundre prosent menneske. Han gjorde ikke sitt eget verk, men Faderens verk. Det gjør at oppfordringen i Johannes 14,12, om å gjøre større gjerninger, ikke trenger å sees på som en umulighet, fordi det er Guds gjerninger som skal gjøres, i kraft av Den Hellige Ånd.¹²⁴

Det pneumatologiske motivet:

Det pneumatologiske motivets viktighet for bønn for syke ser man i forbønnspraksisen hans. Her er bruken av nådegavene (som er gitt ved Den Hellige Ånd) viktig, men også i fokuset på å være observant på hva Den Hellige Ånd sier og gjør i forbønnsituasjonen. Han er tydelig på at det er Ånden som virker i oss, og ved denne kraften blir mennesker helbredet. Vi er kanaler for Faderens vilje, ved kraft fra Den Hellige Ånd.¹²⁵ Wagner holder frem Jesus som eksempel på dette. Jesu forhold til Den Hellige Ånd var av en usedvanlig karakter, og hentet fra Jesu programtale i Lukas 4,18-19, nevner Wagner tre momenter: (1) Den Hellige Ånd er over Jesus – Jesus var altså fylt av Den Hellige Ånd, (2) Den Hellige Ånd hadde salvet Jesus – Jesus hadde altså blitt utrustet med kraft av Ånden, og (3) Den Hellige Ånd hadde sendt ham – Jesus var blitt gitt et oppdrag av Ånden. Ved den samme Ånd kan også vi bli fylt, utrustet med kraft og ta videre oppdraget om å gjøre Guds gjerninger.¹²⁶ Helbredelse er ikke noe man gjør av egen kraft, eller på egen hånd, men kun ved

¹²² Acta 1,8

¹²³ Wagner (1988): 133-134

¹²⁴ Wagner (1988): 127

¹²⁵ Wagner (1988): 178

¹²⁶ Wagner (1988): 127-128

Guds inngripen gjennom Den Hellige Ånd.

Helbredelse er altså Åndens gjerning som utøver Faderens vilje.¹²⁷ Dette er det grunnleggende perspektivet for third wave-bevegelsen, som jo omhandler en bølge av Den Hellige Ånd. Helbredelser og utrustning av de andre nådegavene er tegn som vitner på at Den Hellige Ånd er tilstede og virker, og djevelens makt må bøye for seg for Guds kraft.

Åndelig krigføring er en tydelig del av Wagner sitt budskap. I forståelsen av at all sykdom direkte eller indirekte er fra djevelen, blir bønn for syke en krig mot mørkets makter. Han trekker frem skriftstedet fra Lukas 11,20, hvor Jesus sier: ”*Men er det ved Guds egen finger jeg driver de onde åndene ut, da har jo Guds rike nådd frem til dere*”. Folk på jorden er besatt av onde ånder, fordi denne verden er djevelens rike.¹²⁸ Når Guds rike invaderer, blir demoner bekjempet.¹²⁹ Her må det presiseres at Wagner er tydelig på sykdom som resultat av besettelse av ånder ikke er normalen, men at dette kun er i veldig spesielle tilfeller.

Med en viss tilknytning til dette finner vi det eskatologiske motivet for bønn for syke. Den åndelige krigføringen, og utvidelsen av Guds rike på jorden er et tegn på den tiden som skal komme. Wagner poengterer at Guds rike både her nå, men ennå ikke, det er et fremtidig rike. Fullstendig gjenopprettelse vil ikke finne sted før Jesus har kommet tilbake.

Andre motiv:

Det ekklesiologiske motivet for bønn for syke hos Wagner blir sterkest reflektert i hans bilde av nådegavene. Han forstår kirken som en kropp, hvor forskjellige gaver er i bruk.¹³⁰ I hans forbønnspraksis ser man tydelig at han vektlegger nådegavene og bruker dette aktivt i forbønssituasjonen. Et eksempel på dette er om noen blir bedt for ser ut til å trenge indre helbredelse. Da trer han til side, og slipper til noen som har en nådegave på dette. Han forstår dette som en naturlig konsekvens av at lemmene på Kristi kropp brukes på forskjellig vis, men arbeider sammen.¹³¹ Han poengterer også at kirken, som Kristi kropp, alltid burde være beredt på å be for syke.

Wagner mener at bruken av nådegaver kan bidra til kirkevekst. Bruken av

¹²⁷ Joh 15,19

¹²⁸ Wagner (1988): 101

¹²⁹ Wagner hevder ikke at all sykdom er et resultat av besettelse av onde ånder. Dette er kun i veldig spesielle tilfeller. Wagner (1988): 268

¹³⁰ 1. Kor 12, 27

¹³¹ Wagner (1988): 215

nådegaver er altså hensiktsmessig og oppbyggende for kirken, og burde være en naturlig del av menighetslivet.¹³²

Wagner argumenterer for at noen mennesker er gitt en spesiell gave for å helbrede syke.¹³³ Dette betyr derimot ikke at de som har nådegaven for helbredelser skal være de eneste som ber for syke.¹³⁴ Han mener at bønn for syke som noe som alle kristne skal kunne operere i, på samme måte som at alle kristne skal kunne vitne om Jesus, selv om de ikke har evangeliseringsnådegaven. Han oppfordrer Kristi legeme til å be for syke i ulike settinger, og trekker frem fire konkrete eksempler: I familien og i hjemmene, i hverdagslivet vårt og de stedene vi oppholder oss til vanlig, i små grupper som for eksempel bibelgrupper og lignende, og i kirken.¹³⁵

Det diakonale motivet for helbredelse hos Wagner kan også gjenspeiles i hvordan han ber for syke. Han foretrekker små settinger for å best mulig kunne bevare den konfidensielle settingen, og for å gi muligheten til å gå på dypet hos mennesker. Dette sier også noe om forståelsen av at helbredelse også kan handle om den indre helbredelsen, og henger sammen med det holistiske menneskesynet. Gud har kjærlighet for hele mennesket. Som et forbønnsteam er målet deres å speile kjærligheten, omsorgen, nåden og hengivenheten som Jesus hadde på en slik måte at forbønnen er terapeutisk også hvis ikke vedkommende blir frisk.

Wagner holder også frem helbredelse som et uttrykk for kirkens, og da så klart også Guds, omsorg. Helseproblemer og bekymringer rundt helse er en av de største problemstillingene mennesker møter.¹³⁶ Kirken eksisterer for å få folk i kontakt med Gud og hans kraft, så Wagners utfordring lyder: Hvis kirken virkelig er opptatt av mennesker og de behovene de har, hva er det som stopper dem fra å legge til helbredelse av de syke som en del av dens tjenester? Selv om det viktigste punktet for Gud er at mennesker blir frelst, kan en slik tjeneste også lede dem i den retningen. Hvis mennesker opplever at kirken elsker dem nok til å være opptatt av deres umiddelbare behov, blir kanskje hjertene deres også mer åpne for å tenke over dypere spørsmål som frelse?¹³⁷

I spørsmålet om sykdom er Guds vilje, er Wagner tydelig. Sykdom er ikke

¹³² Wagner, *Your spiritual gifts can help your church grow* (1979): 31-32

¹³³ Wagner (1979): 238

¹³⁴ Wagner (1988): 214

¹³⁵ Wagner (1988): 216

¹³⁶ Wagner (1988): 209

¹³⁷ Wagner (1988): 210

Guds vilje, men har sin rot i djevelen.¹³⁸ Han forkaster tanken om at sykdom er sendt for å rense sjelen vår og ”bygge karakter”. Likevel poengteres det at sykdom også kan virke til det gode, og til Guds ære.¹³⁹

Et siste punkt for Wagner er hans respons på skepsisen til legevitenskapen. Her uttrykker han at han tror moderne medisin, også psykoterapi er et av midlene som Gud bruker for å gi helbredelse til dem som trenger det. Helbredelse ved bønn og medisiner/medisinsk hjelp er ikke motsetninger. Han presiserer også at en utdannet lege er den eneste som har autoritet til å si at en pasient skal slutte å ta medisinen sin. Derfor oppfordrer de aldri mennesker som har blitt bedt for til å slutte å ta medisinen sine, før de har sjekket dette med legen sin.¹⁴⁰

4.2 Francis MacNutt

Francis Scott MacNutt ble født i 1925, i St.Louis, Missouri. MacNutt hadde et ønske om å bli doktor, og skulle begynne på legestudiet i 1944. Rett før studiestart ble han kalt inn til militærtjeneste, hvor han jobbet på et militært sykehus i Missouri. Etter to år hadde han fullført sin tid i det amerikanske forsvaret, og han begynte å studere. Først tok han en bachelorgrad ved Harvard, før han så tok en mastergrad i teologi ved Speech Department of the Catholic University of America. Sin doktorgrad i teologi fikk han ved Aquinas Institute of Theology.

I 1950 gikk han inn i den dominikanske ordenen, og ble ordinert til prest i 1956. MacNutt ble satt til å undervise homiletikk ved det dominikanske seminar i Dubuque, Iowa (ved det samme seminaret som han fikk sin doktorgrad), og her arbeidet han i syv år. I løpet av denne tiden utga han tre bøker om prekenlære og var med på å starte The Catholic Homiletic Society. Her fungerte han på et tidspunkt som president, og senere som sekretær.¹⁴¹

Allerede som student begynte MacNutt å undres over temaet helbredelse. Han merket seg at helbredelse var vanlig i livet til helgenene, men også at hans overordnede aldri oppmuntret studentene til å be for helbredelse. Han fikk inntrykk av at bønn for syke ville være en arrogant handling, da det indirekte ville være at han posisjonerte seg på samme linje som helgenene.

MacNutt opptrådte også som sjelesørger for mange, og i denne rollen

¹³⁸ Wagner (1988): 109

¹³⁹ Rom 8,28

¹⁴⁰ Wagner (1988): 267

¹⁴¹ Hejzlar (2010): 35-36

oppdaget han at mange av disse situasjonene ikke kunne løses ved menneskets egen viljekraft. Samtidig så han at deres lidelse virket langt fra frigjørende, og han kunne ikke forstå at smerten deres var ønsket av Gud.

I 1960 hørte han Alfred Price tale på Presbyterian Seminary of Dubuque. I en diskusjonsgruppe etter forelesningen møtte han en rekke prester som delte sine erfaringer med bønn for syke. Dette gjorde sterkt inntrykk på MacNutt. Seks år gikk før han igjen hørte om helbredelse, denne gang på en konferanse hvor han intervjuet Jo Kimmel om hennes erfaringer med bønn for syke. Etter dette møtet dro MacNutt på konferanser om helbredelse, og kom i kontakt med blant annet Agnes Sanford, Tommy Tyson og John Sandford. MacNutt deltok, som den første katolske presten, på den fem dager lange skolen "Sanford's school of Pastoral Care". Selv om kurset ble arrangert av protestanter, oppdaget han at undervisningen om helbredelse var i tråd med sine egne synspunkt, og at helbredelse alltid hadde vært en integrert del av den katolske tradisjonen. Det nye og utfordrende elementet var undervisningen om at helbredelse var tenkt til å være en normal del av det kristne livet og ikke bare et tegn på at man var en helgen. Etter dette kurset begynte han selv å be for syke og han opplevde oppmuntrende resultater på dette.¹⁴²

I over 40 år har MacNutt nå bedt for syke, holdt seminarer om temaet og skrevet bøker om helbredelse. Hans hovedvirke har vært å forkynne at helbredelse var en essensiell del av nøkkelbudskapet i evangeliet, og for alle kristne, ikke bare for pinsevenner eller karismatikere. MacNutt ble en anerkjent leder i den romersk-katolske karismatiske vekkelsen, og dedikerte sin tjeneste til å holde konferanser om helbredelse i hele verden.

Da han i 1979 giftet seg med Judith C. Sewell ble han bannlyst, og måtte legge ned sitt arbeid i den romersk-katolske kirke. Sammen med sin kone etablerte de Christian Healing Ministries, en organisasjon som har avholdt konferanser rundt omkring i hele verden, i mange ulike konfesjoner. På tross av bannlysingen, holdt MacNutt konferanse i samarbeid med International Catholic Charismatic Renewal Service som har hovedkvarter i Vatikanet. Hans bøker har blitt lest av mennesker

¹⁴² Hejzlar (2010): 36-37

innen alle slags denominasjoner, og spesielt hans bok "Healing" som kom ut i 1974 har blitt stemplet som en klassiker innen temaet om helbredelse.¹⁴³

4.2.1 Teologisk begrunnelse for helbredelse

MacNutt's hovedbegrunnelse for helbredelsens tilgjengelighet i dag er basert på den sentrale plassen til helbredelsen i evangeliet som er betrodd kirken.¹⁴⁴ Hans første (1) anliggende er at helbredelse var en integrert del av Jesu virke. Evangeliet består altså like mye av hva Jesus gjorde, som det Jesus lærte. Han trekker blant annet frem skriftesteder som Lukas 4,16-22, Lukas 4,23 og Acta 10,37-38 som validering av dette ståstedet.¹⁴⁵ Han poengterer at Jesu helbredelser ikke bare var validering av budskapet, men at de i seg selv var et budskap. MacNutt konkluderer med (2) at Jesu mirakler ikke bare var et tegn på at han var Messias, selv om dette var en viktig faktor. Medlidenhet drev Jesus til å helbrede de syke. Han representerte Guds natur, som er kjærlighet, og MacNutt poengterer at behovet for Jesu manifesterte medlidenhet ikke er blitt mindre siden den tid.¹⁴⁶ Hans neste (3) argument er at helbredelse var et kjennetegn også ved urkirken. Apostlene, men også andre, som Barnabas, Ananias og Stefanus fortsatte Jesu tofoldige tjeneste som bestod av forkynnelse og helbredelse. (4) Fra Johannesevangeliet trekker han frem Jesu løfte til disiplene i vers 14,12 som særlig viktig: "*Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Den som tror på meg, skal også gjøre de gjerningene jeg gjør, ja, enda større gjerninger, for jeg går til Far*". Sist, men ikke minst, holder (5) MacNutt frem egen erfaring som et svar på om helbredelse faktisk skjer i dag, da han mener dette er det mest overbevisende argumentet, og peker på Jesu svar til døperen Johannes i Lukas 7,22: "*Gå og fortell Johannes hva dere har sett og hørt (...)*".¹⁴⁷

4.2.2 Praksis for bønn for syke

Det første MacNutt oppfordrer den som ber til å gjøre, er å lytte.¹⁴⁸ Dette er for å finne ut hva man skal be for. Her lytter man til to stykker: både den syke som forteller, men også til Gud som gir visdom slik at den rette diagnosen kan bli stilt, selv om den syke er usikker på den. Her tar også MacNutt opp at Gud av og til taler til

¹⁴³ Hejzlar (2010): 38

¹⁴⁴ Hejzlar (2010): 45

¹⁴⁵ Hejzlar(2010): 45-46

¹⁴⁶ MacNutt (2005): 36

¹⁴⁷ MacNutt, *Helbredelse av hele mennesket* (1982): 15

¹⁴⁸ MacNutt, (1982): 123

oss om når vi skal be og når vi skal la være.¹⁴⁹ Dette handler både om at (1) ikke alle som ønsker forbønn er klar for helbredelse, at (2) det ikke nødvendigvis er du, men noen andre, som skal be om helbredelse for vedkommende. Under dette punktet nevner MacNutt at det ikke er meningen at man skal be for alle syke som man møter. Andre begrunnelser for å la være å be er å (3) skjønne om tidspunktet er det rette, og (4) sette grenser for eget liv. I likhet med all annen pastoral tjeneste, må man verne om eget liv for å unngå å bli overarbeidet. Likevel konkluderer MacNutt med at hvis vi ikke får noen spesielle tegn, eller er vant til at Gud taler tydelig på sånne ting, kan vi trygt be om helbredelse. Neste punkt er håndspåleggelse. Det bibelske grunnlaget for dette er hentet fra Mark 16,18. Dette er ingen nødvendighet, men hvis det oppleves rett, kan du gjøre det med stor frimodighet. Årsaken til håndspåleggelsen begrunnes av to ting: (a) på den ene siden skjer det en overføring av livskraft, som er vanskelig å forklare, men som en også ser i Jesu liv.¹⁵⁰ Den andre årsaken er (b) den menneskelige. Håndspåleggelsen kan være et konkret uttrykk for omsorg og kjærlighet, da dette uttrykkes tydeligere ved berøring enn bare ved ord. Det tredje punktet er selve bønnen.¹⁵¹ Her oppfordrer MacNutt den som ber til å la ordene formes spontant. Be om Guds nærvær og selve bønnebegjæret. Be slik du selv føler det er bekvemt, sittende, knelende eller stående. Her oppfordrer MacNutt den som ber til å ha fokus på Jesus, og ikke la tankene våre formes av destruktive tanker eller følelser. Når det gjelder bønnen, oppfordrer også MacNutt den som ber til å be med tillit, med takksigelse, og i Ånden.¹⁵² Det siste punktet spesielt hvis du ikke helt vet hva du ska be om, eller hvordan du skal be.

Han poengterer at det ikke alltid er nødvendig med en uttalt bønn. Av og til kan du ikke si bønnen høyt (for eksempel ved sykehusbesøk, hvor du ikke vil forstyrre andre). Andre ganger ber du kanskje lenge, og du går tom for ord å be, da er håndspåleggelsen i seg selv en bønn.

MacNutts erfaring er at folk flest ikke blir fullstendig helbredet når de får forbønn, men at de, i større eller mindre grad, blir bedre. Dette indikerer for ham at en enslig bønn ikke alltid er nok, den kontinuerlige bønnen er et viktig moment. Her viser han til Markus 8,22-26, hvor Jesus ber to ganger for en blind mann. Bønn om

¹⁴⁹ MacNutt (1982): 124-126

¹⁵⁰ Luk 8, 43-46

¹⁵¹ MacNutt (1982): 127-128

¹⁵² Å be i Ånden vil si at han lar Ånden få virke, når han selv ikke vet hva han skal be om.

helbredelse ser altså ut til å ofte være en prosess, det trenger tid.¹⁵³ I dette tar også MacNutt et oppgjør med de helbredelsesforkynnerne som oppfordrer folk til å ”tro at du er helbredet, fordi å be en gang til vil være mangel på tro til Gud”. Han holder dette frem som kritikkverdig i forhold til den som blir bedt for, men også i forhold til den helbredelsen som gjerne hadde funnet sted etter mer forbønn.

Soaking prayer har blitt et kjennetegn ved Francis MacNutts praksis i bønn for syke.¹⁵⁴ Denne bønnen bygger på forståelsen av at hvis det er mye sykdom i kroppen, tar det muligens tid før Jesu kraft får løst opp. Han fremstiller det som en strålebehandling, som tar tid, og som av og til krever flere omganger. Personen som ber tar seg altså god tid til å be for den syke. MacNutt benytter selv denne metoden oftest hvis den syke etter en kort bønn opplever å bli litt bedre. Denne forbedringen indikerer at det trengs tid for å fullføre helbredelsen. Hovedargumentet for denne måten å be på, knytter MacNutt til Jesu oppfordring om å be, så skal vi få i Lukas 11,9 og skriftstedet som kommer rett før Lukas 11,5-8 som handler om en mann som maser og maser og til slutt får det han ber om.

4.2.3 Teologiske motiv for bønn for syke

Det kristologiske motivet:

Et gjennomgående poeng for MacNutts forståelse av helbredelse er Jesu frelsesverk. Som tidligere nevnt er MacNutts viktigste anliggende for bønn for syke Bibelens budskap, og enda mer konkret oppsummert: Jesus frelser. I boken ”Helbredelse av hele mennesket” forklarer han det slik:

”For å si det tradisjonelt, så befri Jesus oss får vår personlige syndeskyld og fra virkningene av arvesynden. Til dette siste regnes ukyndighet, tvilrådighet, falske følelser, fysisk sykdom og døden.”¹⁵⁵

Hans refleksjon er altså knyttet til Jesus som den som befri, og at Jesu oppdrag kan forstås som to ting:

”1. Jesus kom for å gi nytt liv, og fellesskap i kjærlighet og enhet med Faderen og med Ham selv gjennom den Hellige Ånd

¹⁵³ MacNutt, *The Power to heal* (1977): 27-29

¹⁵⁴ MacNutt (1977): 39-42. Dette kan beskrives som Åndens gjennomvæting av kroppen.

¹⁵⁵ MacNutt(1982): 33. Han poengterer at den fullstendige frigjørelsen fra syndefallet ikke kommer før etter oppstandelsen fra de døde, dette vil jeg komme tilbake til under punktet ”eskatologisk motiv for helbredelse”.

2. *Å helbrede og befri (frelse) oss fra alt som er sykt i den menneskelige personlighet og som derfor trenger å blir forvandlet, slik at det nye livet kan ta skikkelse i oss fullt og helt*.¹⁵⁶

Frelse er altså et sentralt prinsipp for MacNutt i forståelsen av helbredelse og han begrunner dette på flere vis. Det første han poengterer er viktigheten av navnet "Jesus". Navnet Jesus (eller Yeshua på arameisk) betyr "Herren er frelse". Selv om dette navnet ikke var et uvanlig navn på Jesu tid, holder MacNutt frem at det i denne sammenhengen uttrykker alt om den som var det. Dette navnet poengterer at han var den som han sa at han var, han var Messias, den Salvete og Kristus, den som hadde kommet for å uttrykke i ord og gjerning at Herren er frelse.¹⁵⁷

Et annet viktig poeng for MacNutt er at Jesu oppdrag var et svar på forventningen om hva den messianske tid skulle inneholde: helbredelsens, befrielsens og frelsens tid.¹⁵⁸ Han trekker inn momentet om det jødiske menneskesynet som et holistisk menneskesyn, uten en fragmentering av ånd, sjel og kropp. Når de da talte om helbredelse, var det ikke snakk om at bare sjelen skulle bli reddet. Det omfattet hele mennesket, legeme og sjel. MacNutt understreker at Jesus er tydelig på hvorfor han er kommet, og at hans oppdrag er å helbrede, dette knytter han til Jesu programerklæring i Lukas 4,16-19, og til Jesu svar til døperen Johannes i Lukas 4,23. MacNutt poengterer altså at Jesus ikke holder frem en dualistisk fremstilling, men at konsekvensen av frelse er for hele mennesket, sjel som kropp.¹⁵⁹

Jesus betoner ikke selv, ifølge MacNutt, det sensasjonelle i sin helbredende tjeneste, men det alminnelige og selvsagte ved dem. Denne slutningen trekker han ved å se på at Jesus kaller de helbredelsene han utfører for "gjerninger" og ikke under. Det var normalt for ham, de inngikk som en naturlig del av hans oppdrag. De var ikke bare et bevis på at han var Messias, de var i seg selv budskapet om at Han var kommet for å befri menneskene.¹⁶⁰

¹⁵⁶ MacNutt(1982): 33

¹⁵⁷ MacNutt(1982): 34

¹⁵⁸ MacNutt(1982): 35

¹⁵⁹ MacNutt tar et tydelig oppgjør med det dualistiske menneskesynet, som sier at kroppen er noe negativt, og det derfor er bedre for sjelen om legemet lider. Denne platonske, stoiske og manikeiske tenkningen minsket troen på at Kristus kan helbrede mennesker gjennom sine etterfølgere.

¹⁶⁰ MacNutt(1982): 36

Det missiologiske motivet:

MacNutt har en klar oppfattelse av at helbredelse også er for i dag, for alle kristne, og en tydelig måte som Gud viser sin allmakt og kjærlighet på. Disiplenes oppdrag er viktig for MacNutt og han trekker frem Jesu utsendelse av de tolv og de sytti i Lukas 9 og 10. Han holder frem at Jesus gir dem makt til å forkynne det samme budskap som han selv brakte. Dette var ikke bare en lære, men Guds kraft som kunne befri menneskene fra den fortvilte stilling de befant seg i. Helbredelse er altså ikke bare en sentral del av fremgangsmåten, den er Guds kraft til befrielse. Den *er* budskapet.

Et annet moment for det missiologiske motivet er hans vektlegging av Acta. Han mener at boken vil vise at de første kristne, urkirken, hadde samme makt til å forkynne, helbrede og drive ut onde ånder som Jesus selv hadde. Det ser ikke ut for at helbredelse var en ekstraordinær følge av Peter eller Paulis bønner om helbredelse, men en naturlig konsekvens av deres bønn. På samme måte helbredelse ved bønn var en naturlig del av Jesu liv, videreføres dette i Acta.¹⁶¹ Kirken er altså en forlengelse i historien av Jesu frelseskraft. De første menigheten fortsetter på lik linje som Jesus gjorde og dette kan de gjøre fordi Jesus fortsatt er den som utfører disse gjerningene gjennom dem. Forskjellen er at hans virke nå er blitt multiplisert gjennom sine apostler som skal være hans vitner til jordens ender. Dette gjør de på samme måte som Jesu virket, ved å holde sammen undervisning og helbredelse i sin presentasjon av evangeliet.¹⁶² MacNutt holder også frem at disiplene fikk forkynne gjennom å helbrede. Ved å fortsette å gjøre Jesu gjerninger, forkynte de budskapet om frelse. De proklamerte og demonstrerte Guds rike og ved å gjøre dette proklamerte de samtidig at Satans rike blir ødelagt.¹⁶³

Et siste viktig poeng for MacNutt er misjonsbefalingen i Markus 16,9-20. Selv om han er klar over at dette er et tillegg, fremholder han det som gyldig, fordi *”det viser bare at disse (les: de første kristne) forventet at helbredelsene skulle fortsette å fungere i deres menigheter også i fortsettelsen”*.¹⁶⁴ Ved å bruke dette skriftstedet ønsker han å si at det ikke finnes indikatorer på at de karismatiske innslagene i menigheten skal opphøre etter en gitt tid. Den kristnes oppgave er å føre videre Jesu oppdrag som oppsummert av Peter i Acta 10,37-38. Det Jesus gjorde var evangeliets

¹⁶¹ MacNutt(1982): 38

¹⁶² MacNutt (1982): 37

¹⁶³ MacNutt (2005): 55-56

¹⁶⁴ MacNutt (1982): 39

budskap, og å etterligne Jesu liv vil bety mer enn bare å ha rett lære. Læren er ikke fullstendig uten at den følges av kraften til å virkeliggjøre den i våre liv.¹⁶⁵

Det diakonale motivet:

MacNutt's forståelse av underets betydning er viktig for det diakonale motivet. Han presiserer at Jesu under ikke bare var tegn som bekreftet at han var Messias, selv om dette var en viktig faktor. Helbredelsene har verdi i seg selv, fordi de representerer Guds manifesterte kjærlighet. Medlidenhet drev Jesus til å helbrede de syke. Jesus representerte Guds natur, han er det synlige uttrykket for en usynlig Gud, som er kjærlighet, og medlidenhet blir en konkretisering av dette. Gud er en Far som elsker. Han trekker linjen til forståelsen av barn som kan be foreldrene sine om hva som helst i barnlig tillit. Det klareste uttrykket for Guds kjærlighet er at han bøyer seg ned og helbreder de lidende.¹⁶⁶ Hvis Jesus ikke hadde helbredet de syke, ville han med andre ord fornekte sin egen natur, fordi Gud har omsorg for menneskene. MacNutt poengterer at behovet for Jesu manifesterte medlidenhet ikke er blitt mindre siden den tid, og at dette burde drive oss til å be for syke.¹⁶⁷ Et annet viktig moment er problemstillingen rundt menneskets lidelse. MacNutt argumenterer for at sykdom er i seg selv et onde eller en forbannelse. Å prøve å se på det som en velsignelse, øver vi vold mot vår natur som ikke er bibelsk.¹⁶⁸ Han tar et oppgjør med tanken om at lidelse ofte er et tegn på Guds særlige velsignelse og poengterer at Guds velsignelse er at han sendte Jesus (Herren frelser/Herren helbreder) for å gi livgivende kraft til helbredelse. Gud vil altså ikke sykdom for noen. Han poengterer at det ikke står nevnt i evangelietekstene at Jesus var syk, og at dette er fordi sykdom er en følge av indre fordervelse. I møte med disiplene skiller Jesus, i følge MacNutt, mellom sykdom (indre årsaker) og forfølgelse (angrep utenfra). Han forteller disiplene at de skal bli forfulgt, og oppleve lidelse på denne måten, men dette sees på som noe positivt.¹⁶⁹ Hans holdning til sykdom og demonbesettelse ser derimot ut til å være noe helt annet. Ingen steder i evangeliene står det at Jesus henvendte seg til en syk og sa at vedkommende skulle glede seg over sykdommen, eller at denne sykdommen skulle bidra til forsoningen med Gud. Derimot er beskrivelsen om Jesus at Jesus "helbredet

¹⁶⁵ MacNutt (1982): 40

¹⁶⁶ MacNutt(1982): 66

¹⁶⁷ MacNutt (1982): 58-59

¹⁶⁸ I katolske grupper kan det være vanlig å tenke på sykdom som en måte å bli helliggjort på. Se MacNutt(1977): 131

¹⁶⁹ Matt 10,17-30

alle”.¹⁷⁰ Å akseptere sykdom som Guds vilje for mennesker stemmer, ifølge MacNutt, ikke overens med Jesu praksis. Det er denne kompromissløse holdningen til sykdom Jesus lærer bort til disiplene. Allikevel nevner MacNutt avslutningsvis at i absolutte unntak kan det se ut for at lidelse kan tjene en hensikt, og trekker frem eksempelet med Paulus som blir slått av blindhet på vei til Damaskus, men blir helbredet tre dager senere. Gjennom denne hendelsen finner han frem til Herren, noe som forandrer livet hans. Likevel understreker MacNutt at dette eksempelet hører til unntakene i Det nye testamente, og at en fast regel burde være at en kristen ber om befrielse fra sykdom i stedet for å akseptere den.¹⁷¹ MacNutt trekker også frem problemet med sykesalvingen som er et sakrament i den katolske kirke. Han poengterer at dette var noe som opprinnelig var fylt av positive forventninger, men etter hvert ble et tegn på den nært forestående død, dette også poengtert ved navneskifte fra sykesalving til ”den siste olje”.¹⁷²

I hans praksis i bønn for syke uttrykkes det diakonale motivet spesielt ved hans ”soaking prayer”.¹⁷³ Denne bønnen som både utføres fordi en ofte ser at mennesker blir helbredet ved dette, men også fordi det fungerer som en mer sjelsesørgerisk tilnærming, spesielt i situasjoner som krever indre helbredelse så vel som ytre.

Erfaringsmotivet:

Som tidligere nevnt, er erfaringsargumentet et sentralt punkt i MacNutts teologiske begrunnelse for bønn for syke.¹⁷⁴ Etter hans forståelse er erfaring det mest overbevisende argumentet og underbygger denne påstanden ved Jesu ord til Johannes i Lukas 7,22. For det første var det erfaringene av hva Jesus gjorde som gjorde at mennesker ble trukket til ham. Det samme skjer rundt apostlene. Når folk ser helbredelsene som skjer rundt dem, strømmer de til.

Det andre argumentet er at når en selv opplever å enten be for noen som er syke, som blir helbredet, eller selv opplever å bli frisk ved bønn, vil det skape tro, og en vil bli overbevist om at guddommelige helbredelser skjer; Gud griper inn også i

¹⁷⁰ Matt 12,15

¹⁷¹ MacNutt (1982): 55-56

¹⁷² Hejzlar (2010): 60

¹⁷³ Denne soaking prayer har ikke tilknytning til det forrige punktet om sykesalving som sakrament, men er en egen forbønnspraksis som MacNutt bruker.

¹⁷⁴ MacNutt (1982): 15

dag. Erfaringsmotivet er altså en viktig indikasjon på at helbredelser også er for kirken i dag.¹⁷⁵

Det pneumatologiske motivet:

Det pneumatologiske motivet for helbredelser er også en viktig del av MacNutt's teologi rundt temaet. MacNutt bruker Lukas 4,18-21 for å vise at Jesus ble salvet med Den Hellige Ånd, slik at han, i sin menneskelighet, fikk kraft til å helbrede de syke. Åndens kraft var helt nødvendig for hans oppdrag, uten den hadde det ikke kunnet skje noe. Han poengterer at det er den samme kraften vi trenger i dag, Åndens kraft er motoren som får oss til å bevege oss. Videre bruker han samme skriftsted for å vise at Ånden satte Jesus i stand til å fullføre oppdraget som ble gitt ham. Det er samme mønster Jesus bruker når han sender disiplene ut i Matteus 10, 1-8. Først gir han dem autoritet, altså kraften, deretter gir han dem oppdraget om å forkynne og demonstrere Guds rike.¹⁷⁶ Han poengterer at det i Acta fortelles at det er den samme Ånd som kunne merkes i Jesu liv og gjerning, som også var virksom i og gjennom den første menigheten.¹⁷⁷

MacNutt holder opp åndsdåpen som svært viktig, da Åndens kraft og nådegaver er helt essensiell for oppdraget kirken har blitt gitt av Jesus. Jesus ble også døpt og fikk Den Hellige Ånd, i sin menneskelighet fikk han kraft fra Den Hellige Ånd og ble Den salvede. Dette burde oppmuntre oss til å etterligne ham, og bli fylt av Ånden, slik at vi kan fortsette hans helbredende tjeneste.¹⁷⁸ Dette går ikke på bekostning av hans forståelse av barnedåp, men han forstår åndsdåp som en "neddypping" i Den Hellige Ånd.¹⁷⁹ Dette er en hendelse hvor man mottar kraft og hvor man blir forandret til en ny skapning.¹⁸⁰

MacNutt er opptatt av å anerkjenne Den Hellige Ånds gjerning iblant mennesker, og beskriver at han selv ofte opplever at mennesker "får et møte" med Den Hellige Ånd, Guds nærvær, når han ber om helbredelse for noen som er syke. Dette er ikke ensbetydende med at de alltid da blir friske, men poengterer at Den Hellige Ånd virker igjennom mennesker med sin kraft også i dag.¹⁸¹ Et uttrykk for

¹⁷⁵ MacNutt(1982): 16

¹⁷⁶ MacNutt (2005): 43-44

¹⁷⁷ MacNutt (1982): 38

¹⁷⁸ MacNutt (2005): 67

¹⁷⁹ Ordet "dåp" betyr egentlig "å dyppe".

¹⁸⁰ MacNutt (2005): 60

¹⁸¹ MacNutt(1977): 203

dette kan være det som MacNutt kaller ”å be i Ånden”.¹⁸² På denne måten lar han Ånden få virke, når han selv ikke vet hva han skal be om.¹⁸³ Denne måte å be på bruker han i sin forbønn for syke, og i forklaringen av sin praksis i bønn for helbredelse, er ledelsen av Den Hellige Ånd en viktig faktor.

Ekklesiologisk og sakramentalt motiv:

Det ekklesiologiske motivet for helbredelse hos MacNutt er først og fremst knyttet til at helbredelse burde være en naturlig del av alle kristnes liv, og derav også kirkens liv. Utgangspunktet for helbredelse er at det er treenigheten som helbreder, og treenigheten bor i alle kristne.¹⁸⁴ Gud er i oss, og hans kjærlighet er i oss. Han vil manifestere sin helbredende kraft med oss, i oss og gjennom oss. Alle kristne har med andre ord potensial for å kunne helbrede, og alle burde vi be for oss selv og andre når vi møter sykdom. Samtidig presiserer MacNutt at noen har en spesiell nådegave for å helbrede, på samme måte som noen har en spesiell nådegave for å forkynne. Personen med en helbredelsens nådegave ser ut til å ha en høyere prosentandel som blir friske etter vedkommendes forbønn, og ser kanskje en høyere prosentandel av de vanskelige tilfellene bli helbredet. Å be om å få mer av denne gaven er fullt mulig, da det man spør om er at Jesus skal multiplisere det som alle kristne allerede har, slik at man kan være enda mer til hjelp for de syke.¹⁸⁵

Sammen med det ekklesiologiske motivet henger også forståelsen av sakramenter som helbredende. MacNutt, som tilhører den romersk-katolske tradisjonen, har en forståelse av at de fleste sakramenter bærer med seg helbredelse på en eller annen måte. Dåp, ved at den vasker bort arvesynden, og slik også dens effekt av død og sykdom. Derav er helbredelse nært knyttet til dåpens natur. Nattverden gir den ideelle settingen for å be om helbredelse, fordi Kristi nærvær er sterkt tilstede. MacNutt mener konfirmasjon burde inneholde det som mange forstår som ”åndsdåp”, og altså en utgytelse av nådegavene, der også nådegaven til å helbrede. Sakramentet med sykesalving ble vurdert under det andre Vatikankonsil. I linje med dette argumenterer MacNutt for en hyppigere bruk av dette sakramentet, og at fokuset ligger i en positiv tilnærming om helbredelse av den syke, og ikke som en del av

¹⁸² MacNutt (1982): 131

¹⁸³ Begrunnelsen for å be på denne måten henter MacNutt fra Rom 8,26-27. Dette er nok det samme som tungetale.

¹⁸⁴ John 17,26

¹⁸⁵ MacNutt (1977): 91-92

forberedelsen for døden. MacNutt holder også frem skriftemål som noe som kan forløse helbredelse, når synd blir bekjent. Dette henger også sammen med fokuset på den indre helbredelsen som kan skje i samtalen. Også i de to siste sakramentene, ekteskapet og ordinasjonen av prester, mener MacNutt at det kan finnes helbredende kraft. Selv har han erfaringer på at fysisk helbredelse har funnet sted som et biprodukt av hans bønn for ektepar som ønsker at deres forhold skal bli helbredet. I forhold til presteordinasjonen holder MacNutt frem at presten blir satt inn i en Jesuslik tjeneste hvor forkynnelse, helbredelse og utfrielse.¹⁸⁶

Andre motiv:

Det eskatologiske motivet for helbredelse hos MacNutt ligger først og fremst i forståelsen av at den fullkomne befrielsen fra sykdom ikke tar sted før etter døden. Guds helbredende nærvær er manifestert her og nå, og Guds rike er allerede her, men det er ikke her med hele sin fylde. Det vi har nå er panten på det som skal komme engang. Når noen da ikke bli helbredet, er det et "ennå ikke", og ikke en årsak til at Gud ikke vil helbredelse.¹⁸⁷

I forbindelse med tilfeller når helbredelsen uteblir, tar MacNutt opp noen viktige problemstillinger.¹⁸⁸ Han har flere tanker rundt dette. Basistanken er at sykdom er noe vondt, og ikke er etter Guds vilje. Årsaken til at noen som blir bedt for, ikke blir helbredet, ligger ikke hos Gud. Det er vi som ikke har nok liv eller åndelig kraft til å utføre helbredelsene som Gud vil skal skje.¹⁸⁹ Han holder også frem at timing og resultater til syvende og sist er knyttet til Guds visdom. Et annet innspill er at sykdom kan bli vendt til noe godt, og viser til kirkens historie for å understreke dette, blant annet gjennom helgener som i sin sykdom og lidelse får virke frigjørende for andre mennesker. Han gir et konkret eksempel om en dominikansk pater som fra sykehussengen fikk enorm betydning fra mennesker ved sin kjærlighet, sin glede og visdom.¹⁹⁰ Gud kan altså kalle noen mennesker på en spesiell måte, men det er viktig at kirken ikke hevder at alle syke har fått et kors som de gladelig skal bære. Det må altså være et skille fra en generell oppfattelse om at sykdom er Guds vilje til at Guds ønske er å helbrede mennesker, enten gjennom medisinsk hjelp, eller

¹⁸⁶ Hejzlar (2010): 215-217

¹⁸⁷ MacNutt (1977): 131

¹⁸⁸ MacNutt er tydelig på at ikke alle han ber for blir helbredet.

¹⁸⁹ Matt 17,19-20

¹⁹⁰ MacNutt (1977): 137

ved forbønn.

Dette tar oss til et siste viktig poeng for MacNutt. I spørsmålet om medisiner og helbredelse, er han tydelig. Vi skal tro på bønnens makt, men også innse at Gud helbreder gjennom leger og medisiner. Bønn og medisiner er altså ingen motsetning.¹⁹¹ Av og til helbreder Gud gjennom bønn, andre ganger gjennom kroppens egen legeeve, og av og til gjennom legers innsikt i hvordan sykdommen kan reduseres eller forsvinne helt. Han tar sterkt avstand fra dem som ber for syke og så sier at vedkommende må slutte på sine medisiner og neglisjere alle sykdomstegn, men poengterer at i spesielle tilfeller kan Gud tale på denne måten.¹⁹²

4.3 Komparativ analyse

I denne delen vil jeg prøve å gi et innblikk i forskjeller og likheter i forståelsen av bønn for syke som finnes hos MacNutt og Wagner. En grundigere drøfting av synspunktene deres kommer i drøftingsdelen.

4.3.1 Bakgrunn

Det første punktet som er av interesse er at de to figurantene kommer fra to svært forskjellige bakgrunner. MacNutt tilhører den romersk-katolske tradisjonen, mens Wagner tilhører den evangelikale tradisjonen. Begge har lang og bred erfaring på temaet helbredelse og har skrevet flere bøker om helbredelse. Både MacNutt og Wagner har undervist mye om dette, hvor begge vektlegger at bønn for syke burde være en del av en hver kristens liv og en naturlig del av menigheten. Begge hevder også at mange syke som de ber for, blir friske. I sammenlikningen av Wagner og MacNutt finner man forskjeller i vektleggingen av teologisk begrunnelse og teologiske motiver for bønn for syke, men det er svært interessant å se at to teologer som kommer fra så forskjellig bakgrunn likevel kan være enige om en rekke punkt. Vektleggingen deres er forskjellig, fokuspunktet varierer, men likevel ser mye av forståelsen ut til å være forenelig.

4.3.2 Teologisk begrunnelse for helbredelse

Hovedargumentene deres rundt den teologiske begrunnelsen for bønn for syke er forenelig, men likevel forskjellig fokusert. MacNutts hovedbegrunnelse henter han fra to steder, nemlig Bibelen, med den sentrale plassen som helbredelse har i evangeliet,

¹⁹¹ MacNutt (1982): 164

¹⁹² MacNutt (1977): 165

og erfaringen han selv har hatt med bønn for syke.¹⁹³ Wagners teologiske begrunnelse knyttes hovedsakelig opp mot forståelsen av den teologiske teorien ”third wave”, og fokuset på Den Hellige Ånds gjerning til stede i dag, spesielt gjennom nådegavene. Et annet viktig moment for Wagner er forståelsen av Guds rike som tilstede i blant oss, dog ikke i sin fullkomne form. Dette forklarer mønsteret i Jesu tjeneste: proklamasjonen av Guds rike og demonstrasjonen av Guds rike, ved helbredelsen som et viktig element, og som den første menigheten, tok videre gjennom disiplene. Helbredelse er et uttrykk for Guds rikes tilstedeværelse, og da også en måte djevelen mister sin kraft på.

Begge er altså fokuserte på Bibelens tilnærming til helbredelse, og har dette som utgangspunkt og begrunnelse for bønn for syke i dag. Det ser likevel ut som at MacNutt har sitt hovedfokus på Jesus og hans frelsesverk, mens Wagner har sitt hovedfokus på Den Hellige Ånd, og hans gjerning gjennom oss. Begge deler er forankret i en bibelsk forståelse, men med en litt forskjellig vinkling.¹⁹⁴ Noe av dette kan kanskje begrunnes ut i fra de to forskjellige tradisjonene de står i og fokuseringen som kan finne sted her.

4.3.3 Praksis for bønn for syke

Både Wagner og McNutt er klare på at det ikke bare finnes en måte å be på som er den rette, men at de har funnet metoder som fungerer som en god praksis. Når det gjelder selve praksisen, er mye av denne den samme. Både MacNutt og Wagner er opptatt av å lytte til/intervjue den syke. Begge to understreker at det foregår en dobbel lytting her, både til den syke og til Gud. Dette for å være åpen for at Den Hellige Ånd kan komme med visdom i situasjonen. Her trekker Wagner også inn elementet av nådegaver for å kunne stille riktig diagnose, og derav også gi riktig hjelp. Dette kan være for eksempel være nådegaven til å skille ånder. MacNutt fokuserer i større grad enn Wagner på at Den Hellige Ånd også kan gi beskjed om at timingen for å be ikke er tilstede. Wagner fokuserer også på bestemmelsen av hvilken type bønn som skal brukes i forbønnen for syke, et element som MacNutt ikke gir nevneverdig plass.

Når det gjelder kroppsholdning i bønnen, er håndspåleggelse et viktig moment i MacNutts modell, både fordi det representerer en overføring av livskraft, men også

¹⁹³ Dette siste punktet knytter han til Jesu respons i Lukas 7,22.

¹⁹⁴ Både Wagner og MacNutt tilhører, og holder selv frem, tradisjoner som setter Bibelen som en tydelig autoritet og retningsgiver.

fordi det virker diakonalt. Det skal nevnes at MacNutt presiserer at dette ikke er en absolutt nødvendighet. Wagner på sin side fokuserer mer på viktigheten av å holde øynene åpne mens en ber, for å kunne være observant på hva Den Hellige Ånd gjør, og hvordan den syke reagerer. Når det gjelder selve bønnen har ingen av dem klare rammer for hvordan ordene skal se ut eller formes, men ingen av dem beskriver at de bruker ferdig formulerte bønner eller spesielle ord. MacNutt oppfordrer til at ordene skal formes spontant, under innflytelse av Ånden, med fokuset på Jesus. Han oppfordrer også til å be med tillit og takksigelse. Dette ligner Wagners enkle beskrivelse av bønnen, nemlig å be aktivt, med autoritet og mot, i tillit til at Gud vil gripe inn. Her trekker han frem helbredelse som en del av ødeleggelsen av djevelens rike. Selv om de bruker forskjellige ord på å uttrykke sin praksis, holder begge frem viktigheten av å be med frimodighet, autoritet og tillit til at Gud vil gripe inn.

Wagner er den eneste av de to som presiserer i sin modell en praksis for hva som skjer etter forbønnen, men det ser ikke ut for at det er en motsetning til hva MacNutt's praksis er. Wagner er opptatt av at den som har blitt bedt for skal kjenne etter om symptomene er reduserte eller borte, for så å finne ut hva de skal gjøre videre. Selv om MacNutt ikke beskriver en slik praksis i sin modell, vitner beskrivelsene hans om at han også ber den syke om å teste ut. Det er jo med bakgrunn i dette han finner ut om de han ber for har blitt bedre, eller helt symptomfrie.¹⁹⁵ Så konklusjonen kan være at begge ser ut til å ha en verdi på å be den syke om å sjekke symptomene etter forbønnen. Ut i fra denne hendelsen vurderer de begge hendelsesforløpet som følger. Her skiller metodene deres tydeligst, da MacNutt ofte har en praksis på "soaking prayer", mens Wagners metoder varierer mer. Her trekkes igjen nådegavefokuset til Wagner inn tydeligere, da han som regel lar andre med andre nådegaver enn ham, fortsette bønnen hvis det ikke skjer noe etter første gang han ber. Selv om Wagner er bevisst på å la noen fortsette å be for de som ikke har blitt friske etter første gang, er ikke "soaking prayer" en metode han personlig bruker, da han ikke tror dette er en nådegave han har.¹⁹⁶

¹⁹⁵ MacNutt (1977): 57

¹⁹⁶ Wagner (1988): 215

4.3.4 Teologiske motiv for bønn for syke

Man finner mange av de samme motivene hos MacNutt og Wagner, men med litt forskjellig vinkling. MacNutt har også vektlagt noen momenter som Wagner ikke berører, og motsatt.

Det kristologiske motivet:

Som tidligere nevnt er et gjennomgående poeng for MacNutts forståelse av helbredelse Jesu frelsesverk. Ved Jesu offer har han frelst oss og denne frelsen omhandler også befrielse fra sykdom. MacNutt vektlegger det holistiske menneskesynet og at frelsen innebefatter hele mennesket. Jesus var tydelig på at helbredelser var en del av hans oppdrag, og ved de under og tegn han gjorde, viste han at han var Messias. Ved Jesu helbredelser viser han oss hvem han er, og at Gud ikke sender sykdom som straff, men sendte Jesus som løsning på vår sykdom. Wagner vektlegger ikke dette momentet på samme måte som MacNutt. Hans litteratur står ikke i opposisjon til MacNutts fremstilling, men det blir ikke gitt samme plass. Wagner nevner noe av det samme når han forklarer forståelsen av Guds rike. Jesu virke på jorden representerte Guds rikes komme, og med det også en dimensjon av frelse av hele mennesket. Selv om Wagners fokus ikke er kristologiske, berører han samme tema i sin Gudsrikeforståelse. Guds rike rommer svaret og løsningen på alle vår sykdom og alle våre plager. Jesus, med sitt virke, gir et bilde av hvordan Guds rike er.

MacNutt trekker frem at Jesus selv ser på helbredelse som en alminnelig del av sin tjeneste, noe normalt for ham.

Både Wagner og MacNutt vektlegger at Jesus både var Gud, men også menneske. Ved kraften fra Den Hellige Ånd kunne han fullføre oppdraget, og gjøre Faderens vilje. Wagner poengterer at det betyr at de gjerningene som Jesus gjorde også burde være tilgjengelige for oss, fordi det er den samme Gud som virket gjennom Jesus, som virker gjennom oss.

Det missiologiske motivet:

Både Wagner og MacNutt har en klar oppfattelse av at helbredelse er for i dag, noe alle kristne kan gjøre, og at det er Gud som virker gjennom vanlige mennesker. Det missiologiske motivet er tydelig tilstede hos begge. Begge poengterer Jesu misjonsbefaling til disiplene, og deres videreføring av hans oppdrag i Acta. Her igjen vektlegger MacNutt at kirken er en forlengelse av Jesu frelseskraft, det er Jesus som

utfører de samme gjerningene gjennom dem. Gjennom helbredelsene fikk de forkynne budskapet om frelse. Videre poengterer han at denne videreføringen skjer gjennom Den Hellige Ånd. Denne videreføringen vektlegger også Wagner. Disiplene får den samme kraft som Jesus hadde i sitt virke gjennom Den Hellige Ånd. Denne kraft fikk de for å bringe Guds rike til hele verden. De fokuserer altså begge på at det er kraften fra Himmelen som utrunder dem til å fortsette Jesu gjerning på samme måte som han selv gjorde, i ord og gjerning. Her står helbredelsen sentralt, og Jesu ord i Joh 14,12 er viktige for både MacNutt og Wagner. Ingen av dem forstår Jesu undergjerninger som tidsbestemte for bare apostlenes tid, men derimot at helbredelser gir mennesker et møte med Guds rike og Jesu frelseskraft.

Det pneumatologiske motivet:

Både Wagner og MacNutt poengterer at det i Acta fortelles at det er den samme ånd som virket i Jesu liv, som virker i og gjennom den første menighet. Begge to henvender seg til Den Hellige Ånd aktivt i møte med bønn for syke, og ser Den Hellige Ånd virke gjennom seg, både ved helbredelse, men også ved manifestasjoner av Ånden.

Både Wagner og MacNutt vektlegger at kraften fra Den Hellige Ånd er årsaken til at helbredelsene skjer, og at uten denne kraften vil kirken komme til kort i å oppfylle oppdraget som Jesus gav. Kristne trenger en åndsåd, en åndsutgytelse, for å kunne stå i dette. Hos Wagner kommer dette punktet spesielt til uttrykk gjennom forståelsen av nådegavene, som er gitt ved Den Hellige Ånd. Disse nådegavene er et tegn som vitner på at Ånden er tilstede og virker, og at djevelens makt må bøye seg for Guds kraft. Wagner ser altså ut til å sette helbredelse inn i et perspektiv av åndelig krigføring.

Det diakonale motivet:

MacNutt poengterer at helbredelsene representerer Guds manifesterte kjærlighet. Det var medlidenhet som drev Jesus til å helbrede de syke, han var det synlige uttrykket på en usynlig Gud. MacNutt poengterer at behovet for Jesu manifesterte medlidenhet ikke er blitt mindre siden den tid, og at dette burde drive kirken til å be for syke. Wagner holder også frem helbredelse som et uttrykk for kirkens, og da også Guds, omsorg. Hvis kirken er opptatt av mennesker og de behovene de har, må helbredelse av de syke være en del av kirkens liv.

Både Wagner og MacNutt er tydelige på at sykdom ikke er Guds vilje for

mennesker. Sykdom er i seg selv et onde, og ikke et middel Gud bruker for å hellige noen. MacNutt fremhever Jesu differensiering på sykdom og forfølgelse. Denne siste formen for lidelse fremheves som noe positivt, men det gjør aldri sykdom. Denne form for lidelse er motstridende til Jesu natur. Dette poengterer Wagner ved å si at sykdom har sitt opphav, direkte eller indirekte, i djevelen. Samtidig holder de begge frem at Gud kan snu sykdom til noe godt, at det kan tjene til en hensikt, og nevner eksempler på dette. Likevel hører dette til unntakene og den faste regelen burde være å be om befrielse fra sykdom.

Begge to ønsker at forbønnspraksisen deres skal speile det diakonale motivet. MacNutt uttrykt gjennom hans "soaking prayer", og hos Wagner gjennom den foretrukne settingen av små grupper når det gjelder bønn for syke. Begge to holder frem at den indre helbredelsen kan forårsake den ytre helbredelsen, og at det er viktig å bevare begge deler. Begge to har som mål å speile Jesu omsorg og kjærlighet.

Både MacNutt og Wagner presiserer at moderne medisin et er av midlene som Gud bruker for å gi helbredelse, og ikke en motsetning til bønningen. De oppfordrer aldri mennesker til å slutte å ta medisiner, før de har sjekket dette med sin lege, og sier heller ikke at den som er syk skal neglisjere sine sykdomstegn, for å vise at de har tro nok for sin helbredelse. De er opptatt av ærlige tilbakemeldinger. De som eventuelt ikke har blitt helbredet skal kjenne at de kan gå derifra uten skam eller skyldfølelse for helbredelsen som uteble. De har ikke et svar på hvorfor ikke alle blir helbredet, men fremhever at Gud elsker alle, og er med den som blir bedt for, uansett om vedkommende har blitt frisk eller ikke.

Det ekklesiologiske motivet:

Her ser vi igjen at de begge fremhever at helbredelse burde være en naturlig del av alle kristnes liv, og derav også kirkens liv. Samme syn på nådegavene viser seg hos dem, hvor de hevder at noen har en spesiell gave til å helbrede, men at alle kristne kan be for syke. Her brukes eksempelet om at alle kristne er kalt til å forkynne evangeliet, men ikke alle kristne har nådegaven til å evangelisere.

Sakramentsynet henger sammen med MacNutts ekklesiologiske forståelse av helbredelse. I den katolske tradisjonen som han står i er sakramentsynet sterkt, og MacNutt har en forståelse av at de alle bærer med seg helbredelse på en eller annen måte. Spesielt salvingen av de syke er et sakrament han løfter opp og poengterer

burde brukes oftere.¹⁹⁷ Wagner, som tilhører en annen tradisjon, nevner ikke sakramentsynet som en del av sin praksis i bønn for syke. Han holder frem at han ofte bruker salve når han ber for syke, men dette er ikke ut i fra en forståelse av at sykesalving er et sakrament.¹⁹⁸

Wagners ekklesiologiske syn blir sterkest reflektert i fokuset på nådegavene, og synet på kirken som Kristi legeme, hvor alle lemmer må være i funksjon. Når dette skjer, kan det også bidra til kirkevekst.

Det eskatologiske motivet:

Her er Wagner og MacNutt ganske samstemte. Guds rike er her nå, men ennå ikke. Helbredelser er et tegn på Guds rikets tilstedeværelse her og nå, samtidig vil ikke den fullstendige gjenopprettelsen finne sted før Jesus har kommet tilbake. MacNutt presiserer at den fullkomne befrielsen fra sykdom ikke tar sted før etter døden.

Erfaringsmotivet:

MacNutt hevder at erfaringsmotivet er det mest overbevisende argumentet for helbredelse, og viser til Jesu ord i Lukas 7,22. Erfaringen av helbredelsene Jesus gjorde, trakk mennesker til ham. Det samme skjer i Acta. Erfaringen av helbredelse er det synlige tegnet på at Gud griper inn, også i dag. Dette er et viktig moment for hvorfor kirken burde la helbredelser være en del av det naturlige livet. Wagner på sin side har ikke en uttalt argumentasjon på dette, men gir stor plass til å fortelle om egne og andres erfaringer i sine bøker, for å skape tro og tillit.

¹⁹⁷ Begrunnelsen for sykesalving er blant annet hentet fra Jakob 5,14.

¹⁹⁸ Wagner bruker Jakob 5,14 som begrunnelse for en bibelsk praksis på sykesalving.

Kapittel 5

Drøfting av bønn for syke

Etter å ha beskrevet og sammenliknet Wagner og MacNutt råder det ingen tvil om at de er enig om en ting: bønn for syke bør ha en plass i kirken i dag. Det er allikevel et faktum at det er mange som mener at kirken må være forsiktig i hvor stor grad de lar helbredelsen ha plass, i hvor stor grad forkynnelsen om helbredelse skaper falskt håp hos syke, og om ikke moderne medisin heller burde overta rollen som helbreder, da leger sitter på kompetanse og kunnskap som kirken ikke gjør.¹⁹⁹ Denne type problemstillinger er viktige å ta på alvor i drøftingen av hvilken plass bønn for syke bør ha i kirken i dag.

I denne delen vil jeg drøfte den teologisk begrunnelsen for bønn for syke, før jeg drøfter dette videre i de teologiske motivene som har kommet frem i oppgaven, og hvorvidt disse fortsatt er aktuelle i kirken i dag. Til slutt vil jeg drøfte praksis for bønn for syke i kirken i dag, og se hvorvidt det kan gi en normativ veiledning til kirken.

5.1 Teologisk begrunnelse for bønn for syke

Den teologiske begrunnelsen for bønn for syke hos MacNutt og hos Wagner er forskjellig. Selv om de har forskjellige teologiske vektlegginger, er også enkelte punkt er like. Dette er ikke en oppgave for å drøfte "third wave"-teorien, men denne teorien kan ikke forstås som en naturlig teologisk begrunnelsen for kirken i Norge i dag. Gode, bibelske perspektiv kan hentes herifra, som fokuset på Den Hellige Ånd og nådegavene som en vesentlig del av kirken, men selve "third wave"-fenomenet fremstår i for stor grad som et randfenomen, uten særlig teologisk begrunnelse, til at det kan fungere som et fundament for bønn for syke i kirken i dag.

MacNutt er svært opptatt av å foranke sin teologiske begrunnelse i Bibelen, noe som også er et naturlig forankringssted for kirken. Bibelen er fundamentet for kirkens lære, og er kirkens normgiver. Å ta utgangspunkt i det bibelske materialet, og la dette få forme teologien er altså en god metode. Selv om Wagners vektlegging er noe annerledes, er også Bibelen et helt sentralt punkt i hans teologiske begrunnelse. Dette er et viktig sted hvor de to figurantenes teologiske begrunnelser møtes, og et

¹⁹⁹ Arnfinn Engeset er en av dem som trekker frem mange av disse problemstillingene i sin bok "Kirken og de syke"(1987)

godt utgangspunkt for å forstå denne. Disse to, som representerer to svært forskjellige teologitradisjoner, enes om at den teologiske begrunnelsen må baseres på det bibelske materialet. De poengterer begge at helbredelsen har en svært sentral plass i Bibelen, og at mandatet som gis videre til disiplene poengteres flere steder.

Videre holder MacNutt frem erfaringen som en viktig teologisk begrunnelse. Denne er vanskelige å dokumentere, og det kan drøftes hvorvidt den kan fungere som et vitenskapelig argument.²⁰⁰ MacNutt holder frem Bibelen for å poengtere at Jesus selv brukte erfaringen av helbredelsene som et argument. Selv om Wagner ikke legger dette til grunn som en teologisk begrunnelse, vektlegger også han egne, og historien om andres, erfaringer sterkt.

Å holde Bibelen og erfaringen sammen som teologisk begrunnelse for bønn for syke er et godt fundament. Å trekke inn Wagners teori om "third wave" eller Guds rike-forkynnelsen er ikke feil, men blir ikke en solid begrunnelse. Gode prinsipper kan trekkes herifra, men kan ikke stå alene som teologisk begrunnelse. Å gå til Bibelen, som er den normative kilden for kirken er nødt til å være utgangspunktet.

Det interessante med Wagner og MacNutts teologiske begrunnelser, er at de enes på flere punkt. Selv om de mest sannsynlig er grunnleggende uenige i mange teologiske spørsmål, som katolikker og evangelikale naturlig kan være, virker det som om de i stor grad kan enes om spørsmålet rundt helbredelse og den teologiske begrunnelsen. Sammenligningen av disse to ser ut til å gi belegg for å påstå at helbredelse er noe som er levende, og som ikke kan institusjonaliseres eller gjøres statisk. Det er et vitne om, og en bekreftelse på Guds nærhet, et bilde på hvordan urkirken levde dette ut, mer enn formingen som har skjedd gjennom tidene.

5.2 Praksis for bønn for syke

Det bibelske materialet viser at verken Jesus eller apostlene hadde en konkret metode for hvordan bønn for syke skulle se ut. Noen ganger befalte de, andre ganger sa de ingenting. Noen ganger la de hendene på, andre ganger gjorde de det ikke. Det ser ikke ut for at Jesus gir videre en formel for bønningen, og det kan også gjenspeiles hos Wagner og MacNutt. De bruker de samme metodene på noen ting, og vektlegger forskjellig på andre ting. Begge presiserer at deres metode bare er en av mange. Dette er et viktig prinsipp for kirken også i dag. Selv om det er grunnleggende viktig å

²⁰⁰ Hvorvidt erfaringen kan brukes som en del av den teologiske begrunnelsen vil jeg drøfte nærmere ved drøftingen av erfaringsmotivet i neste kapittel.

holde sammen de teologiske motivene som er nevnt ovenfor (da spesielt det diakonale), kan praksisen se forskjellig ut. Kirken må ta ansvar for å skape gode og trygge rammer for forbønnshandlingen, og gjøre den tilgjengelige for syke. Kirken må søke å lære opp sine medlemmer til å be for syke, og gode prinsipper kan hentes både fra Wagner og MacNutt, i forhold til dobbel lytting (både til den syke, men også til Gud), forbønn, og uttesting etter forbønnshandlingen. Å skulle be for den syke flere ganger fremstår ikke som problematisk, så sant den syke synes det er greit. "Soaking prayer" som MacNutt skisserer kan av noen sees på som problematisk, fordi man aldri vil gi seg. Hvis man skal forstå bønn for syke som en måte å drive åndelig krigføring på, kan ikke denne problemstillingen få særlig vekt, men det må være et viktig poeng for kirken og også her holde det diakonale motivet høyt. En forbønnshandling skal først og fremst være et kjærlighetsuttrykk.

Wagners vektlegging på nådegavene i en forbønnshandling kan forstås, men blir også en type spesialisering av forbønnshandlingen. Hvis kirken ønsker å normalisere bønn for syke i menighetslivet, må terskelen for å be også være lav. Selv om undervisning om nådegavene vil være fruktbart og godt, er det viktig at det ikke brukes til å skape en forståelse av at bare de med spesielle nådegaver kan gjøre tjeneste i kirken.

Som tidligere nevnt er det ikke unaturlig å tenke gudstjenesten som et sted for helbredelse. Ivar Flaten uttrykker at "*i gudstjenesten blir vi minnet på at Guds rike har kommet og at det er midt iblant oss*".²⁰¹ Gudstjenesten er ikke bare et sted hvor vi minnes hva som har skjedd, men hva Gud ennå gjør iblant oss. Hvis det bibelske materialet medfører riktighet ved sin presisering av at forkynnelse og helbredelser hørte sammen i Jesu virke, er det problematisk at det ikke har fått tilsvarende plass i kirkens liv. Det som skjer i gudstjenesten, representerer på mange måter menighetens liv. Å bare skulle tilby forbønn for syke i en spesiell forbønngudstjeneste, eller i et miljø for spesielt interesserte, forsterkes inntrykket av helbredelse som noe sært og noe som er reservert for spesialistene. Det betyr naturligvis ikke at det er feil om bønn for syke praktiseres i sjelesorgens rom eller på hjemmebesøk, dette må fortsatt være en viktig del av kirkens helbredende tjeneste, men det vil være et poeng at stedet hvor hele menigheten samles også er et sted hvor bønn for syke finnes sted. Det må være et mål for kirken å naturliggjøre bønn for syke, slik det også demonstreres i Det nye

²⁰¹ Flaten, *Helbredelse og Healing* (2005): 143

testamente og i den tidlige delen av kirkehistorien.

Hvis man da skal vurdere hvordan dette kan se ut i praksis, er det viktig at kirken har et fokus på å skape rom for at bønn for syke kan finne sted. Regelmessigheten ved denne tjenesten er avgjørende, og dette gjør gudstjenesten til et svært naturlig sted å praktisere. En kontinuitet vil skape frimodighet, trygghet og utvikling av praksis. Konkret vil jeg igjen trekke frem sakramentsforvaltningen som et sted hvor bønn for syke kan tilrettelegges. MacNutt fremhever sakramentenes helbredende funksjon, og dette er ikke unaturlig da man forstår det som at Guds nærvær er tilstede i elementene. Nattverdsfeiringen er muligens det sakramentet som enklest kan innlemme helbredelse, og her er det mange muligheter til å tenke nytt. Tilrettelegging for forbedere som ber for syke på vei opp til eller ned fra alterringen kan være en god praksis, hvis det gjøres etter en metode som man kjenner seg trygg på og som kommuniserer, eller at bønn om helbredelse legges inn som et eget ledd etter nattverden. Ved å plassere bønn for syke i nattverdssammenhengen ufarliggjøres det, fordi mennesker i rommet allerede er i bevegelse, men det gjøres også som en naturlig del av liturgien. Dette vil virke tryggende og skape tilhørighet til det som skjer. Menigheten er en del av handlingen, og vil derav også fremme det ekklesiologiske motivet. Ved å skape en naturlighet rundt det, vil også frimodighet skapes. Menighetens folk vil få frimodighet til å ta dette ut av kirkens bygg og praktisere det i møte med nøden som de ser i sin egen hverdag, det missiologiske og diakonale motivet.

Her snakkes det altså ikke nødvendigvis om store grep, men at man tilrettelegger for en klar synliggjøring av et viktig bibelsk anliggende som ivaretar de ulike motivene. Undervisning, opplæring og hjelp til praktisering hos de vanlige menighetsmedlemmene vil være en naturlig del av denne tilretteleggingen, da målet jo må være å skape en kultur hvor bønn for syke er mulig for alle kristne. Å normalisere vil være nøkkelen, og da bør dette temaet tas inn i de fleste arenaer i menighetslivet, eksempelvis gudstjenesten, trosopplæringen og eldretreffet. Her er det viktig at undervisningen har sin basis i det bibelske materialet, da dette er grunnlaget for den faktiske praksis. Når menighetsmedlemmene da får opplæring, er den viktige følgen at de også praktiserer det. Dette kan skje enten ved at de er deltakende som forbedere for syke i gudstjenesten, men også at det kan dannes grupper av menighetens folk som kan reise på hjemmebesøk, sykehus eller andre steder hvor det har blitt ønsket bønn om helbredelse. Aktivisering må være et klart mål for

opplæringen.

Avslutningsvis kan det hele konkluderes med at bønn for syke må plasseres midt i menighetens sentrum, fordi det var sentrum for Jesu virke. Proklamasjonen og demonstrasjonen må gå hånd i hånd, også i kirken i dag.

5.3 Hvilke teologiske motiver finnes for bønn for syke?

Jeg har tidligere i oppgaven prøvd å skissere teologiske motiv som finnes i det bibelteologiske materialet, og hos de to figurantene. Dette er kategorier som jeg selv har laget for å skape et system i min avhandling, og de står som tidligere nevnt ikke i disse kategoriene hos figurantene. Allikevel fungerer de som knagger for å forstå bakgrunnen og prinsippene for helbredelse. De er dekkende, og nødvendige for helhetsbildet i oppgaven. I denne delen vil jeg drøfte de forskjellige motivene som jeg har funnet i det bibelske materialet og hos figurantene, og se på hvorvidt disse fortsatt er aktuelle.

5.3.1 Det kristologiske motivet

Ut i fra den bibelteologiske gjennomgangen av helbredelsene, ser det ut til at det kristologiske momentet er et vesentlig moment av Jesu helbredende tjeneste. Helbredelsene reflekterer både at han forstår seg selv som den salvede, men også at omgivelsene forstår ham som det. Helbredelsene, som er av en sådan karakter forstås som oppfyllelsen av den messianske håpet, og Jesus blir forstått som en frelserskikkelse.²⁰² Som nevnt betyr Jesu navn ”Gud frelser”. I Jesu liv må denne frelsen forstås både som frelse fra synd (Jesus tilgir syndene), men også frelse fra sykdom (Jesus helbreder), da dette er tydelig i hans virke. Det er interessant å se dette motivet inn i vår tid, da vår lengsel etter en frelserskikkelse ser grunnleggende annerledes ut enn i bibelsk tid, og det reiser spørsmålet om helbredelser fortsatt er et tegn på at Jesus er den han sa at han var.

Både Wagner og MacNutt berører det kristologiske motivet, men MacNutt i mye større grad enn Wagner. MacNutt argumenterer for at Jesu helbredende tjeneste var viktig i bibelsk tid for forståelsen av at Jesus var Messias, men han mener også at dette motivet er gjeldende for i dag. Nettopp fordi Jesus var den salvede, frelseren, er

²⁰² Det skal nevnes at Jesu virke, og forkynnelse av Guds rike, var annerledes enn det jødene hadde forestilt seg. Bildet av Messias var i stor grad knyttet til en politisk frelser, som skulle være jødernes konge, konge for Israel og reformere det jødiske fellesskapet. Det riket som Jesus forkynte var noe langt mer, det var et åndelig og himmelsk rike. Redse (2007): 186, 190-191

helbredelsen en del av det kristne livet i dag. I Jesu frelsesverk befridde han oss både fra vår personlige synd, men også arvesynden, og derav også sykdom. Dette kan være en problematisk forståelse av arvesynden, da katolsk og luthersk bekjennelse differensierer her. MacNutt holder frem at arvesynden blir vasket bort i dåpen, mens i luthersk lære forklares dåpen som en frelsende handling, hvor tre gaver gis: tilgivelse for syndene (man blir Guds barn), innlemmelse i den kristne kirke (man blir en del av Guds folk) og et nytt liv som er evig og uten synd (i dåpen blir man født av vann og ånd).²⁰³ Skylden blir altså tilgitt i dåpen, men arvesynden står. Ved siden av den syndige menneskenaturen får man et nytt liv, man blir ”samtidig rettferdig og synder”.²⁰⁴ Spørsmålet som kan reises vedrørende MacNutts forståelse, er den spenningen som oppstår mellom at Jesus har slettet ut arvesynden, og at helbredelse derav er tilgjengelig, og at hele Guds fylde enda ikke er her. Problematismen med det eskatologiske punktet eskaleres altså her. Denne katolske forståelsen av at Jesus frir oss fra virkningene av arvesynden må altså forstås som et eskatologisk perspektiv.

Sammenhengen mellom Jesu helbredende gjerning og Jesus som frelserperson er helt sentral, også i dag. MacNutt trekker en rød tråd fra Jesu virke til det kristne livet i dag. Frelsesbegrepet i dag er langt mer mangetydig enn det det var i bibelsk tid. Ordet ”frelse” brukes i dag stort sett bare i religiøs betydning, og brukes lite i dagligtalen. Frelse i Bibelen, derimot, var i stor grad forståelsen av Messias komme, Guds rikes komme og med det: frelsen.²⁰⁵ Helbredelse i dag kan ikke nødvendigvis forstås å være ensbetydende med et resultat av Kristi frelsesverk, men jeg vil allikevel hevde at det er en svakhet at Wagner ikke trekker frem dette motivet. Selv om Wagner poengterer tonaturlæren, fokuserer han i langt større grad på Jesu menneskelige natur. Ved å gjøre dette, setter han likhetstegn mellom det Jesus gjorde og hva vi kan gjøre, fordi Jesus ikke opererte ut ifra sin guddommelige natur. Dette har vært en viktig debatt, spesielt etter John Wimber, hvorvidt Jesus helbredet som Gud eller som et åndsfylt menneske. Dette er en vanskelig problemstilling, spesielt siden dette bildet ikke er helt klart i Det nye testamente. Her fremstilles både Jesu guddommelige sider ved helbredelsene, og Jesu menneskelige sider. Allikevel er det en interessant problemstilling, også fordi den trekker frem forskjellen av vektleggingen til Wagner og MacNutt. Hvis Jesus helbredet som Gud, blir det

²⁰³ Redse, *Mennesket i Guds verden –en kristen troslære* (2007): 248-249

²⁰⁴ Redse (2007): 249

²⁰⁵ Redse (2007): 186

kristologiske motivet tydeligere, fordi det bare er Gud som frelser. Problemet med dette er at det skapes en større avstand mellom hans virke og vårt virke. Hvis han gjorde det som et åndsfylt menneske er det lettere å vektlegge at han er lik oss, og det er lettere å forstå Jesus som modell for vårt virke i dag, men man mister et sentralt moment av det kristologiske motivet, da man nedtoner Jesu guddom. Kanskje vil noen si at han frelser fra synden i kraft av å være Gud, men helbreder i kraft av å være et åndsfylt menneske. Dette finner jeg ikke bibelsk grunnlag for.

Selv om Wagner vektlegger andre sider ved det kristologiske motivet, virker det ufullstendig når han ikke vektlegger frelsesmotivet i helbredelsen.²⁰⁶ Dette fordi Jesu frelsesverk står svært sentralt i den bibelske tilnærmingen, også etter Jesu himmelfart. I Acta fremheves helbredelsene som en bekreftelse på at Jesus var den han sa han var. Her forstås det altså som at dette motivet ikke bare var aktuelt for at Jesu samtid skulle skjønne hvem han var når de så de gjerningene han gjorde, men at mennesker etter hans tid skulle trekke samme konklusjonen. Helbredelsene åpenbarer Jesu guddommelige natur, fordi han gjør noe som oppfattes som fysisk umulig. Det kan oppsummeres i at helbredelsene tydeliggjør at Jesus var noe mer enn bare en god mann, han var den guddommelige frelseren, Guds sønn. Vi ser at historiene i bibelen som omhandler helbredelser ofte resulterer i at mennesker priser Gud.²⁰⁷

Dette er et viktig poeng for å forstå relevansen for dette motivet inn i vår tid. I dag, i et samfunn som er så sterkt preget av sekularisering, er det mange som kan forholde seg til forståelsen av Jesus som en god mann, en idealist, men ikke noe mer retningsgivende enn det. Dette bildet kan ikke kirken slå seg til ro med. Kirken er opptatt av å forkynne Jesus som frelseren, men i liten grad frelser når det gjelder våre sykdommer. Mange har misbrukt forståelsen av helbredelsene, og det er forståelig at kirken har et behov for å distansere seg fra dette. Et eksempel på dette er fremgangsteologien, som hevder at fullstendig helbredelse i nåtiden er en sannhet, så sant du har nok og "rett" tro.²⁰⁸ I kjølvanet av denne forkynnelsen finnes mange "bivirkninger": knuste håp, mistillit til Gud, skam, skyldfølelse, følelse av utilstrekkelighet, fordi helbredelsen uteblir.²⁰⁹ Denne teologien ligger langt i fra

²⁰⁶ Wagner er også opptatt av å trekke den røde tråden fra Jesu liv til vårt liv, men mer i grad av Jesu liv som en modell for vårt. Dette vil jeg komme tilbake til under det missiologiske motivet.

²⁰⁷ Et eksempel er Matteus 15,29-31

²⁰⁸ Denne teologien er både Wagner og MacNutt uenige i, dette vil jeg komme tilbake til under drøftingen av det eskatologiske motivet.

²⁰⁹ Dahl, *Kristus – en levende virkelighet* (1985): 51

teologien til de fleste kirkesamfunn i Norge i dag, også Den norske kirke. Allikevel kan det se ut for at en frykt for å havne i samme forkynnelse om helbredelse, og derav skape samme bivirkninger, hindrer kirken fra å berøre temaet helbredelse. Løsningen blir en diakoni som bygger på vanlig medisin, og omsorg for den syke. Dette er vel og bra, men jeg savner en tydeliggjøring av den overnaturlige helbredelsen. For å ikke redusere bibelens forståelse av den helhetlige frelse, er det et poeng å igjen fokusere på Jesu inngripen i vår situasjon gjennom helbredelse. Frelse, som i stor grad er et relasjonsbegrep, har med hele mennesket å gjøre, ikke bare sjelen.²¹⁰ Frelsen rommer alle sider ved menneskets liv, da relasjonen til Gud blir fullkommen: vi blir Guds barn. Det betyr ikke fullkommenhet, fordi synden fremdeles er en realitet i verden. Allikevel kan helbredelse ved bønn ses på som en forsmak av det som kommer.

En teologisk diskusjon som har berørt dette temaet er forståelsen om helbredelse i forsoningen. Med dette forstås at fullstendig helbredelse kan bli tatt imot ved tro.²¹¹ Jesaja 53,4-5 er et av versene som brukes som argument. Jesu offer blir forstått som det ultimate svaret på menneskelig sykdom. Å løfte opp Jesu offer er en styrke ved denne forståelsen, allikevel er den problematisk. Det er vanskelig å påstå at alle konsekvensene av Kristi offer er tilgjengelig i sin fylde her og nå. MacNutt er en av dem som skiller mellom Jesu utslettelse av den syndige naturen på korset, og den fullstendige helbredelsen som han mener ikke finnes her. Selv om også han knytter helbredelsen til Jesu offer, knytter han helbredelsen til hele Jesu virke, og sier at "den helbredende tjenesten er nært knyttet til Jesu liv, lidelse, død og oppstandelse".²¹² MacNutts fokus ligger i større grad på Jesu helbredende tjeneste, som han mener ledet Jesus til korset. Denne forståelsen er mer dynamisk enn den klassiske tanken om helbredelse i forsoningen som man kan finne hos blant annet Kenneth Hagin og Fred Bosworth. Deres forståelse er at vår helbredelse skjedde på Golgata og at vi i dag må tilegne oss denne.²¹³ Selv om det ligger klare bibelske føringer om at Jesu offer på korset gav tilgang på helbredelsen, virker det for snevert å bare knytte det til dette.

²¹⁰ Det skal nevnes at selv om det ikke fokuseres på helbredelse ved bønn som en del av frelsen, er ikke dette ensbetydende med at det bare er sjelefrelse som er i fokus. Ofte vektlegges andre dimensjoner ved frelsen som for eksempel sykearbeid eller transformasjon av samfunnet. Jeg vil allikevel stresser at helbredelse også er en sentral del av frelsen, og ikke kan ersattes av andre momenter.

²¹¹ Noen, for eksempel Wesley's etterfølgere, vil også forstå dette som at forsoningen også fullstendig helliggjørelse også kan bli gitt, men denne tanken har ikke hatt så stort nedslag. Hejzlar (2010): 80

²¹² Hejzlar (2010): 95 (min oversettelse)

²¹³ Hejzlar (2010): 96

Jesu gjerning og også hans klare fokus på Den Hellige Ånd som virkende gjennom disiplinene understreker dette.

For å forstå frelsesmotivet ved helbredelse, må også Bibelens holistiske menneskesyn tas på alvor. Konsekvensen av dette menneskesynet var at helbredelse ble forstått som en del av frelsen, da den rommet både ånd, sjel og legeme.²¹⁴ Denne poengteringen er viktig hos MacNutt. Begrepet sjelefrelse er fraværende i Det nye testamente, og denne fragmenteringen av frelsen er ikke bibelsk. Gud har ikke omsorg bare for sjelen, men for hele mennesket. Dette er et viktig innspill til kirken i dag. Det er kirkens ansvar å ta et oppgjør med det menneskesynet som forkynnes i dag, og i stedet forkynne dette helhetlige menneskesynet.

Gudsrikeforkynnelsen er et viktig moment ved forståelsen av det kristologiske motivet. I evangeliene er dette en klar del av Jesu forkynnelse. Ved helbredelsene uttrykker han at han bringer Guds rike nær. Han bringer Guds rike nær, fordi han gjør Guds gjerning. Dette er et viktig moment i motivene til både MacNutt og Wagner, men spesielt hos sistnevnte. Wagner holder frem at Jesus, med sitt virke, gir et bilde av hvordan Guds rike er. Guds rike rommer løsningen på alle våre sykdommer og plager. Begge figurantene er klare på at Guds rike, som ikke er et geografisk rike, er tilstede når en helbredelse skjer i Jesu navn. Ikke bare forkynnes Guds rike, men det demonstreres ved helbredelsene. Her ser vi valideringsfunksjonen helbredelsene ser ut til å ha. Dette, som jo også er et moment ved frelsesmotivet, går igjen også i Acta og i de paulinske brevene. Ordet demonstreres ved helbredelsene: Guds rike nær. Wagner mener at denne funksjonen er svært viktig også i dag, fordi Jesu ord er en modell for vår forkynnelse. Dette bli spesielt interessant i sammenheng med "Fader vår"-bønnen, en bønn Jesus lærte disiplinene til å be, og en bønn som fortsatt er helt sentral i gudstjenestene i Den norske kirke i dag. I denne bønnen bes det konkret "la ditt rike komme". Denne bønnen forstås som både aktuell og virkekraftig i dag. Hvis man da forstår Jesu budskap om helbredelse som en del av Guds rike, burde dette temaet i langt større grad få plass i kirkelivet. Der hvor Guds rike forkynnes, er det naturlig at også tegnene på dette demonstreres. Det er dette som representerer den bibelske dobbelheten. Forkynnelsen og demonstrasjonen hører sammen. MacNutt poengterer også dette ved å si at helbredelse ikke bare er et bevis på

²¹⁴ Et konkret eksempel på dette er det greske ordet *sozein* som både betyr frelse, men også helbredelse. Se nærmere utgreiing på side 14-15.

guddommeligheten, men at de i seg selv er budskapet. Den befrir. På denne måten oppsummeres Jesu budskap om frelse også i gjerning.

Et siste moment som jeg savner presisert hos begge figurantene, er Jesus som subjekt for helbredelsene. Dette poengteres i Acta, ved tydeliggjøringen av at de ber ”i Jesu navn”. Å be i Jesu navn innebærer at helbredelsen og frelsen skjer ved ham. I vår menneskelighet kan ingen helbredes, men ved Jesus, og Ånden, som virker gjennom oss, kan mennesker bli friske. Ved å holde dette frem poengteres Kristi guddommelighet, og hvem som faktisk utøver helbredelsen. Å ikke holde frem Jesus som subjekt for helbredelsen, men selv sette seg som subjekt, kan føre til en falsk tanke om at det er forbederen som i egen kraft som helbreder, eller at det er forbederen som er ansvarlig hvis helbredelsen skulle utebli. Begge disse to fallgruvener må styres unna, og det er viktig å presisere at det bare er Jesus som kan helbrede, og at han er subjekt for dette.

5.3.2 Det missiologiske motivet

Dette resonnementet tar oss videre inn i det missiologiske motivet for helbredelse. Her enes Wagner og MacNutt om at Jesu offentlige virke var normgivende for disiplene den gang, men også for kirken i dag. Det er forkynnelsen og undergjerningene som vektlegges, og en klar forståelse av at disse også går sammen i dag. Argumentene som legges til grunn for dette er hentet fra det bibelske grunnlaget, da spesielt misjonsbefalingene i evangeliene og Jesu utsendelse i Lukas 9 og 10.

Både Wagner og MacNutt forstår Jesu utsendelse av disiplene som en universal utsendelse, en modell som er like gyldig i dag som den gang. Dette kan virke som en relativt enkel modell (forkynne og demonstrere), allikevel er den problematisert opp igjennom historien, og blitt i mindre og mindre grad hovedstrategien for kirken. Ut i fra det bibelske materialet er det vanskelig å forstå undergjerningene som annet enn en naturlig del av forkynnelsen. Det poengteres hos MacNutt at Jesu liv til etterfølgelse er mer enn rett lære, misjonsbefalingen må ha kraften til å virkeliggjøres i våre liv. Kirken kan ikke bare ha rette ord, den må ha rett liv. Ordene må følges opp av gjerningene som det tales om. Wagner understreker at Acta er vitnesbyrdet om at denne kraften som Jesus hadde ble gitt videre, og bør gi kirken frimodighet til å fortsette Jesu oppdrag til disiplene.

Det er minoriteten av menigheter i Norge i dag som fungerer som ”magneter” på mennesker, slik som det forklares i evangeliene og Acta. Ut i fra det bibelske

grunnlaget fremstår helbredelsene som en faktor som virket tiltrekkende på folkemengdene. Helbredelsene gjorde at ryktet om Jesu virke spredte seg og at flere fikk høre. Hvorvidt man kan se på helbredelser som et agn for å trekke folk til seg, kan man stille spørsmålstegn ved. Å redusere helbredelsene til et "lokkemiddel", eller en fremprovosering for å skape et "åndelig show" er ikke forenelig med bibelens syn på helbredelsene, og Jesu virke kan ikke forstås med denne hensikt.²¹⁵ Allikevel ser det ut til at folkemengdenes tilstedeværelse rundt Jesus er en respons på undergjerningene. Selv om helbredelsens motiv ikke handler om å trekke til seg mennesker, er konsekvensen denne. Wagner vektlegger spesielt dette i kontekst av forståelsen av nådegavene. Ordet i seg selv er sterkt og virkekraftig, men når det blir demonstrert i kraft og gjerning, blir det et bilde av Jesu eget virke. Her må det nevnes at ansvaret for demonstrasjonen ikke kan være kirkens, men Guds. Kirkens ansvar er å be for syke, men resultatene er Guds. Forståelsen av demonstrasjonen må da altså være at kirken ber, og stiller seg i posisjon for at Gud skal virke igjennom den. I kirkehistorien vektlegges helbredelsene som en naturlig del av den første kirkens liv de første tre århundrene etter Kristus, hvor kristendommen gikk fra å være en marginal sekt til statsreligion i Romerriket. Både Wagner og MacNutt vektlegger historier om helbredelser i sin litteratur. De vektlegger særlig at på flere av stedene i verden som i dag kjennetegnes av vekkelse og høy tilslutning til den kristne tro, er forkynnelsen og undergjerningene faktorer som går tett sammen. Wagner trekker særlig frem hendelser i Kina og Argentina.²¹⁶ Dette poengterer at Jesu modell er virkekraftig også i dag, men det reiser også spørsmålet om Vestens kirker har noe å lære av den dynamiske koblingen mellom forkynnelse og undergjerninger som disse stedene har, og som har ført til en uvanlig oppslutning om kirkens liv og virke.

Det missiologiske motivet må forstås som aktuelt, men det er heller lite retningsgivende for kirken i dag. Ordet forkynnes, men frykten for religiøse show kan virke kneblende. Demonstrasjonen i kraft av fysiske helbredelser er på et minimum. Det kirkehistoriske materialet hjelper oss til å forstå hvorfor kirken holdt fast på forkynnelsen, men i så stor grad lot seg drive bort fra utøvelsen av bønner for syke. I dag sitter vi igjen med flere hinder. Temaet om helbredelser er i stor grad et fremmed tema, og i enda større grad en fremmed praksis for den gjengse kirkegjenger.

²¹⁵ Dahl (1985): 94

²¹⁶ Wagner (1988): 78-85

Historien har ført til at man i liten grad har fokus på er undere. Kirken må på sin side poengtere at man ikke kan fange Den Hellige Ånd i en vitenskapelig boks, at man ikke nødvendigvis kan forklare eller forstå Den Hellige Ånd. Selv om kirken ikke trenger å ta avstand til vitenskapen, er det et poeng at kirken ikke heller skal være avhengig av å prøve å forklare alt i de vitenskapelige termene. Å prøve å passe inn i moderne vitenskap vil være fåfengt.

5.3.3 Det diakonale motivet

Det første punktet for å forstå det diakonale motivet for helbredelse, er å forstå at barmhjertighet er en kjerneverdi i Jesu tjeneste. Ut i fra det bibelske materialet, fremstår Jesus som en ydmyk tjener, som handler ut i fra medlidenhet. Han ser enkeltmenneskene og har omsorg for de utstøtte og marginalisere. Helbredelse er en helt sentral måte som barmhjertigheten konkretiseres på, en måte som Jesus tjener på. Denne barmhjertigheten var også kjennetegnende i den første kirke.

MacNutt er svært tydelig i møte med dette punktet. Underet er ikke bare et middel for å synliggjøre hvem Kristus er, det har en verdi i seg selv. Det er et uttrykk for Guds manifesterte kjærlighet, en synliggjøring av en usynlig Gud. MacNutt holder frem at dette behovet for Guds kjærlighet fortsatt er til stede, og Wagner trekker også frem at helbredelse burde være et uttrykk for kirkens omsorg. Når man forstår hvor viktig helse er for folk flest, er det underlig at ikke kirken i større grad har tatt opp igjen arven fra den første kirken. Som Wagner spør: Hvis kirken er opptatt av mennesker og deres behov, bør ikke da helbredelse være en naturlig del av kirkens tjeneste? Dette er et dekkende, og relevant, spørsmål. Den kjente "Snåsamannen" antyder at over 50 000 mennesker har kommet til ham for hjelp, noe som gir en indiaktor på et stort behov.²¹⁷ Kjetil Hauge poengterer noe av det samme når han sier at evighetsperspektivet har fått stor plass i kirkens historie. Med dette menes at mennesket skulle reddes fra evig død og vinne det evige liv. Dette er et viktig moment, da evigheten forstås som like virkelig og viktig å fokusere på som tiden nå.²¹⁸ Allikevel må også teologien ta på alvor de spørsmålene som mennesker har for livet her og nå. Det er jo i møte med disse spørsmålene at evangeliets helbredende fokus kan brukes, for den trengs ikke i himmelen. Det er ikke unaturlig å tenke at det er flere i dag som har behov for hjelp til bedre helse, enn det er mennesker som søker

²¹⁷ Sletten Kolloen, *Snåsamannen –kraften som helbreder* (2008): 94

²¹⁸ Hauge, *Liv og helse* (1985): 14

etter syndstilgivelse. Men som Wagner presiserer kan møtet med den Gud som bryr seg om vedkommendes primære behov, lede til en større nysgjerrighet på hvem Gud er. Hvis Jesu kjerneverdi var barmhjertighet, og dette også er grunnleggende for kirken, må det også tas på alvor i kirkens tjeneste. Jesus så hele mennesket, ånd, sjel og legeme, og han reduserte aldri denne forståelsen til å omhandle bare sjelen.

Det diakonale motivet de siste årene i tydeligere grad fått en rolle i kirkelivet, og mange viktige områder har blitt belyst av kirken. Kirken har tatt på alvor barmhjertigheten som Jesus etterlyser, og gjort gode grep for å være en medmenneskelig instans for mennesker både innenfor og utenfor kirken. Det ser allikevel ikke ut til at bønn for syke har blitt inkludert i denne tjenesten. Skal kirken være tro mot Jesu modell, må den også være tro mot Jesu helbredelse ved bønn. Uten denne faktoren blir diakonisynet for snevert. Selv om Jesu omsorg for mennesker i nød er en helt sentral del av kirkens diakonale tjeneste, er den ufullstendig om den ikke også innlemmer bønn om helbredelse. Problemstillingen som kan reises er hvorvidt kirkens synlige fravær på dette området fører til at ulike retninger innen New Age og moderne healere i stadig større grad overtar.

Noen problematiserer Guds vilje rundt sykdom, men her er det kirkens oppgave å gi et riktig bilde av dette. Å forstå sykdom som en straff fra Gud, eller et middel for helliggjørelse, er i strid med den bibelske forståelsen, og er i større grad et resultat av den teologiske utviklingen. Selv om både Wagner og MacNutt er enige i at sykdom kan tjene en hensikt, er de også enige om at dette er unntaket. Dette forankrer de i sin bibelske forståelse, hvor det ikke på noen steder hevdes at Jesus lot være å helbrede noen, fordi de hadde syndet, eller fordi sykdommen skulle hjelpe dem nærere Gud. Jeg vil våge å påstå at dette må være et av hovedargumentene for kirkens diakoni, å holde frem bildet av en Gud som ikke vil påføre sine barn vonde ting, men ønsker helbredelse. Engeset spør i sin bok om det er riktig diakonalt sett å gi håp til noe som kanskje ikke skjer, og løfter frem eksempelet om at vitnesbyrdene om de som har blitt helbredet, kan være vanskelig for dem som ikke blir det.²¹⁹ Dette er i utgangspunktet en problematisk problemstilling, for samme spørsmål kunne også vært reist til moderne medisin, uten å nødvendigvis kunne få et svar som gir mening. En lege kan erfare at en pasient med kreft blir frisk, mens en annen pasient med samme krefttype ikke blir det. Det som allikevel er et poeng med det han sier er at kirken må

²¹⁹ Engeset, *Kirken og de syke* (1987): 114

ta på alvor at ikke alle blir helbredet, og sikre god sjelesorg og oppfølging av disse tilfellene, slik at ikke skam eller skyld skal få vokse frem. Allikevel blir det ubibelsk og en misforstått diakoni hvis frykten for det som kanskje ikke skal skje, en helbredelse som uteblir, hemmer det som kan komme til å skje, helbredelsen som finner sted. Kirken må kunne forstå, og også formidle, at ikke alle blir helbredet her og nå. Kirken må være ærlige på at det ikke finnes noen gode svar på hvorfor ikke dette skjer, annet enn at den fullkomne helbredelsen ikke finner sted før Guds rike er tilstede med hele sin fylde. Kirken må forstå at dårlige erfaringer ikke kan få skape teologien. Hvis bibelen er så klar som det ser ut for i møte med helbredelser, er det den sannheten som må forme teologien. Dette tar oss ikke inn i herlighetsteologien, eller naiviteten, men plasserer kirken i posisjon av å være en del av Jesu frelsesverk. Å ta bort bønn for syke som en del av kirkens liv i frykt for å skape sår, er en alvorlig overtredelse både av det oppdraget som Jesus gav, men også av den barmhjertigheten som han viste.

Et annet punkt Engeset tar opp er om det er maktmisbruk å tilby forbønn, fordi folk lengter etter dette.²²⁰ Det er tilfelle at forbederen befinner seg i en type maktposisjon, og det er dessverre også tilfelle at mennesker har opplevd bønn som overgrep. På den måten kan Engesets uttalelse forstås som relevant. Det understreker hvor viktig det er at kirken har god opplæring av sine medlemmer og forbedere, og bruker en praksis som følger gode, viktige og bibelske prinsipper. I Jesu tid lengtet mengder av mennesker etter helbredelse, det fortelles klart av mengdene som samlet seg rundt Jesus da de hørte om gjerningene han gjorde. Han helbredet dem av omsorg og medlidenhet, ikke i et misbruk av makt. Hvis det er denne gjerning som videreføres, og tas inn i den diakonale tjenesten, er bønn for syke utelukkende et synlig uttrykk på Guds kjærlighet. Det interessant er at MacNutt beskriver flere som ikke har blitt helbredet, men som allikevel har opplevd forbønnen som en kjærlighetserklæring fra Gud. Skulle faren for maktmisbruk faktisk bli en problemstilling, har motivet forflyttet seg fra det kjærlighetsuttrykket det var ment til å være, og må justeres tilbake.

Både MacNutt og Wagner enes om at sykdom ikke er Guds vilje, men jeg savner at de ikke i større grad drøfter det ondes problem. Denne problemstillingen er relevant for temaet, og bør også tas med i en oversikt. Hvis Gud virkelig er god og

²²⁰ Engeset (1987): 103

allmektig, hvorfor er det da så mye ondt i verden. Wagner mener at all sykdom, direkte eller indirekte, kommer fra djevelen. Det som har belyst i oppgaven er at Guds rike ikke har kommet med sin fylde ennå. Det betyr at vi i denne verden ennå må leve med synden og syndens konsekvenser. Det vil si at det blir galt å si at alt som skjer i denne verden er et direkte uttrykk for djevelens makt. Mennesket er forgjengelig og dødelig, noe som er et resultat av synden. Dette er et av de kårene som ikke oppheves på jorden, det opphører ikke i dåpen. Ingen av de som Jesus vekket opp, levde evig. De døde igjen. Døden vil ikke bli overvunnet før i oppstandelsen. All helbredelse i denne verden blir altså foreløpig. Alle som blir helbredet vil før eller senere dø, og all død er et resultat av sykdom eller svakhet i kroppen. Betyr dette at det da ikke er noe poeng å be for syke, da alle før eller siden vil dø? Det kan ikke være riktig. Både fordi Jesus så tydelig lot dette være en del av sitt virke, og sitt oppdrag til disiplene, men også fordi hver helbredelse vil være et uttrykk for Guds kjærlighet og for det som kommer når Guds rike er her i hele sin fylde. Det er ikke bortkastet.

5.3.4 Det ekklesiologiske motivet

Det diakonale motivet er viktig for i dag, men helbredelsen kan ikke bare plasseres her. Bønn for syke kan ikke reduseres til en tjenesteordning som bare noen få er en del av. Det bibelske materialet, og også det kirkehistoriske materialet fra de første tre århundrene er klare på dette, alle kan be for syke, og dette bør være en naturlig del av det naturlige menighetslivet.

Paulus fremstiller kirken som Jesu kropp, hvor alle nådegavene er essensielle for at kroppen skal fungere. Her er helbredelse en av nådegavene som er nevnt, og det alvorliggjør fokuseringen på temaet. Paulus ser ut til å poengtere at en kirke uten noen som ber for syke ikke fungerer slik som den var tenkt. Noen vil hevde at det er kun de som har en nådegave for å helbrede som skal be for syke, mens andre som ikke har denne nådegaven skal la være. Dette virker uforenelig med bibelens syn. Jesus sender ut alle disiplene sine for å helbrede syke, ikke bare et par av dem som hadde denne gaven. Wagner og MacNutt enes om dette, og argumenterer for at alle kristne kan be for syke. De er også enige om at noen har en nådegave til å helbrede, men det betyr ikke at bare disse er skikket til å be for syke. Det viser også kirkehistorien tydelig. I den første kirken var det naturlig at alle ba for syke. MacNutt holder frem at nådegavene, ifølge Paulus, ikke fremstår som noe usedvanlig, men som en normalitet

som er tilstede for at kirken skal fungere.²²¹

MacNutt trekker også frem sakramentene som en del av det ekklesiologiske motivet, og hevder at alle disse kan fungere som helbredende element. Dette temaet berøres ikke av Wagner, noe som kan forstås ut i fra at hans teologiske bakgrunn. Som katolikk er det naturlig at MacNutt's tilnærming til det sakramentale motivet er sterkere enn det som vil finnes i det meste av norsk kirkeliv. Allikevel er det gode moment som kan trekkes fra denne forståelsen. Sakramentene som finnes i luthersk tradisjon, dåp og nattverd, er begge sakramenter som MacNutt forklarer som tydelige middel for helbredelsen. Dette fordi Guds Ånd er tilstede i det som skjer, og virker gjennom nådemiddelene. Hvis Guds nærvær forbindes med helbredelsene, er det ikke unaturlig å knytte dette til sakramentene og epiklesen, en klar bønn om at Ånden skal være tilstede i handlingen.²²² Det kan være naturlig å tenke at helbredelse burde være å forvente i slike settinger, ut i fra disse forutsetningene, men burde gjøres mer tilgjengelig ut i fra fokus i gudstjenesten. Disse nådemiddelene skal naturligvis ikke endres til å skifte fra fokuset de har i dag, da dette er essensielt, men allikevel kan fokuset på Guds nærvær gjennom disse belyses i større grad.

Helbredelse har per dags dato ikke et naturlig sted i liturgien i det norske gudstjenestelivet. Dette er interessant i møte med samlingene som eksisterte i den tidlige kirken. Her var helbredelse en viktig del av gudstjenesten, og i alle manualene for gudstjenestene i den tidlige kirken, bortsett fra *Didache*, gis det spesifikke retningslinjer for helbredelse i sammenheng med de viktigste handlingene i samlingen.²²³ Helbredelsens naturlige plass i liturgien fremstår som en måte å knytte teori og praksis sammen. I det bibelske materialet poengteres det altså at helbredelser var en naturlig faktor når de første kristne samlet seg. Hvis man i dag forstår gudstjenesten som det stedet hvor de kristne samler seg, er det et poeng å se hvorvidt det kan være nødvendig å revurdere helbredelsens plass i liturgien. Noen vil trekke frem at bønnen for syke heller burde finne sted i sjelesorgen, eller det mer private, men dette er en unaturlig praksis sett ut i fra Jesu metode og kirken i de første tre århundrene etter Kristus. Selv om vi i dag kan tenke at den syke skal beskyttes, noe som er både et viktig og et diakonalt perspektiv, er det allikevel en medfaktor til å

²²¹ MacNutt (2005): 92

²²² Epiklesen er den delen av nattverdsliturgien hvor presten påkaller Guds Ånd over brødet og vinen.

²²³ Kelsey, *Healing and christianity* (1973): 178. *Didache* er et skrift fra tidligkristen tid, som er kalt "den eldste kirkeordning".

fremmedgjøre helbredelsen for menigheten.

Ved å holde frem bønn om helbredelse som en del av gudstjenestelivet, vil det ufarliggjøres og mest sannsynlig benyttes av langt flere. Andre vil fremme egne gudstjenester med bønn for syke. Selv om dette kan være en god løsning som en del av kirkeåret, vil også dette være med å gjøre det til noe som er annerledes, spesielt. MacNutt fremhever at Jesus forstod undergjerningene som en del av sitt normale liv, han forventet helbredelsene. Ved å legge bønn for syke kun til enkelte søndager i året, vil dette momentet mistes. Helbredelsen må naturlig gjøres i gudstjenestelivet, og i liturgien, da dette vil være i tråd med Jesu lære, disiplenes virke og vår forståelse av helbredelsens naturlighet i hverdagen.

5.3.5 Det pneumatologiske motivet

I Det nye testamente er det en tydelighet på at det er Ånden som virker igjennom Jesu etterfølgere, og at dette er årsaken til at helbredelsene kan finne sted. Helbredelsene er ikke en konsekvens av supermennesker, men av vanlige troende som har blitt gitt Den Hellige Ånd. Ånden utruster dem for oppdraget, og det vises både i Acta og de paulinske brevene at helbredelsene og nådegavene (som jo gis av Ånden) regnes som et uttrykk for at Ånden var tilstede blant de kristne og virket iblant dem.

Både Wagner og MacNutt holder frem Ånden som et svært viktig motiv for helbredelse. Denne er kraften som gjør at oppdraget kan utføres. Begge bruker begrepet "åndsdåp" som en vesentlig del. Dette begrepet assosieres ofte med den pentekostale teologien, men anvendes i en annen sammenheng her, nemlig at man ber om å få mer av Den Hellige Ånd. I luthersk sammenheng forkynnes det at man får Den Hellige Ånd i dåpen, og det kan virke fremmed å skulle be om mer av Ånden. Selv om åndsdåp er et begrep som ikke finnes i Bibelen, er det mange eksempler på at Ånden virker som en fornyende kraft i livet, en kraft som utruster.²²⁴ Dette knyttes sterkt opp til det bibelske materialet, men også det kirkehistoriske materialet. Så det kan konkluderes med at selv om "åndsdåp" er et fremmed begrep, kan det forstås som å bli fylt av Den Hellige Ånd. Dette var ikke en engangshendelse ved pinsedagen, bare for apostlene, men noe som skjer kontinuerlig, tilgjengelig for alle kristne. Som Peter Halldorf sier: "Den Hellige Ånd er ferskvare".²²⁵ Åndens videreføring stoppet ikke ved apostlene, men berører også oss i dag. Den Hellige Ånd virket igjennom

²²⁴ Dahl (1985): 22-29

²²⁵ Fagdag om kristen trospraksis ved Misjonhøgskolen den 31.03.11

apostlene i Acta, slik at helbredelser skjedde ved hendene deres. Hvis Ånden fortsatt gis oss, og fyller oss, kan vi fortsatt helbrede ved bønn. Disse to henger sammen. Åndens kraft fører til undergjerninger, helbredelser er et tegn på at Ånden er tilstede.

Kjell-Petter Dahl løfter opp et viktig spørsmål når han poengterer forskjellen mellom den første kirke, og kirken i dag. I den første kirke Guds kraft så sterkt tilstede at helbredelser og under var en naturlig del av deres liv. I kirken i dag ser dette annerledes ut.²²⁶ Det er ingen grunn til å forstå det som at det er forskjellig kraft det er snakk om, fordi det var den samme Ånd som ble utøst. Dahl reiser spørsmålsstillingen om respekten for vitenskapen og skeptikerne har blitt så stor, at tilliten til Guds kraft har blitt liten. Muligheten for at kirken ikke vet hvilken kraft den besitter, er også reell. Dette er en problemstilling som kirken må ta på alvor, først og fremst fordi oppdraget som Jesus gav disiplene er for stort til å klare i egen kraft. Skal kirken kunne fortsette på oppdraget som Jesus gav, er Ånden en forutsetning.

5.3.6 Det eskatologiske motivet

Det eskatologiske motivet må til en viss grad forstås i tråd med forkynnelsen om Guds rike. Både Wagner og MacNutt holder frem at Jesu helbredelser, og helbredelsene som skjer i dag, er et vitnesbyrd om at Guds rike er tilstede her og nå. Allikevel enes de i det bibelske materialet, at det ikke er her i sin fylde. Helbredelsene kan forstås som en forsmak på himmelen. Allikevel er det umulig å hevde, slik som enkelte fremgangsteologer gjør, helbredelsene er hundre prosent tilgjengelige her og nå.²²⁷ Både ut i fra Jesu ord og virke i evangeliene må dette forstås som uriktig, men også i forhold til det som vi ser. Både MacNutt og Wagner, som hevder å ha sett hundrevis av helbredelser, er tydelige på at ikke alle de ber for blir friske. Å skulle påstå at helbredelsen uteblir på grunn av manglende tro eller lignende, ser ikke ut til å gå overens med Jesu virke, og går også på tvers av andre motiv for helbredelsen, som for eksempel det diakonale motivet. Det etterlater oss i den tradisjonelle spenningen: Guds rike er her nå, men er ennå ikke her i sin fylde og kraft. Dette stedet må også helbredelsene plasseres. Helbredelser som uteblir kan ikke forstås som Guds vrede over vedkommende, eller et middel for helliggjørelse, men en konsekvens av at Guds rike ikke er fullstendig tilstede ennå.

Allikevel har både MacNutt og Wagner en forståelse av at hver helbredelse

²²⁶ Dahl (1985): 75-77

²²⁷ Kenneth Hagin er et eksempel, Hejzlar (2010): 55-57

som demonstrerer Guds rike, er en ødeleggelse av djevelens rike. Wagner vektlegger nok dette i enda større grad ved å presisere at all sykdom er fra djevelen, direkte eller indirekte. I det anliggende kan hans tilnærming til helbredelse også forstås som en form for åndelig krigføring. Dahl ser ut til å være enig med ham i dette når han sier:

”Det kan heller ikke være noen tvil om at Bibelen sier at Satan står bak synden og sykdommen, og at djevelen gjør alt han kan for å bruke disse destruktive kreftene i kampen mot Gud”.²²⁸

Dette kan ikke forstås som at all sykdom er en form for demonbesettelse, til dette samtykker også Wagner og Dahl, men det gir et viktig perspektiv i kirkens forståelse av sykdom. Sykdom er ikke noe som en nødvendigvis bare skal slå seg til ro med at er en naturlig del av denne verden, men noe som det er verdt å kjempe mot. Hvis kirkens oppdrag er gitt av Jesus, og handler om å bringe Guds rike nær til denne verden, burde også kirken forstå sitt oppdrag som en aktiv ødeleggelse av djevelens rike her på jorden. Denne forståelsen må nødvendigvis gjøre at kirken tar oppdraget om bønn for syke enda mer alvorlig, og innlemmer det i enda større grad i sin tjeneste. Bønn for syke er en nøkkel til å ødelegge djevelens makt i denne verden, kirken må ta dette på alvor!

5.3.7 Erfaringsmotivet

Dette motivet kommer sterkest inn hos MacNutt, selv om også Wagner ser ut til å gi vitnesbyrdene om helbredelser stor plass. MacNutt tydeliggjør at erfaringene av helbredelse i seg selv er et motiv for å videreføre denne tjenesten, og henviser til Jesu ord i Lukas 7,22. Man kan spørre seg hvorvidt det er sunt å fokusere på erfaringer som et argument. Noen vil hevde at dette kan fremme et jag etter åndelige opplevelser, eller en arroganse i form av at man skryter av en hendelse som man selv har vært med på. Dette er klart viktige problemstillinger, og hendelsesforløp som kan forekomme, men det blir forkjært hvis dette skal bety at fokus på erfaring ikke kan finne sted i det hele tatt. Når man ser Jesu respons i Lukasteksten, peker det på at vitnesbyrdet om erfaringen faktisk er et gyldig argument. MacNutt holder dette frem som et viktig motiv også i dag. Også i Johannes 3,2 beskrives noe av dette: *”Rabbi, vi vet at du er en lærer som er kommet fra Gud. For ingen kan gjøre de tegnene du gjør, uten at Gud er med ham”*. Her beskrives erfaringens betydning og validering av

²²⁸ Dahl (1985): 86

sannheten.

Begge figurantene gir historiene om helbredelse betydelig plass i sin litteratur, og understreker med dette det samme poenget. Det kan ikke råde tvil om at erfaringene ikke er normative, da de ikke har samme autoritet som Bibelen. Allikevel vil det stå sterkere hvis Bibelens budskap bekreftes av egne erfaringer. Wagner, MacNutt og Dahl snakker alle om at de har opplevd at folk blir helbredet. Kirkens historie viser at erfaringen av at noen blir friske ved bønn fører til en ny forståelse av helbredelse.²²⁹ Erfaringen kan altså bidra til at man forstår Guds rike med en større bredde, og finner en plass for Guds inngripen slik det kommer til uttrykk gjennom helbredelse. I dag følger disse erfaringene kirkene i den tredje verden i stadig større grad, og at disse erfaringene igjen fører til at folk kommer til tro. Selv om erfaringene i seg selv ikke kan være normative, klargjør de det bibelske budskapet, og ser slik ut til å være et viktig motiv.

²²⁹ Et eksempel er Augustin.

Kapittel 6

Sammendrag og konklusjon

Jeg vil først gi et sammendrag av kapittel 2-4, før drøftingsdelen sammenfattes i konklusjonen.

6.1 Helbredelse i Det nye testamentet

Helbredelser står som en svært viktig faktor i Det nye testamente, både gjennom Jesu virke, men også etter hans himmelfart. Det poengteres både i evangeliene, i Acta og i de paulinske brev at forkynnelse og under går hånd i hånd, og at Guds rike ikke bare blir forkynt, men demonstrert. Dette vises klart igjennom de forskjellige motivene. Det kristologiske motivet er en nøkkel i evangeliene, og gjennom helbredelsene bekrefter Jesus at han er den han sier han er, han er oppfyllelsen av det messianske håpet. Det samme blir videreført etter hans himmelfart. Helbredelsene som skjer i hans navn, ved hans etterfølgeres hender, fungerer igjen som en bekreftelse av at Jesus virkelig var Guds Sønn. Videre er også det missiologiske motivet viktig. Dette er særdeles understreket i Acta, men kommer også frem i evangeliene og i de paulinske brevene. Det holdes frem at Jesus lærte disiplene å helbrede syke, og sendte dem ut for å forkynne og helbrede. I Acta og de paulinske brevene gis det uttrykk for at Jesu etterfølgere forstod denne helbredende tjenesten som en naturlig del av oppdraget gitt av Jesus. Det diakonale motivet er ikke til å komme bort i fra i Det nye testamente. Jesu fokus på de marginaliserte og utstøtte er klart, og helbredelsene fremstår som et kjærlighetsuttrykk. Denne videreføres etter Jesu himmelfart. Det ekklesiologiske motivet kommer tydeligst frem i de paulinske brevene, da særlig i konteksten av nådegavene. Det kommer også frem at i Acta og de paulinske brevene at helbredelse er en naturlig del av kirkens liv. Videre holdes det pneumatologiske motivet opp som viktig. Jesus understreker at Ånden er helt nødvendig for at oppdraget skal kunne utføres. I den første kirke fremstår helbredelse som et tegn på at Ånden er tilstede og virker. Det eskatologiske motivet i Det nye testamente peker klart frem mot at Guds fylde enda ikke er tilstede. Helbredelsene er en tydeliggjøring av Guds rike, men det er enda ikke til stede i all sin kraft.

6.2 Helbredelse i kirkens historie

I de første tre århundrene av kirkens historie var helbredelse en naturlig del av kirkens liv. Disse undergjerningene var kjennetegnende på den første kirke, og det var ingen

restriksjoner på hvem som kunne utføre dem, Ånden virket gjennom gamle og unge, kvinner og menn. I år 312 e.Kr ble kristendommen tolerert i Romerriket, og forfølgelsen av de kristne stoppet. Mange sluttet seg til kirken, og kirkens ledere begynte å organisere en institusjon. Samtidig var det mange teologiske debatter som foregikk på denne tiden, så mange menn fra det offentlige ble innsatt som biskoper og prester, for å ta ansvar for administrasjon og tilrettelegging. I denne tiden ble helbredelsesvirksomheten hvor alle kunne be for syke kraftig redusert.

Helgendyrkelsen vokste frem, og med den en forståelse av at helbredelse ved bønn var for de fromme. Dualismen ble etter hvert tydeligere i kirkens liv og lære, og mange regnet sykdom som en test fra Gud. Skulle noen trenge helbredelse, ble de aller fleste sendt til helgenhelligdommer for å be om helbredelse der. Det finnes flere historier om at mennesker ble helbredet på denne måten, men det vises også at den personlige kontakten forsvant mer og mer.

Etter hvert ble sykesalving et av sakramentene, og kunne bare utføres av en prest. Tradisjonen fra den første kirke om at alle kunne be for syke, ble i enda større grad redusert med dette. Det må nevnes at ikke alle holdt seg til denne forståelsen, og at det finnes flere eksempler på lekfolk som helbredet syke også i denne tiden.

Luther tok ikke opp noen nye problemstillinger om helbredelse, mens Calvin tok et grundig oppgjør mot pilegrimsvandringen til helgenhelligdommene. Han forstod dette som avgudsdyrkelse, og en måte vanlige folk be frarøvet penger på. Calvin var også tydelig på at helbredelsene bare var for apostlenes tid, og ikke lenger en del av kirkens oppdrag.

Med opplysningstiden ble denne tanken tatt enda lenger, og helbredelsene i bibelen ble problematisert. Flere av de store teologene forstod disse historiene som myter, og at de ikke måtte tolkes bokstavelig. Allikevel er det også her historier om mennesker som aktivt ba for syke som ble friske.

Etter hvert vokser fokuset på Ånden og nådegavene mer og mer frem, dette eksemplifisert ved metodistbevegelsens fremvekst i England, men også de store vekkelsene i USA. En av disse store vekkelsene er vekkelsen i Azusa Street.

6.3 Teologene

C. Peter Wagner og Francis MacNutt representerer to svært forskjellige kirkesamfunn, men er allikevel enige om mange ting i forhold til helbredelse. Deres teologiske begrunnelse er noe forskjellig, MacNutt holder frem Bibelen og erfaringen

som de to viktigste argumentene for helbredelse i dag. Wagner vektlegger ”third wave”-teorien, og forkynnelsen om Guds rike som begrunnelse for praktiseringen av bønn for syke. Begge hevder at de erfarer at mange blir helbredet når de ber for dem, og at denne tjenesten burde være noe som alle kristne praktiserte.

I det kristologiske motivet skilles deres meninger en del, hvor MacNutt tydeligst holder frem Jesus som den guddommelige frelser som også frelser fra sykdom. Wagner gir dette liten plass, og fokuserer mer på Jesus som åndsfylt menneske. De enes mer rundt det missiologiske motivet, og begge forstår bønn for syke som en viktig del av misjonsoppdraget, og at Acta bekrefter dette. Wagner er opptatt av at det er Ånden som muliggjør at helbredelsene kan skje, og dette poengteres sterkt i det pneumatologiske motivet. Her vektlegger han også nådegavene som en faktor. MacNutt har mange av de samme forståelsene, og også han er tydelig på at Ånden er helt sentral i bønn for syke. Det diakonale motivet er sterkt hos begge. MacNutt er tydelig på at helbredelsene er mer enn et tegn på at Jesus var Messias, men at de i seg selv er et budskap om Guds kjærlighet. Wagner vektlegger at mange mennesker bekymres for helsa si, og at kirken burde ta disse bekymringene på alvor, og tilby en helbredende tjeneste. De er begge svært tydelige på at sykdom aldri er Guds vilje for mennesker, men at sykdom i enkelte unntakstilfeller kan være til det gode. De er begge positive til moderne medisin, og mener at det ikke er noen motsetning mellom bønn om helbredelse og moderne medisin. I det ekklesiologiske motivet skilles deres syn litt. MacNutt holder frem det sakramentale motivet i denne konteksten, mens Wagner vektlegger nådegavens rolle. De mener begge at alle kristne kan be for syke, men at noen har blitt gitt en spesiell gave for helbredelse. De holder begge frem det eskatologiske motivet, og understreker at Guds rike enda ikke er her i syn fylde, og at fullkommen helbredelse ikke vil finne sted før Jesus kommer igjen. Det siste motivet er erfaringsmotiv og dette vektlegges sterkest av MacNutt. Han hevder at erfaringen av at mennesker blir helbredet bekrefter den helbredende tjenesten. Wagner sier ikke det samme direkte, men vektlegger også sterkt historiene om helbredelser i sine bøker.

6.4 Konklusjon

Det bibelske materialet taler klart, bønn for syke er en viktig del av Jesu virke og kirkens oppdrag. Gjennom historien har dette blitt problematisert, og kirken har i stadig mindre grad praktisert denne tjenesten som var så naturlig for de første kristne.

Wagner og MacNutt, som representerer to svært forskjellige teologiske tradisjoner, enes om at denne tjenesten igjen må få en tydelig plass blant alle kristne, og i kirken som Kristi kropp.

Det finnes mange teologiske begrunnelser for bønn for syke, men Bibelen bør være normgiveren for kirken. Kirkens historie inneholder både dem som holdt frem bønn for syke, men også dem som har neglisjert og kastet vrak på denne tjenesten. Nettopp på grunn av dette er det viktig å gå tilbake til evangelieberetningene og tekstene fra den første kirke, Acta og de paulinske brev. Gjennom disse skapes forståelsen av hvilken plass kirken bør gi bønn for syke. Erfaringen er en annen faktor i den teologiske begrunnelsen. Denne kan ikke være like normgivende som Bibelen, likevel bør også denne få plass. I den tredje verden er det tydelige tegn på at der forkynnelse og underne går sammen, kommer mange til tro. Erfaringen bekrefter altså ordet, sannheten.

Praksisen for bønn for syke kan gjøres på mange forskjellige måter, det viktigste er at den blir gitt plass. I Det nye testamente reflekteres en normalitet i forhold til bønn for syke, en helt naturlig del av hva som skjer når menigheten er samlet. Dette bør være målet også for kirken i dag. I gudstjenestene, der hvor menighetens mennesker samles, der bør det være naturlig at de som er syke kan søke forbønn. Kirken selv må legge til rette for at dette skal kunne skje, ved undervisning, opplæring og praktisering. Samtidig er det viktig at det ikke bare skal kunne skje innenfor kirkens vegger, men også på sykebesøk, i sjelesorg, eller andre steder hvor man møter mennesker i nød.

Bønn for syke rommer mange teologiske motiv, og er et svar på et tydelig behov i verden i dag. Selv om den moderne medisin ikke skal vike plass for helbredelsen, må ikke kirken gi slipp på den kraft som er gitt den. Det kristologiske motivet ved bønn for syke plasserer Jesus som subjekt for helbredelsen. Han som er Messias bekrefter hvem han er gjennom at syke blir friske. Gjennom det missiologiske motivet holdes oppdraget om forkynnelse og demonstrasjon som kirken ble gitt høyt. Kirken ble ikke sendt med bare ord, men med kraft. Det pneumatologiske motivet forteller hvor kraften kommer fra. Helbredelsene som skjer vitner om Åndens nærvær. Det ekklesiologiske motivet holder frem den bibelske forståelsen av kirken som Kristi kropp. Jesus helbredet, og han har utrustet sitt legeme, kirken, med nådegavene til å fungere som et helbredende fellesskap. Det diakonale motivet ved bønn for syke handler om medlidenheten Jesus hadde til

mennesker i nød. Denne nøden har ikke blitt mindre, og nettopp bønner for de syke kan representere et kjærlighetstegn. Et synlig uttrykk på en usynlig Gud. Det eskatologiske motivet poengteres fordi det er en sannhet at ikke alle som blir bedt for, blir helbredet. Helbredelsene som skjer i dag, er en forsmak på hele Guds fylde som en gang skal komme. I følge MacNutt og Wagner lever vi ennå i spenningsfeltet mellom det som har kommet, og det som vi venter på. Erfaringsmotivet er viktig fordi det vitner om hva som har skjedd, det vitner om sannheten.

Selv om det ikke er mulig å romme hele temaet om helbredelse i en oppgave på denne størrelsen, er i hvert fall en ting tydelig. Kirken må gi bønn for syke en tydelig plass i menighetens liv. Denne tjenesten reflekterer Jesu guddom, Jesu kjærlighet, Jesu oppdrag, Jesu kraft, Jesu kropp, Jesu vitnesbyrd og Jesu løfte om det som engang skal komme. Kirken kan ikke overse helbredelsens tjeneste, men må la verden få erfare denne del av Guds godhet.

7 Litteraturliste

- Bibelen, Det norske Bibelselskap, 2011
- Blue, Ken, *Authority to Heal*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1987.
- Dahl, Kjell-Petter, *Møte med Mesteren*. Stavanger: Nomi Forlag, 1973.
- Dahl, Kjell-Petter, *Kristus – en levende virkelighet*. Oslo: Luther Forlag, 1985.
- Dahl, Kjell-Petter, *Håndbok i Sjelesorg*. Oslo: (Nye) Luther Forlag, 1990.
- Davies, Steven L., *Jesus the Healer. Possession, Trance and the Origins of Christianity*. New York: The Continuum Publishing Company, 1995.
- Engelsviken, Tormod, *Ånden i Ordet. Bibelens budskap om Den Hellige Ånd*. Oslo: Lunde Forlag, 1977.
- Engeset, Arnfinn, *Kirken og de syke*. Drammen: Gyldendal Norsk Forlag, 1987.
- Eve, Eric, *The Healer from Nazareth. Jesus' Miracles in Historical Context*. London: Society for Promoting Christian Knowledge, 2009.
- Fee, Gordon D., *God's Empowering Presence. The Holy Spirit in the Letters of Paul*. Peabody, Massachusetts: Hendrickson Publishers, 1994.
- Gadamer, Hans-Georg, *Sannhet og metode –grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk*. Oslo: Pax Forlag, 2010
- Gaiser, Fredrick J., *Healing in the Bible. Theological insight for Christian Ministry*. Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2010.
- Gemignani, Michael, *Making your church a house of healing*. Valley Forge, PA: Judson Press, 2008.
- Gulddal, Jesper og Martin Møller, *Hermeneutikk –en antologi om forståelse*. Haslev: Gyldendal Forlag, 1999
- Hagin, Kenneth E., *Legg ikke skylden på Gud!* Torp: Livets Ord Forlag, 1987.
- Hejzal, Pavel, *Two Paradigms for Divine Healing. Fråd F. Bosworth, Kenneth E. Hagin, Agnes Sanford and Francis Macnutt in Dialogue*. Leiden, The Netherlands: Koninklijke Brill NV, 2010.
- Hauge, Kjetil, *Liv og Helse. Et teologisk syn på helbredelse. Bidrag til forståelse og samtale*. Oslo: Verbum, 1985.
- Haugstad, Tor S., Johan Arnt Wenaas og Martin Synnes (red.), *Helse – Frelse. Om kirkens helbredende tjeneste*. Oslo: Luther Forlag, 1985.
- Kelsey, Morton T., *Healing and Christianity. In Ancient Thought and Modern Times*. New York: Harper & Row, 1973.

- Lie, Geir, *Fra amerikansk hellighetsbevegelse til moderne norsk karismatikk – et historisk overblikk*. Oslo: Akademia Forlag, 2011.
- MacNutt, Francis, *The Power to Heal*. Notre Dame, Indiana: Ave Maria Press, 1977.
- MacNutt, Francis, *The Prayer That Heals. Praying for Healing in the Family*. Notre Dame, Indiana: Ave Maria Press, 1981.
- MacNutt, Francis, *Helbredelse av Hele Mennesket*. Oslo: Ansgar Forlag, 1982.
- MacNutt, Francis, *The Nearly Perfect Crime. How the Church Almost Killed the Ministry of Healing*. Grand Rapids, MI: Chosen Books, 2005.
- Maddocks, Morris, *The Christian Healing Ministry*. London: Society for Promoting Christian Knowledge, 3. utgave, 1995.
- Moreau, A. Scott, Tokunboh Adeyemo, David G. Burnett, Bryant L. Myers og Hwa Yung (eds.), *Deliver Us from Evil. An Uneasy Frontier in Christian Mission*. Monrovia, CA: MARC books, World Vision International, 2002.
- Olsen, Peder, *Helbredelse ved Bønn*. Oslo: Lutherstiftelsens Forlag, 1947.
- Pilch, John J., *Healing in the New Testament. Insights from Medical and Meditterrean Antropology*. Minneapolis, MN: Augsburg Fortress, 2000.
- Porterfield, Amanda, *Healing in the History of Christianity*. New York: Oxford University Press, 2005.
- Rasmussen, Dag Audun, *Jeg er Herren, din lege. Bibelens vitnesbyrd om den helbredende gjerning i Jesu liv og i den kristne menighet*. Oslo: (Nye) Luther Forlag, 1989.
- Redse, Arne, *Mennesket i Guds verden – en kristen tros lære*. Oslo: Lunde Forlag, 2007
- Røhnebæk, Dr. Nils, *Vi har fått legedom. Om helbredelse ved bønn og Jesu Kristi legedom for hele mennesket*. Oslo: Nytt Livs Forlag, 1976.
- Sannes, Karl Olav, *I tidens fylde. En innføring i Paulus' teologi*. Oslo: Luther Forlag, 1996.
- Sletten Kolloen, Ingar, *Snåsamannen – kraften som helbreder*. Oslo: Gyldendal Forlar, 2008
- Twelfree, Graham H., *Jesus the Miracle Worker. A Historical & Theological Study*. Downers Grove, IL: InterVaristy Press, 1999.
- Wagner, C. Peter, *Your Spiritual Gifts Can Help Your Church Grow. How to Find Your Gift and Use It*. Bromley Kent: MARC Europe, 1979.
- Wagner, C. Peter, *Spiritual Power & Church Growth*, London: Hodder & Stoughton, 1986.
- Wagner, C. Peter, *How to Have a Healing Ministry Without Making Your Church Sick*. Ventura, CA: Regal Books, 1988.

- Wagner, C. Peter og F. Douglas Pennoyer (eds.), *Wrestling with Dark Angles*. Ventura, CA: Regal Books, 1990.
- Warrington, Keith, *Jesus the Healer. Paradigm or Unique Phenomenon?* Carlisle, UK: Paternoster Press, 2000.
- Wimber, John og Kevin Springer (eds.), *Evangelisering i Ånd og Kraft. Tegn og under i dag*. Kvinesdal: Logos Forlag, 1985.

Artikler:

- "Exorcism and healing in the evangelical churches in Ethiopia": *Journal of Mission Theology* nr1.1991, side 80-92

Leksikon

Danker, Frederick W., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian Literature*. Chicago: The University of Chicago Press, 2000.

Internettartikler:

<http://www.k-s.no/artikkelside/article/44492>

dato: 10.10.11

<http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=229>

Dato: 22.11

<http://sacredsites.com/europe/france/lourdes.html>

dato: 28.11.11

Spesialavhandlinger:

- Ekerhovd-Ottesen, Petter A., *Helbredelse ved bønn –en analyse og sammenigning av Francis MacNutt og Kjell-Petter Dahls syn*. Avhandling, Det teologiske Menighetsfakultet, 2010
- Flaten, Ivar, *Helbredelse og healing –en undersøkelse av "the excluded middle" med innspill til en systematisk- og praktisk teologiske samtale*. Avhandling, Det teologiske Menighetsfakultetet, 2005

Upublisert litteratur:

- Forelesningsnotater fra Martin Synnes. Tverrfaglig seminar ved Det teologiske Menighetsfakultet 16.04.1999: Betydningen av "tegn og under" i den tidlige misjon
- Anne Lise Matres upubliserte artikkel om frelse
- Fagdag med Peter Halldorf om kristen trospraksis ved Misjonhøgskolen den 31.03.11, egne notater